

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI
EVLİLİK VE AİLE PSİKOLOJİSİ BİLİM DALI**

**EVLİ BİREYLERİN EVLİLİKTE SORUNLA BAŞA
ÇIKMA YÖNTEMLERİNİN CİNSİYET ROLLERİ
ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ**

**Hazırlayan
Selma KEPENEK**

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Evrim ÇETİNKAYA YILDIZ**

Yüksek Lisans Tezi

**Ağustos 2017
KAYSERİ**

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI
EVLİLİK VE AİLE PSİKOLOJİSİ BİLİM DALI**

**EVLİ BİREYLERİN EVLİLİKTE SORUNLA BAŞA
ÇIKMA YÖNTEMLERİNİN CİNSİYET ROLLERİ
ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

**Hazırlayan
Selma KEPENEK**

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Evrim ÇETİNKAYA YILDIZ**

**Ağustos 2017
KAYSERİ**

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Selma KEPENEK

YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI

“Evli Bireylerin Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Yöntemlerinin Cinsiyet Rollerı Çerçevesinde İncelenmesi” adlı Yüksek Lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi’ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Selma KEPENEK

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Evrim ÇETİNKAYA YILDIZ

Sosyoloji Anabilim Dalı Başkanı

Doç. Dr. İlkay ŞAHİN

KABUL ONAY SAYFASI

Yrd. Doç Dr. Evrim ÇETİNKAYA YILDIZ danışmanlığında **Selma KEPENEK** tarafından hazırlanan “**Evli Bireylerin Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Yöntemlerinin Cinsiyet Rollerini Çerçevesinde İncelenmesi**” adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü **Sosyoloji** Anabilim Dalında **Yüksek Lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

22/08/2017

JÜRİ:

Danışman : Yrd. Doç Dr. Evrim ÇETİNKAYA YILDIZ

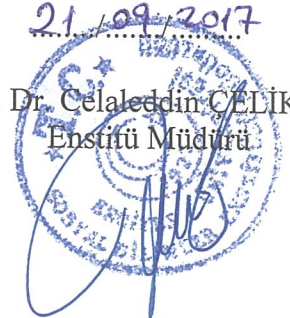
Üye : Doç Dr. Dilek GENÇTANIRIM KURT

Üye : Yrd. Doç Dr. Habip HAMURCU

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 21/09/2017 tarih ve 31 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

21/09/2017
Prof. Dr. Celaleddin ÇELİK
Enstitü Müdürü



TEŞEKKÜR

En umutsuz anlarımda bile bana desteğini, yardımını ve hoşgörüsünü esirgemeyen değerli tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Evrim ÇETİNKAYA YILDIZ'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Bana her zaman güven veren, veri toplama sürecinde yaptığı yardımla işimi kolaylaştıran babam Mustafa ER'e, koşulsuz sevgisiyle her zaman güç veren annem Saadet ER'e, neşe ve moral kaynaklarım kardeşlerime çok teşekkür ederim. Varlıkları beni her zaman güçlü hissettirdi.

Güzel ve aynı zamanda da zorlu süreçte anlayışı ve desteği ile her zaman yanımda olan, hayatımı paylaşmaktan büyük mutluluk duyduğum sevgili eşim Mevlüt Sabih KEPENEK'e minnettarım. İyi ki varsın.

Ve son olarak tezimi bitirme aşamasında varlığından haberdar olduğum bebeğim, her şey seninle daha güzel olacak...

Selma KEPENEK,

Ağustos 2017, KAYSERİ

EVLİ BİREYLERİN EVLİLİKTE SORUNLA BAŞA ÇIKMA YÖNTEMLERİNİN CİNSİYET ROLLERİ ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ

Selma KEPENEK

**Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi, Ağustos 2017
Danışman: Yrd. Doç. Dr. Evrim ÇETİNKAYA YILDIZ**

ÖZET

Bu çalışmanın amacı evli bireylerin evlilikte sorunla başa çıkma yöntemlerinin (kendiyile ilgilenme, eşi memnun etme, geri çekilme, çatışma ve yapıcı iletişim) cinsiyet rolleri (erkeksi, kadınsı, androjen ve belirsiz) ve bazı demografik değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırma, Kayseri ilinde yaşayan 348 kadın ve 175 erkek olmak üzere 523 evli birey üzerine yürütülmüştür. Katılımcılara “Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği”, “Bem Cinsiyet Rollerı Envanteri” ve “Kişisel Bilgi Formu” uygulanmıştır. Bu araştırma genel tarama modelinde betimsel nitelikte bir araştırmadır. Verilerin analizi için SPSS programından yararlanılmış, bağımsız gruplar için T testi, varyans analizi ve Tukey testi analizleri uygulanmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre Evlilikte Başa Çıkma Yolları ölçeğinin Yapıcı İletişim ve Eşi Memnun Etme alt boyutlarında androjen bireylerin diğer cinsiyet rollerine sahip bireylerden anlamlı düzeyde yüksek puan ortalamasına sahip oldukları bulunmuştur. Ayrıca, Kendiyile İlgilenme alt boyutunda androjen bireylerin puan ortalamalarının belirsiz cinsiyet rollerine sahip bireylerin puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Geri çekilme alt boyutunda ise kadınsı bireylerin diğer cinsiyet rollerine sahip bireylere göre daha yüksek puan ortalamasına sahip oldukları tespit edilmiştir. Evlilikte sorunla başa çıkma yöntemleri cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde ise erkeklerin evlilik sorunları karşısında eşi memnun etme yöntemini, kadınların ise geri çekilme yolunu daha fazla kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmada ele alınan diğer sosyo-demografik değişkenler (yaş, evlilik süresi, çocuk sayısı, aylık gelir düzeyi, ev işlerinin paylaşımı) ile evlilikte sorunla başa çıkma yöntemleri arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüş, bulgular ilgili literatür çerçevesinde tartışılmış ve alanda çalışan akademisyenlere ve aile terapistlerine öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Evlilik, Evli Bireyler, Evlilik Sorunları, Başa Çıkma, Cinsiyet, Cinsiyet Rollerı

EXAMINING COPING EFFORTS IN MARIAGE WITHIN THE FRAMEWORK OF GENDER ROLES

Selma KEPENEK

Erciyes University Institute of Social Sciences

Master's Thesis, August 2017

Academic Supervisor: Asst. Prof. Dr. Evrim ÇETİNKAYA YILDIZ

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the coping efforts (self-interest, satisfying partner, withdraw, conflict and constructive communication) of married individuals' problems in marriage in terms of gender roles (masculine, feminine androgen and uncertain) and some demographic variables. The study was carried out on 523 married individuals, 348 women and 175 men living in Kayseri. "The Marital Coping Inventory", "Bem Gender Role Inventory" and "Personal Information Form" were applied to participants. This research is a descriptive study in general screening model. SPSS program was used for the analysis of data; T test, variance analysis and TUKEY test analyzes were applied for independent groups.

Research results revealed that the androgenous individuals in Constructive Communication and Satisfying Partner subscales have significantly higher average points than the individuals having other gender roles. Moreover, it was observed that the androgenous individuals in Self Interest subscale have significantly higher average points than the individuals having uncertain gender roles. In the Withdraw subscale, it was determined that feminine individuals have higher average points than the individuals having other gender roles. In marriage, it was comprehended that men generally use the method of Satisfying Partner while women use the methods of Withdraw more when coping with marital problems.

It was found out that there were significant differences between other socio-demographic variables (age, marriage age, number of children, monthly income level, sharing housework) and methods of coping with marital problems, and the findings were discussed under the light of related literature and suggestions were presented to academicians working in the field and family therapists.

Key Words: Marriage, married people, marriage problems, coping, gender, gender roles.

İÇİNDEKİLER

EVLİ BİREYLERİN EVLİLİKTE SORUNLA BAŞA ÇIKMA YÖNTEMLERİNİN CİNSİYET ROLLERİ ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI	ii
KABUL VE ONAY	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı	5
1.2. Alt Problemler	6
1.3. Sayıltı	6
1.4. Sınırlılıklar	6
1.5. Tanımlar	7
1.6. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi	7

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE	10
2.1. Cinsiyet Rollerinin Gelişimi	10
2.2. Cinsiyet Rollerine İlişkin Kuramsal Açıklamalar	11
2.2.1. Psikanalitik Kuram	12
2.2.2. Biyolojik Açıklamalar	13
2.2.3. Sosyal Öğrenme Kuramı	13
2.2.4. Bilişsel Gelişim Kuramı	14

2.2.5.Toplumsal Cinsiyet Şema Kuramı (TCŞK)	15
2.3.Evlilik	15
2.5.Evlilikte Yaşanan Sorunlara İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar	22
2.5.1.Bağlanma Kuramı	22
2.5.2.Yükleme Kuramı	23
2.5.3.Çok Jenerasyonlu Aile Kuramı.....	23
2.5.4.Psikanalitik Yaklaşım	24
2.5.5.Bilişsel Davranışçı Yaklaşım	24
2.6.Evlilikte Sorunla Başa Çıkma	25
2.7. Aile ve Evlilik Danışmanlığı	28
2.8.Evlilikte Sorunla Başa Çıkma, Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerini	29
2.9. Cinsiyet Rollerini ve Evlilikte Sorunla Başa Çıkma ile İlgili Yurt İçinde ve Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	32
2.9.1.Cinsiyet Rollerini ile İlgili Araştırmalar.....	32
2.9.2.Sorunla Başa Çıkma ile İlgili Araştırmalar	33
2.9.3.Cinsiyet Rollerini ve Evlilik ile İlgili Araştırmalar	34
2.9.4. Sorunla Başa Çıkma ve Evlilik ile İlgili Araştırmalar	36
2.9.5. Evlilikte Sorunla Başa Çıkma, Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerini ile İlgili Araştırmalar	39

BÖLÜM III

YÖNTEM.....	44
3.1.Araştırmanın Modeli	44
3.2.Evren ve Örneklem	44
3.3. Veri Toplama Araçları	48
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	48
3.3.2. Bem Cinsiyet Rolü Envanteri (BCRE)	48
3.3.3. Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği (EBCYÖ)	49
3.4. EBCYÖ'nün Yeniden Uyarlama Çalışması.....	50

3.4.1. Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği İçin Doğrulayıcı Faktör Analizi	50
3.4.2. Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği İçin Açımlayıcı Faktör Analizi	51
3.4.3. Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Yolları Ölçeği İçin (43 Maddelik yeni form için) Doğrulayıcı Faktör Analizi	54
3.5. Verilerin Toplanması ve Analizi	59

BÖLÜM IV

BULGULAR	61
4.1. Evli Bireylerin Evlilikte Soruna Başa Çıkma Yöntemleri, Cinsiyet Rollerine Göre Anlamli Düzeyde Farklılık Göstermekte midir?	61
4.2. Evli Bireylerin Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Yöntemleri Cinsiyete Bağlı Olarak Farklılaşmakta mıdır?	65
4.3. Evli Bireylerin Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Yöntemleri Katılımcıların Yaşlarına Bağlı Olarak Farklılaşmakta Mıdır?	67
4.4. Evli Bireylerin Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Yöntemleri Katılımcıların Evlilik Sürelerine Bağlı Olarak Anlamli Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?	70
4.5. Evi Bireylerin Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Yöntemleri Katılımcıların Çocuk Sayılarına Bağlı Olarak Farklılaşmakta Mıdır?	74
4.6. Evi Bireylerin Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Yöntemleri Katılımcıların Gelir Düzeylerine Bağlı Olarak Farklılaşmakta Mıdır?	77
4.7. Evi Bireylerin Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Yöntemleri Katılımcıların Eğitim Durumlarına Bağlı Olarak Farklılaşmakta Mıdır?	79
4.8. Evli Bireylerin Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Yöntemleri Ev İşlerinin Paylaşım Durumuna Bağlı Olarak Farklılaşmakta mıdır?	81

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM	85
5.1. Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Cinsiyet Rollerine Göre İncelenmesi	85
5.2. Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Cinsiyete Göre İncelenmesi	86
5.3. Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Yaşa Göre İncelenmesi	87

5.4. Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Evlilik Sürelerine Göre İncelenmesi	88
5.5. Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Yöntemlerinin Çocuk Sayısına Göre İncelenmesi	89
5.6. Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Yöntemlerinin Gelir Durumuna Göre İncelenmesi	90
5.7. Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Yöntemlerinin Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi	90
5.8. Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Yöntemlerinin Ev İşlerinin Paylaşımına Göre İncelenmesi.....	90

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	92
6.1. Sonuçlar	92
6.2. Öneriler	93
6.2.1. Araştırma Bulgularına İlişkin Öneriler	93
6.2.2. Araştırmacılara Öneriler	96
KAYNAKÇA	97
EKLER.....	110
ÖZ GEÇMİŞ.....	113

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımları.....	44
Tablo 1.2. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı.....	45
Tablo 1.3. Katılımcıların Çocuk Sayısına Göre Dağılımı	45
Tablo 1.4. Katılımcıların Evlilik Süreleri.....	46
Tablo 1.5. Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	46
Tablo 1.6. Katılımcıların Ev işlerinin Paylaşımına Göre Dağılımı	47
Tablo 1.7. Katılımcıların Evliliklerinde Yaşadıkları Sorunlara ve Bu Sorunların Kendileri İçin Önem Derecesine Göre Dağılımı	47
Tablo 2.1. Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği DFA Uyum İyiliği İndeksleri (64 Maddelik orijinal ölçek için)	51
Tablo 2.2. Madde Eleme Sonrasında Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeğinde Yer Alan Maddelerin Faktör Yükleri.....	54
Tablo 2.3. Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği DFA Uyum İyiliği İndeksleri (43 Maddelik yeni ölçek için).....	58
Tablo 2.4. Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği DFA Uyum İyiliği İndeksleri (43 Maddelik yeni ölçek için).....	59
Tablo 2.5. Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeğinin 64 Maddelik ve 43 Maddelik Formlarının Güvenirliğine İlişkin Cronbach Alpha Değerleri	60
Tablo 3.1. Evli Bireylerin Evlilikte Başa Çıkma Yöntemleri ve Cinsiyet Roller Puanlarına İlişkin n , $\bar{x}$ ve Standart Sapma Değerleri	62
Tablo 3.2. Evli Bireylerin Sorunla Başa Çıkma Yöntemlerinin Cinsiyet Rollerine Göre Farklılaşmasına İlişkin F Testi (ANOVA) Sonuçları	64
Tablo 3.3. Katılımcıların Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Cinsiyet Rollerine Göre Farklılaşmasına İlişkin TUKEY Testi Sonuçları	65
Tablo 3.4. Evli Bireylerin Evlilikte Başa Çıkma Yöntemleri Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşmasına İlişkin t Testi Sonuçları	66
Tablo 3.5. Katılımcıların Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Yöntemlerinin Yaş Gruplarına Göre Dağılımlarına İlişkin n , $\bar{x}$ ve Standart Sapma Değerleri	68
Tablo 3.6. Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Dağılımlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	69

Tablo 3.7.	Katılımcıların Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılaşmasına İlişkin TUKEY Testi Sonuçları	70
Tablo 3.8.	Katılımcıların Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Evlilik Süresine Göre Dağılımlarına İlişkin n , $\bar{X}$ ve Standart Sapma Değerleri	72
Tablo 3.9.	Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Katılımcıların Evlilik Yılına Göre Dağılımlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	73
Tablo 3.10.	Evli Bireylerin Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Evlilik Süresine Göre Farklılaşmasına İlişkin TUKEY Testi Sonuçları	74
Tablo 3.11.	Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Katılımcıların Çocuk Sayılarına Göre Dağılımlarına İlişkin n , $\bar{X}$ ve Standart Sapma Değerleri	75
Tablo 3.12.	Katılımcıların Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Çocuk Sayısına Göre Farklılaşmasına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları	76
Tablo 3.13.	Evli Bireylerin Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Çocuk Sayısına Göre Farklılaşmasına İlişkin TUKEY Testi Sonuçları	77
Tablo 3.14.	Katılımcıların Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Gelir Durumlarına Göre Dağılımına İlişkin n , $\bar{x}$ ve Standart Sapma Değerleri	78
Tablo 3.15.	Katılımcıların Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Gelir Durumlarına Göre Dağılımına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları	79
Tablo 3.16.	Katılımcıların Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Gelir Durumlarına Göre Dağılımına İlişkin n , $\bar{x}$ ve Standart Sapma Değerleri	80
Tablo 3.17.	Katılımcıların Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Eğitim Düzeylerine Göre Farklılaşmasına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	81
Tablo 3.18.	Katılımcıların Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Ev İşlerinin Paylaşımı Değişkenine Göre Dağılımına İlişkin n , $\bar{x}$ ve Standart Sapma Değerleri	82
Tablo 3.19.	Katılımcıların Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Ev İşlerinin Paylaşımı Değişkenine Göre Farklılaşmasına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları	83
Tablo 3.20.	Evli Bireylerin Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Ev İşlerinin Paylaşımı Değişkenine Göre Farklılaşmasına İlişkin TUKEY Testi Sonuçları	84

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1.** Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeğine İlişkin Yamaç Eğim Grafiği 52
- Şekil 2.** Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği DFA Standartlaştırılmış Yol Analizi Diyagramı..... 55
- Şekil 3.** Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği DFA t Değerleri Diyagramı 56



BÖLÜM I

GİRİŞ

Evlilik sosyal bir varlık olan insanlar için en önemli kişiler arası ilişki türlerinden biridir. İki bireyin sosyal, psikolojik ve biyolojik ihtiyaçlarını karşılamak için bir araya gelip birlikte yaşamaya başlayan evlilik hayatıyla, toplumun en yapı taşı olan ailenin temelleri atılmış olur.

Evlilik insan neslinin devamı için gerekli olan evrensel bir yaşam biçimidir (Özgüven, 2000). Yavuzer (2010) evliliğin en eski sosyal kurum olduğunu belirtmiş ve çiftlerin birlikte yaşamak ve çocuk sahibi olmak için gerçekleştirildiği bir sözleşme olarak tanımlamıştır. Yaklaşık dört bin yıldır varlığını devam ettiren evlilik kurumu hem devlet hem dini kurumlar hem de toplum tarafından desteklenmektedir. Zamanla değişimler göstermesine rağmen evlilik hala tüm toplumlarda popüler bir yaşam biçimidir (Özügürlü, 1996). Fakat her kültürün evliliğe yüklediği anlam farklılık göstermektedir. Her bireyin kendine özgü amaç ve davranışları bulunmaktadır. Evlilikte ise iki kişinin ortak bir amaçta buluşması durumu söz konusudur. Bunu sağlayan en önemli etken ise kişinin hormonları ve kültürleridir (Tarhan, 2005). Evlilikle ilgili literatür incelendiğinde kültürün evlilik kurumu üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Ülkemizde hızlı gelişen toplumsal ve kültürel değişimler evlilik ilişkilerini ve evliliğe karşı tutumunu etkilemekte, evlilikte yaşanan sorunları ise çeşitlendirmektedir (Çınar, 2008). Tarhan, (2006) günümüzde ailenin psikolojik ve sosyal olarak yıpranmasına neden olan faktörler olarak kültürel değişimlerin etkisiyle cinsiyet rollerinin değişmesi ve modern yaşamda meydana gelen stres faktörlerinin evliliğe yansımaları göstermiştir.

Evlilikle ilgili araştırmalarda en önemli konulardan biri evlilikte sorunla başa çıkma konusudur. Evlilikte sorun yaşanması ikili ilişkilerde doğal bir durumdur. Mutlu ve başarılı evliliklerde daha sorunlar yaşanabilmektedir. Önemli olan çiftlerin sorun

yaşamayı değil yaşanan sorunla yapıcı bir şekilde baş edebilmesidir. Sorunla yapıcı bir şekilde baş edebilmek sağlıklı ailelerin bir özelliği iken, yıkıcı baş etmek sağlıklı aile yapısı özelliğidir (Canel, 2011). Dolayısıyla eşlerin sahip olduğu sorun çözme becerileri evlilik yaşamına doğrudan etki etmektedir. Kadınların ve erkeklerin evlilikte sorunla başa çıkma yolları ise içinde bulunduğu kültürün etkisi ile şekillenmektedir. Bireyin sosyalleşme sürecinde kendi biyolojik cinsiyetine uygun rolleri sergilemeye başlaması ve zamanla bu rolleri benimsemesi kişiler arası ilişkilerini ve yakın ilişkini de farklı yaşamasına, farklı tutum ve davranışlar geliştirmesine neden olmaktadır. Birey benimsediği cinsiyet rolü üzerinden kişilerarası ilişkilerinde kalıp yargılar da geliştirmektedir. Erkeklerin ilişkilerinde bağımsızlık, mantıkçılık ve baskınlık sergilemeleri beklenirken, kadınların daha çok kurdukları ilişkide pasif, duygusal ve sezgisel davranmaları beklenmektedir (İmamoğlu, 2008).

Kadın ve erkek ayrımı toplumsal yaşamdaki en temel ayrımlardan biridir. Çocukluktan itibaren erkek çocuklarından ve kız çocuklarından belirlenmiş kalıplar doğrultusunda beceriler öğrenmeleri ve sergilemeleri beklenir. Neredeyse tüm kültürlerde erkeksi ve kadınsı özellikler tanımlanmıştır ve bu özellikler büyük oranda benzerdir. Dolayısıyla bir insan doğarken var olan biyolojik özelliği doğrultusunda toplumsal yaşantı içerisinde kadınsı veya erkeksi özellikler ile bütünleşir (Sankır, 2010). Kadınlardan ve erkeklerden beklenen bu farklı roller toplumsal cinsiyet rollerini oluşturur. Birey toplumsal cinsiyet rollerini cinsiyet farklılığını yansıtmak üzere kullanır (Dökmen, 2004).

Cinsiyet rollerine ilişkin yapılan araştırmalarda en çok karşılaşılan güçlük “cinsiyet” ve “toplumsal cinsiyet” kavramlarının anlamlarını ayırt etmektir. Cinsiyet (sex) kişinin biyolojik ve anatomik özelliklerini, toplumsal cinsiyet (gender) ise toplumun belirlediği cinsiyet rollerinin temsilini ifade eder (Ersoy, 2009).

Bir diğer tanımlama ile cinsiyet, bireyin biyolojik anlamda kadın ya da erkek olmasını belirten tanımlayıcı bir kategori iken toplumsal cinsiyet, kadınlığın ve erkekliğin sosyal ortamlarda ifade ediliş şekli ve toplumun kadına ve erkeğe yüklediği beklentileri içeren kültürel bir yapıdır (Dökmen, 2004). Toplumsal cinsiyet anatomik ayırmadan daha geniş bir anlam taşır. Kişinin toplumsal cinsiyeti, biyolojik cinsiyetinin bir sonucu olmak zorunda değildir. Toplumsal cinsiyet bireyin kadınsı ve erkeksi rolleri kabullenip bu rolleri benimsemesini içeren psikososyal özelliklerdir (Bingöl, 2014).

Toplumsal cinsiyet rolleri sosyal kimliğini ortaya koyma sürecinde en etkili özelliktir. Birey sosyal ortamda kabul görmek adına onaylanacağını düşündüğü davranışları ve bu davranışlar arasındaki sembolik anlamları öğrenir ve uygun sosyal ortamlarda bunları kullanır (Sankır, 2010). Buna göre kadın toplumca belirlenmiş kadınsı özelliklere sahip olmalı ve erkeksi özellikler sergilememeli, aynı şekilde erkek de erkeksi özellikleri sergilerken kadınsı özellikler taşımamalıdır (Aydın ve Kavuncu, 1991).

Cinsiyet rollerine ilişkin geliştirilen geleneksel görüşe göre bir cinse ait olan tasarlanmış özelliklerin tam karşıtı özellikler diğerk cinse ait olmalıdır. Dolayısıyla 1970'lere kadar kadın erkek cinsiyet rolleri birbirinin tam karşıtı olarak kabul görmüş ve bu şekilde tek bir boyut olarak değerdendirilmiştir(Özen, 1992). Cinsiyet rollerinin birbirinden bağımsız özellikler olduğı ve her iki cinsiyette de bireylerin diğerk cinsiyete ait özellikler taşıyabileceğıne yönelik çalışmalar 1970'lerden sonra hız kazanmıştır. Erkeklik ve kadınsılık araştırmalarına sağlıklı kadın ve erkeklerin aynı özellikleri taşıyabileceğı fikri yeni bir boyut kazandırmıştır. "Androjen" kelimesi çok eskilere dayanmasına rağmen bu yıllarda tipik kadınsı ve erkeksi özelliklerin bir kombinasyonunu temsil eden cinsiyet rol özelliğı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bem cinsiyet rolü envanteri ise cinsiyet rollerinde ortaya çıkan bu gelişmeler üzerine 1974 yılında Sandra Bem tarafından geliştirilmiş ve günümüze kadar psikoloji ve diğerk disiplinlerde en çok kullanılan ölçme araçlarından biri olmuştur (Hoffman ve Borders, 2001). Bem cinsiyet rollerini erkeksi özelliklerin ağır bastığı "erkeksi", kadınsı özelliklerin ağır bastığı "kadınsı", iki cinsiyet rollerinin de belirgin bir şekilde var olduğı "androjen" ve cinsiyet rollerinin belirgin olmadığı "belirsiz cinsiyet rolü" olmak üzere 4 kategoriye ayırarak incelemiştir (Bem, 1987).

Hemen her toplumda kadınsı cinsiyet rolüne sahip bireyler daha sakin, ciddi, ağır başlı, boyun eğen, hassas, merhametli ve namuslu gibi ortak özellikler taşımaktadır. Erkeksi cinsiyet rolüne sahip bireyler ise baskın, duygularını açığa vurmayan, etkileyici, güçlü, gözü pek, hırslı, idealist, kuralcı ve katı özellikler taşımaktadır (Özcan, 2012).

Pradhan ve Ram (2010) genç çiftlerin cinsiyet rollerini nasıl algıladıklarını inceledikleri çalışmalarında cinsiyet rollerinin biyolojik farklılıklar yanında toplumsal normlardan oluşan roller olduğunu belirtmişlerdir. Cinsiyetlere ilişkin tutumlar incelendiğinde ise katılımcıların "gerçek erkek" i ailesine bakmakla yükümlü olan, para kazanan, karar

alan ve tatmin edilmesi gereken kişi olarak tanımlarken “gerçek kadın” ı çocuklarına ve diğer aile üyelerine bakım vermekle sorumlu, ev işlerinde iyi ve tüm bunların yanında iyi bir karaktere sahip olan kişi olarak tanımlanmıştır. Genç erkekler cinselliği erkeksi özelliklerini ve güçlerini göstermenin bir yöntemi olarak görmektedir.

Kadınlar ve erkekler için belirgin bir şekilde farklılaşan cinsiyet rolleri evlilik içindeki sorunlar karşısındaki tutumlarda da farklılaşmayı ortaya çıkarmaktadır. Evlilikte kaçınılmaz olarak yaşanan çatışmalara verilen tepkilerde eşlerin bu tutumları, kişisel özellikleri ve deneyimleri etkili olmaktadır (Marchand, 2004). Sorunlar karşısında evden ayrılma, anne-babaya sorunu aktarma, sessiz kalma daha çok kadınların bir özelliği olurken; erkekler, sorunlar karşısında çözüm üretmekten kaçma, sert tartışmalara girme ve fiziksel/psikolojik şiddete başvurma gibi davranışlara yönelmektedirler (Demircioğlu, 2000).

Erkeksi veya kadınsı cinsiyet rollerinin dışına çıkmakta zorluk çeken bireyler kendi işlerinde olduğu gibi en yakınındaki kişilerle kurdukları ilişkilerde de sorun yaşamaktadırlar. Dolayısıyla cinsiyet rolleri bireylerin eşleri ile olan ilişkilerini de doğrudan etkilemektedir. Örneğin toplumda duygularını ifade etmemesi yönünde yetiştirilmiş erkekler duygularını eşlerine aktarmadıkları için sorun yaşadıklarında net bir şekilde bu soruna çözüm getirememektedirler (Gök,2013). Kadınlar ise evlilikte anlaşmazlık durumlarında, fikirlerini söyleme ve duygularını ifade etme konusunda daha rahatken, duygusal veya fiziksel olarak en çok zarar gören taraf olmaktadır (Bookwala ve ark., 2005).

İlgili literatürde evlilikte sorunla başa çıkma-evlilikte sorun çözme-evlilikte çatışma çözme-evlilikte problem çözme-evlilikte başa çıkma kavramlarının birbirinin yerine kullanıldığı görülmüştür. Bu çalışmada genel olarak evlilikte sorunla başa çıkma kavramı kullanılmıştır.

Evlilikte eşlerin sorunla başa çıkma yöntemlerini cinsiyet rolleri çerçevesinde inceleyen araştırma sayısı sınırlı olmakla birlikte erkek ve kadınların sorunla başa çıkma yöntemleri üzerine yapılan araştırmalar bulunmaktadır (Bookwala ve ark., 2005; Marchand ve Hock, 2003; Öner, 2003; Polat, 2012). Bu araştırmalar cinsiyeti sadece biyolojik yönüne göre grupladığı için bulgular kadın ve erkek değişkenlerine göre incelenmiştir.

Cinsiyetten farklı olarak cinsiyet rolleri ise bireyin içinde yaşadığı kültürün bir özelliğidir. Bem (1983) insanların cinsiyet rollerine uyma konusunda çeşitlilik gösterebileceğini, kadınlarda kadınsı rolleri veya erkeklerin erkeksi rolleri benimsediği gibi kadınsı erkek veya erkeksi kadınların da varlığını vurgulamıştır. Bu doğrultuda erkeksi kadınları ve kadınsı kadınları aynı kategoride almak veya erkeksi erkeklerin ve kadınsı erkeklerin aynı tutum sergileyeceklerini söylemek yanlış olur. Bu doğrultuda bu araştırmada sadece bireyin kadın ve erkek olmasının biyolojik yanından ziyade kültürün getirdiği anlamları da içeren cinsiyet rollerinin incelenmesinin literatüre önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Türkiye farklı etnik grupların birlikte yaşadığı ve farklı kültürleri barındıran bir ülkedir. Dolayısıyla ülkemizde kültürel çeşitlilik söz konusudur. Kültür insanların davranışlarını, problemi nasıl çözeceklerini, iletişim tarzlarını, psikolojik problemlerle nasıl başa çıkacaklarını belirlemektedir (Çınar,2008). Uygun olan yani “normal” davranışlar her kültürel grup tarafından farklı olarak tanımlanabilmektedir. Belirlenen normal davranışların dışına çıkan bireylerin ruh sağlıklarının işlevselliği içinde bulundukları toplumca sorgulanır. Bu bireyler için çözüm yolları ve baş etme yöntemleri yine topluma uygun olarak şekillenir (Baker, 2007). Bu nedenle kültüre duyarlı psikolojik danışma alanına yön verecek bilimsel çalışmalar sayesinde danışanların ait olduğu kültürün normlarının tanınması ve doğru tanı koyulması müdahale yöntemlerinin belirlenmesi için önemlidir (Bektaş, 2006).

Cinsiyet rollerine göre eşlerin evliliklerinde sorunla başa çıkma yöntemleri ile ilgili yapılacak olan bu araştırmanın literatüre, aile ve evlilik psikolojisi alanında çalışan terapistlere ve gelecek çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir. Araştırmanın ikincil amacı evlilikte başa çıkma yöntemlerinin demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesidir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, evli bireylerin evlilikte sorunla başa çıkma yöntemlerini cinsiyet rolleri ve bazı değişkenler çerçevesinde incelemektir. Bu doğrultuda yanıt aranan alt problemler aşağıda belirtilmiştir.

1.2. Alt Problemler

1. Evli bireylerin evlilikte soruna başa çıkma yöntemleri, cinsiyet rollerine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?
2. Evli bireylerin evlilikte sorunla başa çıkma yöntemleri cinsiyete bağlı olarak farklılaşmakta mıdır?
3. Evli bireylerin evlilikte sorunla başa çıkma yöntemleri katılımcıların yaşlarına bağlı olarak farklılaşmakta mıdır?
4. Evli bireylerin evlilikte sorunla başa çıkma yöntemleri katılımcıların evlilik sürelerine bağlı olarak farklılaşmakta mıdır?
5. Evli bireylerin evlilikte sorunla başa çıkma yöntemleri katılımcıların çocuk sayılarına bağlı olarak farklılaşmakta mıdır?
6. Evli bireylerin evlilikte sorunla başa çıkma yöntemleri katılımcıların gelir düzeylerine bağlı olarak farklılaşmakta mıdır?
7. Evli bireylerin evlilikte sorunla başa çıkma yöntemleri katılımcıların eğitim durumlarına bağlı olarak farklılaşmakta mıdır?
8. Evli bireylerin evlilikte sorunla başa çıkma yöntemleri ev işlerinin paylaşım durumuna bağlı olarak farklılaşmakta mıdır?

1.3. Sayıltı

Araştırmaya katılan katılımcıların araştırma sorularına yansız ve samimi cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırmanın bulguları 2016 yıllarında Kayseri’de yaşayan ve araştırmacının ulaştığı evli bireylerden elde edilen verilere dayalı bulgularla sınırlıdır. Veriler örnekleme göre değişiklik gösterebileceğinden araştırmanın bulguları verilerin toplandığı örneklem ile sınırlıdır.

Araştırmanın bağımlı değişkenleri evlilikte sorunla başa çıkma yöntemi “Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Ölçeği” nin, cinsiyet rolü “BEM Cinsiyet Roller Ölçeği” nin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Cinsiyet: Kişilerin kadın ve erkek olarak gösterdiği biyolojik ve fizyolojik özellikler olup, doğal, görünür ve genetikdir. Üreme işlevindeki farklılıkları ifade eder (Arıcı, 2011).

Toplumsal Cinsiyet: Bireyin biyolojik yapısı ile ilişkili psikolojik özelliklerini içeren toplumsal cinsiyet kavramı, kadın ya da erkek olmaya toplumun ve kültürün yüklediği anlamları ve beklentileri ifade eder (Dökmen, 2003). Birey toplumsallaşma sürecinde toplumsal cinsiyetini kadınsılık veya erkeksilik olarak edinir (Kadılar, 2011).

Evlilikte Sorunla Başa Çıkma: Kişinin bilişsel ve davranışsal olarak sorunla baş etme çabasıdır (Senlet,2012). Eşler evlilik sorunlarından kaynaklanan stresi yenmek için ise evlilikte sorunla başa çıkma yollarını kullanırlar.

1.6. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Cinsiyet rolleri kavramı, cinsiyet kavramının cinsiyet tanımında yetersiz kalmasının anlaşılmasıyla, cinsiyet farklılıklarının sadece biyolojik temelli farklılıklardan oluşmadığını vurgulamak için kullanılmaya başlanmıştır (Dedeoğlu, 2000). Bu kapsamda cinsiyet rolleri bireyin kadın veya erkek olarak doğduktan sonra ondan beklenen davranış, yaşam tarzı, kişilik ve karakter özelliklerinden oluşmaktadır. Toplum tarafından belirlenen bu gibi özelliklere kişisel haklar ve sınırlılıklar da dahildir. Cinsiyet rolleri bir diğer yandan kişinin bedenini, davranışlarını, tutumlarını, sosyal normlarını ve çatışmalarını belirleyen dinamik bir yapıdır (Pradhan ve Ram, 2010).

Toplumun belirlediği cinsiyet rollerini içselleştiren kadınlar ve erkekler için oluşan cinsiyet rolleri algısı kişinin ilişkilerinde ve evliliğe ya da cinselliğe olan tutumlarında oldukça belirleyici olmaktadır (Pradhan ve Ram, 2010). Keener ve Strough (2016) cinsiyete özgü çatışma çözme stratejilerinin toplumsal cinsiyet rollerinin bir ürünü olduğunu belirtmişlerdir. Sosyalleşme ve büyüme sürecinde kız çocukları daha çok kız gruplarıyla erkek çocukları ise daha çok erkek gruplarıyla etkileşim halinde olurlar. Bu süreçte kızlar daha çok eşitlikçi ve işbirlikçi ilişkiler sürdürürken, erkekler mücadeleci ve hiyerarşik ilişkiler sürdürürler. Hemcinslerden oluşan gruplardan öğrenilen bu

stratejiler ileriki yaşamında kişinin ilişki kurma ve ilişkilerinde çatışma çözme yöntemlerini belirler (Keener ve Strough, 2016).

Toplumca beklenen davranışları içeren cinsiyet rollerinin evlilik ve evlilikte yaşanan sorunlara karşı eşlerin sergilediği tutum ve davranışlarda da etkin rol oynadığı düşünülmektedir. Evlilikte sorunla başa çıkma konusunda yapılan araştırmalarda cinsiyete göre farklılaşmalar üzerine durulmuştur. Literatürde evlilikte karşılaşılan sorunlar karşısında erkeklerde olumlu başa çıkmanın kadınlara göre daha yüksek olduğunu belirten araştırmalar (Lengua ve Stormshak, 2000; Gray, 2003; Bookwala ve ark, 2005, Curun,2006, Çelenoğlu, 2011), kadınların erkelere göre evlilikte sorunla daha yapıcı başa çıktığını belirten araştırmalar (Öner,2003; Igbo ve ark., 2015) ve evlilikte sorunla başa çıkmanın cinsiyete göre farklılaşmadığını belirten çalışmalar (Pape, 2001) bulunmaktadır. Buna göre eşlerin evlilikte sorunla başa çıkma yöntemlerini cinsiyete göre araştıran araştırma sonuçlarının tutarlılık göstermediği görülmüştür. Bu nedenle evli bireylerin evlilikte sorunla başa çıkma yöntemlerinin araştırılacağı bu çalışmada cinsiyet değişkeni (kadın-erkek) yerine cinsiyet rollerinin (kadınsı-erkeksi-androjen-belirsiz) bağımsız değişken olarak ele alınmasının daha etkin sonuçlar vereceği düşünülmüştür.

Bu araştırmada kullanılan Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Ölçeğinde katılımcılara en sık yaşadıkları problem sorulmuş ve bu problem üzerinden başa çıkma yöntemlerini puanlamaları istenmiştir. Bu durumun katılımcıların yaşamış sorunlar üzerine düşünüp daha gerçekçi cevaplar vermesini sağlayacağı düşünülmektedir.

Ruh sağlığı çalışanlarının ve özellikle aile ve evlilik terapistlerinin ailede mevcut olan cinsiyet rol dinamiklerini iyi anlamaları ve buna göre yaklaşımlarını belirlemeleri gerekli görülmektedir. Feminist teori ruh sağlığı çalışanlarının cinsiyet ayrımcılığını destekleyen yaklaşımlardan ziyade toplumsal cinsiyetin kadın ve erkek üzerinde kurmuş olduğu baskıyı anlayıp doğrultuda müdahale hizmetleri sunmaları gerektiğini belirtmiştir. Özellikle kadının sosyal rollerini pasiflik, bağımlılık ve güçsüzlük olarak görülmesinin önüne geçilmesi gerektiğini çünkü bu özelliklerin aynı zamanda sağlıklı bireye ait özellikler olarak görüldüğü belirtilmiştir. Aynı zamanda aile içindeki toplumsal cinsiyet güç eşitsizliğinin farkına varılmasının önemi vurgulanmıştır (Gladding, 1995). Bu kapsamda cinsiyet rollerinin evli bireylerin evlilikte sorun

karşısında kullandıkları stratejilerde etkin bir faktör olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın ruh sağlığı alanında çalışan uzmanlar için bireysel, grup veya aile danışmanlığında önemli bir kaynak olacağı düşünülmektedir. Ayrıca problem çözme ve iletişim becerileri eğitim programlarının gelişmesine yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Bu araştırmada dört cinsiyet rolüne sahip evli bireylerin evlilikte sorun karşısında kullandıkları stratejiler incelenecektir. Geleneksel cinsiyet rolü yaklaşımı kadınlardan kadınsı cinsiyet rollerine erkeklerden erkeksi cinsiyet rollerine uymasını bekler. Bem ise en sağlıklı cinsiyet rolünün her iki cinse ait özelliklerin de baskın olarak görüldüğü androjen cinsiyet rolü olduğunu belirtmiştir (Bem, 1983). Cinsiyet rolleri alanında yapılan bu çalışmayla androjen cinsiyet rolünün tanıtılması da amaçlanmaktadır. Özellikle kız çocukları hem ailenin hem eğitim kurumlarının hem de toplumun dayattığı itaat, bağımlılık, geri adım atan taraf olma baskıları ile yetiştirilmektedirler. Bu durum kuracakları ilişkilerde ve evlilik problemlerine yaklaşımlarında da etkili olmaktadır. Sorunla başa çıkmak için yapıcı yöntemleri kullanan evli bireylerde hangi cinsiyet rolünün baskın olduğunun bilinmesi önemli görülmektedir. Bu sayede eğitim kurumlarında öğretmenlerin tutumları, ders kitaplarındaki görsel ve anlatımlar, medyada kullanılan söylem ve mesajlar bu cinsiyet rolünü kazandırmaya yönelik olarak değiştirilmelidir.

Araştırma kapsamında bazı demografik değişkenler de (yaş, cinsiyet, evlenme şekli, evlilik süresi, çocuk sayısı, sosyo-ekonomik durum, eğitim durumu ve ev işlerinin paylaşımı) incelenecektir. Böylece hem gelecekte yapılan bilimsel çalışmalar için hem de oluşturulacak aile eğitimleri için bu etkenlerin evlilikte sorunla başa çıkmada etkisinin bilinmesi sağlanacaktır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde sırasıyla “cinsiyet rollerinin gelişimi”, “cinsiyet rollerine ilişkin kuramsal açıklamalar”, evlilik”, “evlilikte yaşanan sorunlar”, “evlilikte yaşanan sorunlara ilişkin kuramsal yaklaşımlar”, “evlilikte sorunla başa çıkma”, aile ve evlilik terapisi”, “evlilikte sorunla başa çıkma, cinsiyet ve cinsiyet rolleri” ve “cinsiyet rolleri ve evlilikte sorunla başa çıkma ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalar” konularının kavramsal çerçevelerine yer verilmiştir.

2.1. Cinsiyet Rollerinin Gelişimi

Cinsiyet rolü bireyin içinde bulunduğu biyolojik cinsiyetine uygun olarak o cinsiyete özgü toplumun belirlediği davranışları göstermesi ve bu davranışlara uygun hareket etmesi anlamına gelmektedir. Kadınlara özgü davranışları benimseyen kadınsı cinsiyet rolü ve erkeklere özgü davranışları benimseyen erkeksi cinsiyet rolü böylece bireyde şekillenmiş olur (Aydın ve Kavuncu, 1991).

Cinsiyet tanımlamasında tarih boyunca iki cinsiyetin varlığı kabul edilmiş ve kadın-erkek olarak gruplanmıştır. Bu gruplamanın yeterli gelmediğini ileri süren Bem, kadınsılık ve erkeksilik tanımlamalarına ek olarak “androjen” cinsiyet rolü terimi ile bu iki cinsiyet özelliğinin aynı anda bulunabileceğini ileri sürmüştür. Bununla birlikte, cinsiyet rol özelliklerinden herhangi birini veya her ikisini de baskın olarak sergilemeyen bireylerin de var olduğunu belirterek “belirsiz” cinsiyet rol özelliğini ortaya atmıştır. Bu şekilde dört grupta incelenen cinsiyet rollerine göre cinsiyete özgü baskın özellikler olduğu belirtilmiştir (Weinstock, 1999).

Cinsiyet rollerinin aile içi ilişkilere yansımaları incelendiği araştırmada Ganong ve Coleman (1987) aile bireylerinin sevgilerini ifade etme tarzları incelenmiştir. Araştırma

sonucunda aile üyelerinin sevgilerini gösterme şekillerinde cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmazken, cinsiyet rollerine göre incelendiğinde androjen aile üyelerinin sevgilerini kadınsı, erkeksi ve belirsiz cinsiyet rolüne sahip aile üyelerine göre daha iyi dışa vurdukları belirtilmiştir. Buna göre sevgi duygusunun ifadesinde cinsiyetten ziyade cinsiyet rolleri daha belirleyici bulunmuştur.

Cinsiyet rollerine özgü davranışların incelendiği başka bir çalışmada başa çıkma yöntemlerinde kadınsılık ve erkeksilik özelliklerinin belirleyici faktörler olduğu belirtilmiştir. Bu araştırmada Lengua ve Stormshak (2000) erkeksi cinsiyet rolüne sahip bireylerin başarı odaklı olma, pozitif bilişsel başa çıkma yöntemleri kullanma, dış kontrol odaklarını daha az kullanma, kaçma yöntemine başvurma ve depresyon gibi başa çıkma yöntemlerine yöneldiklerini belirtmişlerdir. Bununla birlikte kadınsılık cinsiyet rolüne sahip bireylerde başa çıkma yöntemleri olarak ilişkiye daha çok odaklanma, daha az başarı odaklı olma, antisosyal davranışlar sergileme ve madde kullanımına yönelme görülmektedir. Bu durum kişinin benimsediği cinsiyet rolünün başa çıkma stratejilerini de belirlemede etkin olduğunu göstermektedir.

Çocuklar iki yaşına geldiklerinde artık cinsiyet kavramını kazanmış durumdadırlar. İlerleyen yıllarda ise cinsiyetin kalıcılığını ve sonrasında cinsiyete özgü belirlenmiş bu davranışları edinmeye başlarlar. Oyunlarında, kıyafet seçimlerinde, arkadaş seçimlerinde cinsiyetin etkisi hissedilmeye başlar ve bu şekilde cinsel kimliklerini içselleştirirler (Damarlı, 2006). İlk yaşlardan itibaren edinilen ve temel kategorilerden olan cinsiyet rolleri birçok kuramsal yaklaşım tarafından açıklanmıştır. Kadın ve erkekler arasındaki farklılıkları ve bu farklılıkların nasıl oluştuğunu açıklamaya yönelik geliştirilen cinsiyet rolleri kuramları genel olarak psikolojik kuramlar ve biyolojik kuramlar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Gök, 2013). Bu bölümde kuramların cinsiyet rollerine getirdikleri açıklamalara yer verilecektir.

2.2.Cinsiyet Rollerine İlişkin Kuramsal Açıklamalar

Bu başlık altında sırasıyla psikanalitik, biyolojik açıklamalar, sosyal öğrenme, bilişsel gelişim ve toplumsal cinsiyet şema kuramlarının cinsiyet rolleri ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir.

2.2.1.Psikanalitik Kuram

Psikanalitik kuram cinsiyet rollerinin gelişimini özellikle özdeşleştirme ve içselleştirme gibi bilinçaltı süreçler çerçevesinde açıklamaktadır. Bireyin küçük yaşlardan itibaren kendi cinsiyetinden ebeveyni ile kurduğu özdeşim sonucu toplumsal cinsiyete uygun davranışlarda bulunma süreci başlar. Freud'a göre bu süreçte çocukların kendi cinsiyetinden ebeveynleriyle özdeşim kurmaları sonucu erkek çocukları babalarından, kız çocukları da annelerinden cinsiyet rollerini öğrenmektedirler (Akçam,1996; Çıtak, 2008; Sarıbay, 2014).

Freud kuramında toplumsal cinsiyetin oluşumunu üç dönemde ele almıştır. Bu dönemler çocukların cinsiyetler arasındaki farklılıkların farkında olmadıkları dönem, farklılıkları anlamaya başladıkları dönem ve ödipal dönemdir. Bu dönemlerin ilkinde çocuklar oral ve anal dönemleri yaşarlar. Erkek çocuklar erkek anatomisine sahip bir şekilde hayata başlarlar, libidoları erkek cinsel organına bağlantılı olarak erkektir ve anneleri ile kurdukları ilişki karşı cins ilişkisidir. Kız çocukları anatomik olarak iki cinsiyetlidir. İlki yaşamın başlarında kız çocuklarının deneyimlerinde yer alan klitorisleri, ikincisi ise dişilik organı olarak vajinalarıdır. Dolayısıyla ilk dönemde hem kız çocuklarının hem de erkek çocuklarının cinsiyetleri erkektir ve toplumsal cinsiyetleri de bununla bağlantılı olarak erkeksidir. Dönemin ikinci bölümü ise anal döneme denk gelmektedir. Çocuk bu dönemde ebeveyni ile tuvaletin ne zaman ve nereye yapılacağının kontrolü konusunda yeni bir çatışma yaşar. Çocuğun anal kontrolden hoşlanması ile bu çatışma çözülür (Freud, 1962).

İkinci dönem ise çocukların kadın ve erkek cinsiyet arasındaki farklılıkları anlamaya başladıkları ve sonrasında cinsel kimliklerini oluşturdıkları döneme denk gelmektedir. Bu dönemde de yine sevgi nesnesi annedir. Çocukların cinsiyet farkını penise sahip olmak ya da olmamak olarak algılamaları nedeniyle bu dönemde yine erkeklik merkezdedir. Freud (1962)' a göre erkek çocuklar bu dönemde eğer cinsel ilgilerini annelerine yöneltirlerse babaları tarafından kastre (hadım) edilmekten ve penislerini kaybetmekten korkarlar. Kız çocukları ise penisleri olmadığı için kendilerini eksik görürler ve bu durumun sorumlusu olarak annelerini görürler. Gizliden gizliye bir gün penise sahip olacaklarını ümit ederler. Bu eksiklik ve anneyi suçlamanın sonucunda

babaya yönelim başlar. Bu kız çocukları için heteroseksüel anlamda kadınsılığa girişin başlangıcıdır.

Cinsiyet rollerinin kazanılmasında üçüncü dönem olan ödipal dönemde ise babaları ile anneleri için erkeklik yarışına giren erkek çocukları kastrasyon korkusu yaşadıklarından annelerine olan cinsel ilgilerinden vazgeçip babalarıyla yakınlık kurmaya başlarlar. Bu durum erkek çocuklarının babalarıyla özdeşleşmelerinin ve erkeksi rolleri benimsemelerinin yolunu açar. Kız çocukları ise ilk başlarda babalarının onlara hayalini kurdukları penisi vereceğini umarlar fakat daha sonra bu istekten vazgeçip babalarıyla daha pasif ve kadınsı bir ilişki içerisine girerler. Kız çocuklarının bu dönemdeki arzuları babalarından bir çocuk sahibi olmaktır (Freud, 1966).

2.2.2.Biyolojik Açıklamalar

Biyolojik teorinin ilgi alanı doğumdan itibaren erkeklerin ve kadınların maruz kaldıkları hormonlar ve beyindeki hem işlevsel hem de yapısal farklılıktır (Osborne, 2004). Cinsiyet rollerinin açıklanmasında beyin yapısını temel alan biyolojik açıklamalara göre kadın ve erkeğin beyin yapısı birbirinden farklıdır ve bu farklılık bilişsel işlevlerde de farklılaşmaya neden olmaktadır. Beynin özelleşmesi olarak açıklanan bu durumun aynı zamanda kadınların sözel yeteneklerde, erkeklerin ise mekânsal yeteneklerde daha iyi olmalarının nedeni olduğu ileri sürülmektedir. Toplumsal cinsiyet farklılıklarının nedeni biyolojik farklılıklardır (Winstead ve ark., 1997; Akt. Demirtaş, 2004).

Cinsiyet farklılıklarının biyolojik temellere bağlanması çoğu zaman erkek üstünlüğü algısını oluşturmuştur. “Anatomi kaderdir” görüşünden de yola çıkan bu yaklaşım, kadınların biyolojik yetersizliklerinden dolayı kadın haklarının ve eşitliğinin imkânsızlığını içerir (Dökmen, 2014).

2.2.3.Sosyal Öğrenme Kuramı

Bandura (1969)’ya göre her şey öğrenildiği gibi cinsiyet rolleri de öğrenilmektedir. Çocuklar cinsiyetlerine uygun bir davranışta bulunduklarında pekiştirilmekte, cinsiyet rolleri dışında bir davranış sergilediklerinde ise cezalandırılmaktadır. Sosyal öğrenme kuramına göre eğer bir davranış olumlu sonuçlara yol açıyorsa kazanılır ve sürdürülür (Lott ve Maluso, 1993). Dolayısıyla sosyal öğrenme kuramı çocukların başka insanların

davranışlarını gözlemleyerek, pekiştirme ve ceza uygulamaları ile ve taklit yoluyla kendi cinsine ait cinsiyet rollerini öğrenirler (Dökmen, 2004). Erkek çocukları atılgan ve saldırgan davranışlar sergilediklerine, kız çocukları ise uysal ve edilgen olduklarında ödüllendirilirler. Böylece kız çocukları ve erkek çocukları çevresindeki kadınların ve erkeklerin davranışlarını gözlemledikçe ve kendi davranışlarına yönelik gelen tepkilerle birbirlerinden farklı davranışlar sergilerler (Çıtak, 2008).

Çocukların kendilerine aynı cinsten ebeveyni model alıp onun gibi davranmaları toplum tarafından desteklenen bir davranıştır. Ebeveynlerin cinsiyet temalı davranışlarında ve çocukların taklit derecelerinde farklılıklar vardır. Sosyal öğrenme kuramına göre babaların erkeksi tutum ve davranışları arttıkça erkek çocuklarının da daha erkeksi, aynı şekilde annelerin kadınsı tutum ve davranışları arttıkça kız çocuklarını daha kadınsı olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır (Osborne, 2004).

2.2.4.Bilişsel Gelişim Kuramı

Cinsiyet rollerinin gelişimini açıklamada bilişsel yaklaşım sunan Kohlberg bilişsel tutarlılık kavramı üzerinde durmaktadır. Bilişsel yaklaşıma göre insanların bilişsel tutarlılığa ihtiyaçları vardır. Bu tutarlılığı sürdürmek için ise nasıl iyi bir kız ya da erkek olduğunu bulmaktır. Zamanla kız olduğunun farkına varan çocuk kadınsı nesneler, etkinlikler ve davranışlara yönelirken, erkek olduğunu anlayan çocuk ise erkeksi nesneler, etkinlikler ve davranışları tercih edecektir. Bilişsel tutarlılık sonucu ise çocuklar geliştirdikleri ve edindikleri cinsiyet kalıp yargılarını değişmez ahlaki kurallar olarak kabul etmektedirler. Dolayısıyla bu kurallar dışında roller sergileyen kadınlar veya erkekler bu kalıpların dışında kaldıkları için dışlanmakta veya cezalandırılmaktadırlar (Dökmen, 2014).

Bilişsel gelişim kuramına göre çocuklar önce kendi cinsel kimliklerini daha sonra başkalarınınkini öğrenirler. Daha sonra iki cinsiyetin varlığını ve bu cinsiyetler arasındaki farklılıkları öğrenirler. Kendilerini bir cinsiyete ait hissederken bu cinsiyete özgü hale gelmiş davranışlar sergilemeye başlarlar (Kohlberg, 1968).

2.2.5. Toplumsal Cinsiyet Şema Kuramı (TCŞK)

Bem (1984) cinsiyet rollerinin oluşumunda hem bilişsel gelişimin hem de sosyal öğrenmenin etkili olduğunu, bireyin cinsiyet rollerini bilişsel şemalar ile kazandığını belirtmiştir. Bilişsel gelişim kuramında olduğu gibi şema kuramında da cinsiyet rollerinin oluşumunun çocuklukta bireyin kendi bilişsel süreçleri ile ilgili olduğunu ileri sürülmektedir. Fakat şema kuramında cinsiyet rollerinin oluşumunda gerçekleşen şematik bilgi işleme süreci toplumun belirlediği cinsiyet farklılıkları temelinde oluşur. Dolayısıyla sosyal öğrenme kuramında olduğu gibi şema kuramında da cinsiyet rolleri oluşumunun öğrenilen bir süreç olduğu bu nedenle de değişebileceği ileri sürülmektedir. Bem, cinsiyet rollerinin oluşumunun ilk olarak çocukların toplumun tanımladığı kadınlık-erkeklik özelliklerini gözlemleyerek ve öğrenerek başladığını vurgulamıştır (Bem, 1981).

Şematik bilgi işleme süreci bireylerin gelen bilgiye anlam yüklemesi ve kodlamasıyla gerçekleşir. Toplumsal cinsiyet şemasına göre bilgi işleme sürecinde ilk olarak yapılacak şey yeni gelen bilgiyi kadınsı veya erkeksi kategorilerinden birine yerleştirmedir. Bu bilgi cinsiyetle ilgili olmasa bile bu iki kategoriden birisine dahil edilir (Bem, 1983). Bem toplumun ve kültürün cinsiyetlere yüklediği farklı anlamlar yüklemesiyle oluşan cinsiyet ayrımcılığının toplumsal cinsiyet şemalarını oluşturduğunu ileri sürmüştür (Bem, 1981).

Neredeyse tüm kültürlerde kadına ait özellikler ve erkeğe ait özellikler belirlenmiş, kadınsı ve erkeksi faaliyetler tanımlanmıştır. Çocuklar gelişim süreci içinde gözlemler yaparak kadınsı ve erkeksi davranışları değerlendirerek özümserler. Toplumsal cinsiyet şema kuramına göre çocuklar her iki cinsiyetin özelliklerini ve farklılıklarını bu şekilde öğrenir ve kendi cinsiyetini değerlendirir. Bu süreç içerisinde çocuk geliştirdiği benlik kavramında cinsiyet şemasını oluşturur (Bem, 1983).

2.3. Evlilik

Dünyaya geldiği andan itibaren insan başkalarıyla kurduğu ilişkilerle kendisini var edebilmektedir. Bu durum insanın sosyal bir varlık olduğunu göstermektedir. İki bireyin bir araya gelerek oluşturduğu evlilik ilişkisi ise sosyal yaşamdaki en önemli ilişki türlerindendir (Ülker, 2011). Başarılı bir evlilik yaşamı eşlere fiziksel, duygusal ve

sosyal destek sağlamaktadır. Eşler birbirlerinin saygı duyulma, sevilme, değer görme gibi duygusal ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Evlilik bu ihtiyaçlarını karşılandığı ve karşı cins ile yaşanan ilişkinin toplum tarafından onaylandığı bir birlikteliktir (Çağ ve Yıldırım, 2013; Kahveci, 2016).

Evlilik karşı cinsten iki kişinin bir araya gelerek yaşaması, çocuk yapması, çocuk yetiştirmesi ve ortak yaşam oluşturmaktır. Böylece toplumsal yapının temeli olan aile oluşur. Evlilik biyolojik, sosyal veya psikolojik nedenlerden birine bağlı olarak oluşmaktadır. Evliliğin biyolojik olarak amacı cinsel güdüyü doyumaktır. Evlilik bireyin cinsel güdüyü doyumuna toplumsal kabul getirdiği için önemlidir. Kabul görme, güven duyma ve korunma ihtiyacını karşılamak için evlenme ise sosyal nedenlerle ilişkilidir. Bireyin yalnız olmadığını bilmesi ve hayatı başkasıyla paylaşması evliliğin bir getirisiidir. Evliliğin psikolojik nedenleri ise bireyin sevilme ve beğenilme ihtiyacının karşılanmasıyla ilişkilidir. Eşler kendilerini evliliklerine adadıklarında ve olaylar karşısında birbirlerinden destek aldıklarında evlilikte doyuma ulaşabilmektedirler (Özgüven, 2000).

Olson ve Fowers (1993) 9267 çiftle gerçekleştirdikleri araştırmanın sonucunda beş tip evlilik çeşidi olduğunu ileri sürmüşlerdir. Araştırmada ölçülen konular aynı zamanda çatışmaya neden olan konulardır; kişilik özellikleri, iletişim, finansal konular, çatışma çözme biçimleri, boş zaman aktiviteleri, cinsel ilişki, çocuklar ve evlilik, aile ve arkadaşlar, eşitlikçi rol ve din. Yapılan analizler sonucunda evlilik tipleri aşağıda açıklanmıştır:

1. Cansız, enerjisiz çiftler: evlilik doyum puanları en az olan gruptur. Bu grupta birbirlerini yeterince tanımadan genç yaşta evlenen çift sayısı yüksektir. Boşanma düşüncesinin en fazla olduğu gruptur. Genellikle genç, eğitim seviyesi düşük, etnik kökenleri farklı çiftlerden oluşmaktadır.
2. Çatışmalı Çiftler: iletişim becerileri ve çatışma çözme puanları en düşük olan gruptur. Aynı zamanda evlilik ilişkilerinin değerlendirilmesinde eşitlikçi rol ile ilgili en düşük puanı alan gruptur. Bu gruptaki çiftlerin problem çözme becerileri düşük, evlilik dışı ilişki ve aktivitelere yönelimleri yüksektir.
3. Geleneksel çiftler: Bu grup ebeveynlik ve çocuk yetiştirme konusunda yaşanan problemle baş etmede en yüksek puanı alan gruptur. Karşılıklı etkileşim ve

ilişki doyumunda ise ortalamanın altındadır. Genç evlenen ama uzun süreli ve çok çocuklu evlilikleri olan çiftlerdir. Boşanma oranı ise diğer gruplara oranla düşüktür.

4. Uyumlu çiftler: evlilikte karşılıklı etkileşim puanları yüksek olan çiftlerdir. En az çocuk sayısına sahip, yaş ortalamaları yüksek ve kadınların çalışma oranları yüksek olan gruptur. Bu grupta çiftlerin evlilik doyumları yüksekken, ebeveynlik doyum puanları düşüktür.
5. Canlı, hayat dolu çiftler: evlilik doyum puanları ve evlilikte karşılıklı etkileşimleri en yüksek olan çiftlerdir. Bu çiftlerin çatışma çözme becerileri yüksekken, iletişim sorunları azdır. Eş memnuniyeti en yüksek olan gruptur. Bu grubun evlilik süresi diğer gruplardan daha uzundur.

İnsanlar aşk ve sevgi, sosyal idealleri, düzenli cinsel yaşam ve çocuk isteği gibi nedenlerle evlenme isteği duymaktadırlar. Bu isteklerin yanı sıra birçok kültürde insanlara evlenmelerine yönelik yoğun bir baskı uygulanmaktadır (Aktaş, 2011). Geçmiş dört bin yıl öncesine dayanan evlilik kurumu toplum düzenini, geleneklerin sürekliliğini ve yeni nesillerin bakım ve eğitimle yetişmesini sağlayan bir olgu olarak hem toplum ve dini kurumlar hem de devlet tarafından desteklenmektedir (Yıldırım, 1993).

Ülkemizde 1980'lerden günümüze yaşanan demografik dönüşüm, kentleşme, eğitimin yaygınlaşması ve gelir düzeyinin artması gibi toplumsal dönüşümlerle evliliklerin ötediği görülmektedir. Türkiye'de son 3 yılın istatistikleri incelendiğinde 2014 yılında 599704, 2015 yılında 602982 ve 2016 yılında 594493 evlilik gerçekleşmiştir. Bununla birlikte boşanma sayıları incelendiğinde Türkiye'de 2014 yılında 130913 çift, 2015 yılında 131830 çift ve 2016 yılında 126164 çift evliliklerini boşanma ile sonlandırmışlardır (TÜİK). Ülkemizde boşanma veya evlenme sayılarında düzeni bir artış veya azalma görülmemesine karşın boşanma sonrası yeniden evlenme sayılarında artış görülmektedir. 2000 yılında boşanan kişilerde yeniden evlenme oranı %10 iken 2011'de bu oran %15'e yükselmiştir (ASAGEM, 2015).

Türk aile yapısı araştırması verilerine göre 2011 yılında Türkiye'de 15 yaşından büyük evli erkeklerin oranı %66, evli kadınların oranı %65, boşanmış erkeklerin oranı %1, boşanmış kadınların oranı %3'dür (Beşpınar, 2011).

Türkiye aile yapısı araştırmasında (2011) 24.647 kişi ile yapılan görüşmelerde “eşinizle nasıl evlendiniz?” soruna katılımcıların verdiği cevaplar analiz edilmiştir. Sonuçlara göre katılımcıların %42’si görücü usulü, benim kararım ile, %41’i kendi seçimi ve ailesinin rızasıyla, %9’u görücü usulü kendi rızası sorulmadan, %4’ü kaçma-kaçırılma, %3’ü kendi kararı ailesinin rızası dışında ve %0,3’ü berdel ile evlendiğini belirtmişlerdir.

Sonuç olarak evlilik ile ilgili literatürde görüldüğü gibi evlilik yüzyıllardır hem toplum, hem dini kurumlar hem de devlet tarafından desteklenmektedir. Son yüzyılda yaşanan toplumsal değişimler ve teknolojik gelişmelerle evliliğin ötelenmesi ve boşanma sayısının artmasına rağmen hala ülkemizde ve dünyada en popüler yaşam tarzıdır. Sağlıklı evliliklerin kurulması ise toplumun temel taşı olan ailelerin sağlıklı bir şekilde gelişmesi ve çocukların mutlu ailelerde güvenli bir şekilde yetişmesi için oldukça önemlidir.

2.4. Evlilikte Yaşanan Sorunlar

Eşler birbirlerine duygusal olarak bağlı olan, birlikte yaşayan ve birlikte kararlar alan iki farklı bireydir. İlişkilerinde de doğal olarak sorunlar yaşamaktadırlar. Evlilik sorunlarının içeriği farklı olabilir fakat bu sorunlar eşlerin her ikisini de ilgilendirir. Eşler arasında ortaya çıkan sorunların içeriğine bakıldığında en yaygınları iletişim ve etkileşim sorunları, cinsel sorunlar, cinsel rollere ilişkin sorunlar, çocuklarla ilgili sorunlar, geçim sıkıntıları, evlilik dışı ilişkiler ve aileden kaynaklanan sorunlardır (Çelenoğlu, 2011).

İdeal ailenin nasıl olması gerektiği konusunda fikir birliği olmamakla birlikte aile terapisinde aile, çocukların yetişmesi, neslin devamı, aile bireylerinin bakımı, sevgi, destek güvenli çevre sağlamak gibi fonksiyonları yerine getirip getirmemesine göre sağlıklı ve sağlıklı olmayan üzere ikiye ayrılmaktadır (Nazlı, 2014). Sağlıklı aile yani fonksiyonel aileler değişime uyum sağlayan, uygun sınırlar koyan, açık iletişim kurabilen, sorumluluk almayı destekleyen ailelerdir (Gladding, 1995). Çiftler birbirlerine değer verirler, ortak aktiviteler yaparlar, birbirlerinin değişimlerini kabullenirler ve ilişkilerinin doğası üzerine konuşabilirler (Gottman, 1993). Sağlıklı ailenin özelliklerinden bazıları ise aile bireylerinin rollerinin belirgin olmaması, iletişimin net ve açık olmaması ve çatışmalı aile etkileşiminin olmasıdır (Nazlı, 2014).

Evlilikte eşler arasında yaşanan çatışmalar çocukların bağlanma tarzlarına, anne baba çocuk iletişimine ve çocukların bakımına olan olumsuz etkileri nedeniyle çocuklara yansımakta ve sağlıklı ailelerin oluşmasına neden olmaktadır (Fincham ve Beach, 1999). Evlilikte problem çözme açısından bakıldığında ise sağlıklı ailelerde çiftler problemi olumlu bir şekilde ele alıp, çözümler hakkında konuşabilmektedirler (Gottman, 1993). Evlilikte yaşanan problemlerle çiftlerin baş etme yöntemleri ailenin sağlıklı işleyişini etkileyen en önemli unsurlardan birisidir (Gladding, 1995).

Sağlıklı ailelerde ve sağlıklı ailelerde çiftlerin sorunla baş çıkma yöntemleri nitelik ve nicelik olarak farklılık göstermektedir. Sağlıklı ailelerde sorunla baş edebilmenin sonucunda şu özellikleri görülmektedir (Figley ve MCCubbin, 1983).

1. Stresörün ne olduğunu bilme
2. Sorunu ailedeki bir bireye yüklemektense ailenin ortak sorunu olarak görebilme
3. Suçlama yerine sorun çözme odaklı olma
4. Diğer aile üyelerine açık ve net bir şekilde sevgisini ifade edebilme
5. İletişimin aile üyeleri arasında açık ve net olması
6. Aile bireylerinin rollerinde gösterilen esneklik
7. Aile içi fiziksel şiddetin yokluğu
8. Madde kullanımı olmaması
9. Aile bireyleri arasında hoşgörü

Çiftlerin aile yaşamları süresince yaşamaları muhtemel kriz durumları vardır. Bu kriz durumlarından en sık rastlanılanı beklendik olaylarla yani tahmin edilebilir veya olması muhtemel olan olaylarla ilgili kriz durumlarıdır. İş değiştirmek, aile bireylerinden birisinin evden ayrılması veya evlenmesi gibi durumlar krize yol açması muhtemel durumlardandır. Bu durumlar ile en etkin baş edebilen çiftler genellikle istişare etme, daha tecrübeli bireylerden öneri alma, duygularını açık ifade etme ve mizahi yaklaşabilme gibi stratejileri kullanabilmektedirler. Beklendik durumların aksine beklenmedik durumlarla çiftlerin baş etmeleri daha zor olabilmektedir. Çocuk sahibi olamama gibi öngörülmesi güç olan beklenmedik olaylar karşısında çiftlerin duygularını açık bir şekilde ifade edebilmeleri ve birbirlerini desteklemeleri etkin bir şekilde baş etmelerini sağlamaktadır. Kayıp durumları ise çiftlerin en çok zorlandığı durumlardır. Boşanma, ölüm, hastalık gibi durumlarda çiftler kontrolün kendilerinde olmadığını fark ederler. Etkin bir şekilde baş etme stratejilerini kullansalar dahi uyum sağlamakta

zorlanabilirler. Bu gibi durumlarda ise en yapıcı baş etme şekli psikolojik destek almak, destek gruplarına kayıt yaptırmak gibi etrafındaki kaynakları etkin bir şekilde kullanmaktır (Nichols, 2013).

Evlilik sorunları insanların psikolojik veya fiziksel iyi oluşlarını yıkıcı bir şekilde etkileyen ve psikolojik yardım aramalarına neden olan yaygın problemlerden birisidir (Fincham ve Bradbury, 1987). Fincham (2003), evlilik çatışmasının eşe yönelik sözel veya fiziksel istismar, eşitsizlik, evlilik dışı ilişkiler, alkol-madde bağımlılığı, güç ve kıskançlık gibi çeşitli nedenlerden kaynaklanabileceğini belirtmiştir. Madden ve Janoff-Bulman (1981) ise çiftlerin en çok sorun yaşadıkları konuların para harcama, çocukların disiplini, ev işleri, çocuk bakımı, iletişim güçlükleri ve akrabalarla ilişkiler olduğunu belirtmişlerdir.

Eşlerin evlilik yaşantısında karşılaştıkları sorunları etkili bir şekilde çözümlememeleri ilişkilerinin yıpranmasına ve çatışmaların büyümesine neden olmaktadır. Karşılaştıkları sorun karşısında umutsuz davranan ve sorunu çözemeyeceğine inanan eşlerin çatışma durumlarında problem çözmeye daha az meyilli oldukları görülmektedir (Fincham ve Bradbury, 1990).

Evlilikte çatışmaya neden olan olaylar farklılık göstermekle birlikte çatışmanın sonucu ve etkisi de farklılık göstermektedir. Öncelikle evlilikte yaşanan her çatışma açıktan açığa belirli olmayabilir. Özellikle evliliğin ilk yıllarında meydana gelen çatışmalar evliliğe alışma sürecinde eşlerin birbirlerini tanımalarını sağlayan çatışmalar olduğu için göz ardı edilebilir. Bu tarz çatışmaların evlilik ilişkisine ve doyumuna etkisi de az olmaktadır. Aynı zamanda sanılanın aksine evlilikte çatışma oluşturan olaylar her zaman yıkıcı etkiye neden olmamaktadır. Çatışma olayları eşler arasında işbirlikçi bir ilişkinin sağlamlaşması için bir fırsat olabilir (Fincham ve Beach, 1999).

Çiftler arasında yaşanan çatışma evlilik sürecinde kaçınılmazdır. Eşler arasındaki farklılıklardan dolayı gelişen anlaşmazlıklarda danışmanların üzerinde asıl durdukları nokta eşlerin bu çatışmalarla baş etme biçimleridir. İşe yaramayan baş etme biçimleri eşler arasında çatışmayı arttırmaktadır (Gottman, 1993).

Türkiye’de 2011 yılında yapılan araştırmaya göre kadınlar en yüksek boşanma nedeni olarak %14,7 ile sorumsuz ve ilgisiz davranma, %14,1 ile içki-kumar, %12 ile dayak-

kötü muamele, %9 ile aldatmayı göstermişlerdir. Bu sorunları ekonomik sorunlar, terk edilme, eşlerin ailelerine karşı saygısız davranması, çocuk olmaması ve eşin hastalığı sorunları izlemiştir. Erkeklerin boşanma nedenleri incelendiğinde ise %18 ile sorumsuz ve ilgisiz davranma, %10 eşlerin ailelerine karşı saygısız davranması, %6 evin ekonomik geçimini sağlayamama ve %5 eşin ailesinin aile içi ilişkilere karışması nedenleri erkeklerin boşanma nedenleri olarak belirtilmiştir. Bu nedenleri içki-kumar, terk edilme, eşin hastalığı, çocuk olmaması ve aldatma sorunları izlemiştir (Çavlin, 2013). Türkiye istatistik kurumu verilerinde 2016 yılında boşanan 126164 çiftin boşanma nedenleri incelendiğinde boşanan çiftlerin %97,5'i neden olarak “geçimsizlik” sorununu göstermişlerdir. Bunu terk, zina ve cürüm ve haysiyetsizlik takip etmiştir.

Kadınlar erkeklere göre daha fazla şiddete maruz kalmakta ve şiddet daha çok kadınlar açısından boşanma nedeni olmaktadır (Aktaş, 2011). Sezen (1998) kadın araştırmaları üzerine yaptığı çalışmada 240 dosya incelemiştir. İnceleme sonucunda 240 dosya içerisinde 150 dosyada kadınlar; 90 dosyada erkeklerin davacı olduğu görülmüştür. Bu davalar içinde nedeni şiddet olan 23 davanın 16'sı kadınlar, 7'si erkekler tarafından açılmıştır.

Aktaş (2011) boşanma nedenleri ve boşanma sonrasında karşılaşılan güçlükleri araştırdığı çalışmasını aile mahkemesine başvurup boşanmış olan 370 kişi üzerinde yapmıştır. Araştırma sonucuna göre kadınlar zina, sözlü/fiziksel şiddet, kötü alışkanlıklar ve maddi konuları boşanma nedeni olarak görürken, erkeklerin boşanma nedeni olarak gördüğü konular evi terk etme, akrabaların ilişkilerine müdahalesi ve fikir uyuşmazlığı olmuştur.

Literatür incelendiğinde evlilikte yaşanan sorunlara uygun çözümlerin getirilememesi durumunda evliliğin sonlanabileceği görülmektedir. Eşler evlilik sorunlarıyla başa çıkmakta yetersiz kaldıkları zaman sorunları görmezden gelmeyi tercih etmektedirler. Çiftlerin sorunla karşılaştıklarında kaçınma yöntemine başvurmaları ise sorunun çözümüne katkıda bulunmaktan ziyade sorunun ertelenmesine veya saptırılmasına neden olmaktadır (Fincham ve Bradbury, 1990).

Sonuç olarak her evlilikte kaçınılmaz olarak sorunlar yaşanabilmektedir. Evli bireyler çeşitli içsel ve dışsal nedenlerden dolayı sorunlar yaşayabilirler. Evlilikte yaşanan sorunlarda ise asıl önemli olan çiftlerin bu sorunlara yaklaşım tarzlarıdır. Sorunlara

getirilen yapıcı çözümler sağlıklı ailelerin bir özelliğiiken, yıkıcı çözümler sağlıklı ailelere işaret etmektedir. Sağlıklı aile yapısının ülkemizde gelişmesi için eşlerin evlilik sorunlarına yapıcı çözümler getirebilme becerileri edinmeleri ise önemli görülmektedir. Evlilikte sorunla başa çıkma becerilerinin incelenmesi için sorunlara neden olan faktörlere yönelik kuramsal açıklamaların incelenmesi gereklidir.

2.5.Evlilikte Yaşanan Sorunlara İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar

Bu başlık altında sırasıyla bağlanma, yükleme, çok jenerasyonlu aile, psikanalitik ve bilişsel davranışçı kuramlarının evlilikte yaşanan sorunlara ilişkin görüşlerine yer verilmiştir.

2.5.1.Bağlanma Kuramı

John Bowlby'nin ele aldığı bağlanma kuramına göre bebek ve bakım veren kişi arasındaki ilişki yakınlık arayışı, yakınlığı koruma ihtiyacı, ayrılıktan kaçınma ve keşfetme olmak üzere dört davranış türü gelişmektedir (Bowlby, 1988). Buna göre bağlanma bakım veren ve yeni doğan arasındaki birincil ihtiyaçları karşılamaya yönelik gelişen ve sürekli işleyen bir sistemdir. Bebek ve bakım veren arasındaki ilişkinin niteliği yani bebeğin ihtiyaçlarının bakım veren tarafından karşılanması güvene dayanan bir ilişkinin kurulmasını, karşılanmaması ise güvensiz bir ilişkinin kurulmasına neden olacaktır (Yaka, 2011). Çocukluk dönemi bağlanmalarının yetişkinlikte kurulan ilişkilerde belirleyici etkisi bulunmaktadır. Yetişkinlerde eşlerine ulaşabilir bir durumda oldukları zaman kendilerini güvende hissetmektedirler (Hazan ve Shaver, 1987). Bağlanma stillerinin ilişkiye yansması incelendiğinde ise kaçınan ve kaygılı bağlanan bireyler yakın ilişkilerinde güvensizlik yaşadıkları bilinmektedir. Kaygılı bağlanan ve kaçınan bağlanan bireylerin evlilik doyumları güvenli bağlananlara göre düşük bulunmuştur (Taş, 2016). Güvenli bağlanan bireyler rahat bir şekilde kişiler arası ilişkiler kurmaktadır ve bu ilişkiye bağlı kalmaktadırlar (Hazan ve Shaver, 1987). Güvenli bağlanan bireyler güvensiz bağlanan bireylere göre evlilikte yaşadıkları sorunlarda daha etkili başa çıkma yöntemleri kullanmaktadırlar. Güvensiz bağlanma stiline sahip bireylerin ise sorunla başa çıkmada kendini suçlama, kendiyile ilgilenme, kaçınma ve çatışma yöntemlerini kullandıkları bulunmuştur (Çelenoğlu, 2011).

2.5.2.Yükleme Kuramı

Yükleme, bireyin bir olayın ortaya çıkış nedeni ile ilgili yaptığı yargıdır. Eşlerin evlilikte yaşanan çatışmaların nedenine ilişkin yaptıkları yüklemeler daha yıkıcı çatışmaları meydana getirebilir (Dönmez, 2009). Yükleme kuramına göre eşler arasında yapılan yüklemeler iki boyutta incelenmektedir. Birincisi çatışmanın sorumluluğu ile ilgili yapılan sorumluluk yüklemeleri, ikincisi ise çatışma ile ilgili yapılan nedensel yüklemelerdir (Taysi, 2007). Eşler evlilikte yaşadıkları sorunlarla baş etmede nedensellik ve sorumluluk yüklemelerini kullanırlar. Sorunun ortaya çıkma kaynağı nedensellik yüklemeleri, sorunun çıkmasında neyin veya kimin sorumlu tutulduğu ise sorumluluk yüklemeleri ile açıklanır (Fincham ve Bradbury, 1990).

Yükleme kuramına göre evlilikte çatışmanın ortaya çıkıp çıkmama durumunu davranıştan ziyade eşlerin bu davranışa yükledikleri anlam belirlemektedir. Buna göre uyumlu evliliklerde birey sorunlarda eşin davranışına daha az sorumluluk yüklerken uyumsuz evliliklerde birey eşin davranışlarını olumsuz değerlendirmekte ve eşe daha fazla sorumluluk yüklemektedir (Fincham ve Beach, 1999). Nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri evlilik çatışmalarının hem sıklığını hem de yaygınlığını etkileyen önemli değişkenlerdendir (Öztürk, 2016). Evli bireyler arasında yapılan araştırmada kadınların erkeklere göre daha fazla nedensel yüklemeler yaptıkları bulunmuştur. Bu durum kadınların sorun çıktığında bu sorunu kimin ortaya çıkardığından çok sorunun neden ortaya çıktığıyla ilgilendiklerini göstermektedir (Curun, 2006; Özer ve Güngör, 2012)

2.5.3.Çok Jenerasyonlu Aile Kuramı

Bireyler kişiler arası ilişkilerinin temelini kendi kök ailelerinde edinirler. Çok jenerasyonlu aile kuramına göre evlilik ve aile ilişkilerinde yaşanan problemler eşlerin kök ailelerinden getirdikleri sorunların uzantılarıdır. Bu yönüyle kuram erken dönem yaşantıların önemini vurgulamıştır (Framo, 1976).

Çiftler kendi ailelerini oluşturmaya hazırladıkları dönemde kendi kök ailelerinden getirdikleri tutum, davranış ve inançları bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde ilişkilerine yansıtabilirler (Topham, Larson ve Holman, 2005). Eşler arasında yaşanan çatışmalarda erken dönem yaşantılarından edinilen deneyimlerin çatışmayı sürdürme ve arttırma durumu cinsiyete göre incelendiğinde, kadınların erkeklere göre kök aileden getirdikleri

deneyimleri ilişkilerinde daha fazla yansıttıkları bulunmuştur (Topham, Larson ve Holman, 2005).

2.5.4.Psikanalitik Yaklaşım

Psikanalistlere göre aile, karşılıklı etkileşimin yoğun olduğu bir yapıdır. Hem aile üyeleri arasındaki etkileşim hem de ailenin bütünü görmek önemlidir (Nicolo ve ark., 2014). Freud insan doğasını dürtüler temelinde açıklamamıştır. Çocuklar erken yıllarda bu dürtüleri ifade etmeye öğrenmeye başlarlar. Ruhsal çatışmalar ise bu dürtülerin öğrenilmesi ve sonucunda cezaların başlamasıyla ortaya çıkar. Erken dönemde edinilen ruhsal çatışmalar evlilikte eşler arası ilişkilere yansımaktadır (Gladding, 1995).

Psikanalitik yaklaşımın en temel amacı bilinçdışı unsurların ve bunların karşısındaki savunma mekanizmalarının ortaya çıkarılmasıdır. Aile terapisinde ise amaç eşlerin etkin bir şekilde etkileşim kurmasını engelleyen temel arzu ve korkuların ortaya çıkarılmasıdır. Bilinçdışı sınırlamalardan kurtulamayan aile üyeleri ise sorunla baş etmede yetersiz kalırlar (Nichols, 2013).

2.5.5.Bilişsel Davranışçı Yaklaşım

Bilişsel davranışçı kuram olaylardan çok olayların nasıl yorumlandığı üzerine durur (Türkçapar, 2014). Bu yaklaşımı benimseyen danışmanlar işlevsel olmayan düşünce kalıplarını, inançları ve tutumları değiştirmeye çalışırlar. Ailede yaşanan sorunları ele alırken aile bireylerinin düşünce, duygu ve davranışlarını ve bunların hem kendilerine hem aile üyelerine etkisini ele alırlar. Temel amaç ise aile üyeleri arasındaki anlayışı geliştirmektir (Nazlı, 2014).

Bilişsel-davranışçı yaklaşıma göre ailedeki temel sorunu ortadan kaldırmak için bu soruna neden olan veya sürdüren davranış örüntülerini değiştirmek gerekmektedir. Burada en etkin yöntem ise aile içi iletişim örüntüsüne bakmak ve çiftlerin birbirlerine gönderdikleri net olmayan mesajları azaltmaktır. Bu amaçla bilişsel davranışçı terapistlerin eşlere iletişim eğitimi, problem çözme becerisi ve davranışsal sözleşme yapma gibi beceriler kazandırma görevleri vardır (Dattilo, 2010).

Bu yaklaşımın aile terapisindeki diğer varsayımı ise sağlıklı ailelerin sorunsuz aileler değil, sorunla baş etme becerisi olmayan aileler olduğudur. Tüm evliliklerde zaman

zaman çatışmalar yaşanır. Davranışçı terapistlere göre evlilikte etkin başa çıkma becerilerini öğrenmek eşleri iyi bir evliliğe ulaştıracaktır (Nichols, 2013).

2.6.Evlilikte Sorunla Başa Çıkma

Mutlu bir evlilik çiftlerin kurdukları ilişki ile doğrudan ilişkilidir. Eşler arasında kurulan ilişkinin yıpranmadan ve güçlenerek devam etmesi ise eşlerin sorun çözme yöntemlerini etkin kullanmaları ile sağlanmaktadır (Erbek ve ark., 2005). Başa çıkma, içinde bulunulan durumlara uyum sağlamada en önemli belirleyicilerdendir. Davranışsal ve bilişsel başa çıkma tepkilerini etkili bir şekilde kullanabilmenin stres ve kaygı düzeyini azalttığı bilinmektedir (Lengua ve Stormshak, 2000).

Çatışma kişiler arası ilişkilerde bir bireyin davranışlarının başkası tarafından engellendiğinde görülen bir süreçtir (Fincham, 2003). Evlilikte çatışma ise eşlerden biri diğerinin ilgi alanına müdahale ettiğinde yaşanan eşler arası bir süreç olarak tanımlanmıştır (Hatipoğlu, 1993). Evlilikte çatışma çiftler arasında yaşanması beklenen olaylardan biridir. Fakat çatışmalarla sağlıklı bir şekilde başa çıkamamanın sonucu boşanmaya kadar gidebilir (Troupe, 2008).

Baş çıkma kavramı kişilerin sorunlu yaşam olayları veya hayati tehlikeler karşısında zarar görmemeleri için geliştirdikleri tepkidir. Bu tepkiler kaçma, kayıplara karışma veya saldırma gibi başa çıkma yöntemlerini içermektedir. Başa çıkma aynı zamanda bilişsel bir süreçtir. Bu kapsamda görmezden gelme, bastırma, yansıtma, mantığa bürünme ve problem çözme gibi kaygıyı kontrol etmeyi sağlayan bilişsel süreçler de başa çıkma yöntemlerindendir (Gladding, 1995).

Bowman (1990) evlilikte sorunla başa çıkma ölçeğini geliştirme çalışmasında eşlerin evlilikte karşılaştıkları sorunlarla başa çıkma yöntemleri olarak beş faktör belirlemiş ve faktörlerden her birinin evlilik mutluluğuyla ilişkisini incelemiştir. Evlilik mutluluğu ile pozitif ilişkili te faktör olan olumlu yaklaşım yöntemi bilişsel problem çözme süreçlerini içermekte ve eşler arsında olumlu iletişimi arttırmaktadır. Diğer faktörler ise kendini suçlama, çatışma, kendiyle ilgilenme ve kaçınma olarak belirlenmiştir. Bu yöntemler evlilikte sorunla başa çıkma yöntemleri olarak kullanıldığında eşler arasında iletişimi azalmasına ve mesafenin artmasına neden olmaktadır.

Richter (2000) çatışmanın eşlerin beş tür yansımalarından kaynaklandığını ileri sürmüştür;

1. *Başkasının Yerine Koyma*: Geçmişte çözülmemiş ve yarım kalmış ruhsal sorunlar veya çocukluk dönemi çatışmaları eşler tarafından diğer eşe yüklenerek onun üzerinden devam ettirilir. Bu durum eşin diğer eşi geçmişte çatıma yaşadığı bir başkasının yerine koymasidir.

2. *İdeal Ben Rolü*: Kişinin kendisi için hedefleyip de ulaşamadığı hedefe bir başkası üzerinden ulaşma isteğidir. Ailede bunun en sık görüldüğü durum ebeveynlerden birinin çocuklar üzerinden kendi hayallerini gerçekleştirmeye çalışmasıdır.

3. *Ayna Rolü*: Eşlerden birinin diğer eşe veya diğer aile üyelerine kendisi gibi olmayı dayatmasıdır. Kendisine aykırı bir durum yaşandığında ise çatışma meydana gelmektedir.

4. *Negatif Ben rolü*: Eşlerden birinin kendisinde olan fakat beğenmediği ve kabullenmediği özelliğini diğer eşin üzerine atarak eşinin suçlanmasını sağlayacak ve kendini güçlü gösterecek bir durumda olma çabasıdır.

5. *Yoldaş Rolü*: Eşlerden birinin kendi idealleri ve düşünceleri ile eşinkilerin aynı olması için eşini zorlamasıdır.

Vuchinich (1987) aile etkileşimlerini incelediği çalışmasında 52 aile ile çalışmış ve aile bireylerinin akşam yemeği sırasındaki etkileşimlerini ve meydana gelen sözel çatışmaları nasıl çözümlediklerini incelemek için ses kayıtlarını almıştır. Araştırma sonucunda çatışmalarda en fazla kullanılan yöntemin sonraya bırakma olduğu, bunu boyun eğme, uzlaşma ve geri çekilmenin takip ettiğini bulmuştur. Vuchinich bu 4 çatışma çözme yöntemini ise şu şekilde tanımlamıştır;

- *Sonraya Bırakma*; çatışmayı hiçbir çözüm üretmeden duygusal ve bilişsel olarak o an için sonlandırma yöntemidir.
- *Boyun Eğme*: Eşlerden birinin itaat ederek ya da pes ederek diğer eşin görüşlerini olduğu gibi kabul etmesidir.
- *Uzlaşma*: eşlerden her iki tarafında kabul edebileceği ve her ikisinin de fedakârlıkta bulunarak orta yolu bulacağı yöntemidir.

- *Geri Çekilme*: Eşlerden birinin tartışmayı sonuca ulaştırmadan öfkeli bir şekilde çekilmesidir. Bu yöntem tarafların görüşmelerini sürdürmelerini olumsuz etkilemektedir.

Bodtker ve Jameson (2001) ise eşlerin evlilikte yaşanan sorunları nasıl algıladıkları ve sorunu çözmeye yönelik tutumları üzerinde durmuş ve bunu “yaklaşma/kaçınma” yaklaşımı ile açıklamıştır. Yaklaşma; eşlerin sorunu olumlu, yapıcı ve hoşgörülü karşılayıp değerlendirmelerini, kaçınma ise sorunu yıkıcı ve olumsuz karşılayıp sorundan kaçmalarını ifade etmektedir.

Evlilik yaşantısı süresince karşılaşılan yaşam olaylarına karşı eşlerin problem çözme becerilerini etkin bir şekilde kullanmaları problemler karşısında daha dayanıklı kalmalarını sağlamaktadır. Uyumsuz problem çözme becerileri olan bir çift sorunlar karşısında birbirlerini suçlayıp, öfke ile hareket eder ve sorunu çözmek için adım atmazken, etkin becerileri olan çiftler sorun üzerine tartışıp bir plan geliştirebilirler. Dolayısıyla çatışma durumlarında çiftlerin etkin başa çıkmalarını arttıran en önemli unsur aralarındaki sağlıklı etkileşimdir (Cohan ve Bradbury, 1997).

Çiftler kriz durumları ile baş ederken geçmeleri gereken bazı aşamalar vardır. Krizin başlarında çiftler arasında karışıklıklar yaşanır ilişkinin işleyişinde aksaklıklar meydana gelir. Bu sürecin sonunda çiftlerin ne kadar etkili bir şekilde krizle baş edecekleri sahip oldukları kaynaklara ve bu kaynakları etkin kullanmalarına bağlıdır (Nichols, 2013).

Evlilik uyumu, iletişim ve evlilikte çatışma çözümünün birlikte incelendiği, 360 evli birey üzerine yapılan araştırmada evlilik uyumunu en iyi yordayan değişkenin aile içi iletişim olduğu belirtilmiştir. Çatışma çözme stilleri ve evlilik uyumu incelendiğinde ise evlilik uyumunun olumsuz çatışma çözme stili ile negatif, itaat çatışma çözme stili ile pozitif ilişkisi olduğu bulunmuştur (Soylu ve Kağnıcı, 2015).

Romantik ilişkilerde tatminsizliğin nedeni genellikle çiftler arasında yaşanan fikir ayrılıkları ve olumsuz çatışma stilleridir. İlişki doyumu üzerine yapılan araştırmalar da çiftlerin çatışmalarla olumsuz başa çıkma yöntemleri arttıkça ilişki doyumunun azaldığı görülmüştür (Argyle ve Furnham, 1983; Cramer, 2000; Çağ ve Yıldırım, 2013). Çiftlerin ilişki doyumu ve çatışma çözme yöntemleri üzerine yapılan araştırmada olumsuz çatışma stillerinin veya çözülmemiş çatışmaların ilişki doyumunu azalttığı

sonucuna ulaşılmıştır. Olumsuz çatışma yöntemlerinden öfkeyle yaklaşmak ve kaçınma ise ilişki doyumunu olumsuz etkileyen en etkili çatışma yöntemleri olarak belirtilmiştir (Cramer, 2000).

Evlilik doyumu ve eşler arasındaki çatışma ile ilgili yapılan bir diğer araştırma evli ve çalışan 111 bireyin katılımı ile yürütülmüştür. Araştırma sonucunda yaşanan çatışmanın yarattığı gerginlik, çatışmanın sıklığı ve önemi arttıkça evlilik doyumunun azaldığını görülmüştür (Tezer, 1994).

Türk Aile Yapısı Araştırmasında (2013) 2006 ve 2011 yıllarında yapılan evlilikte yaşanan sorunlara verilen tepkiler araştırılmıştır. Araştırmada katılımcıdan evliliklerinde sorun yaşandığında nasıl tepki verdiği sorulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre 2006 yılında Türkiye’de eşler sorun yaşadığında en çok verdikleri tepkiler sırasıyla sessiz kalma, küsme ve ses yükseltmedir. Sessiz kalmayı tercih eden kadınların oranı %80, erkeklerin oranı ise %70 olarak rapor edilmiştir. Verilen diğer tepkiler ise %9 oranında mekânı terk etme ve %5 oranında fiziksel şiddet kullanma olarak belirtilmiştir. Konuşarak çözülemeyeceğini düşündükleri sorunlarda katılımcıların %44’ü küstüğünü belirtmiştir. 2011 yılında elde edilen sonuçlar incelendiğinde ise erkeklerin %57’si kadınların ise %62’si sessiz kalmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Erkeklerin %3’ü ve kadınların ise %1’i eşle yaşanan sorunlarda zor kullandıklarını ifade etmişlerdir (Beşpınar, 2014).

2.7. Aile ve Evlilik Danışmanlığı

Aile kavramı farklı kültürlerin ortak ve evrensel bir ürünüdür ve kökeni yüzyıllar öncesine dayanmaktadır. Yasal ve toplumsal kurallar çerçevesinde iki karşı cins arasında gerçekleştirilen evlilik sözleşmesiyle ailenin temelleri atılmış olur. Evliliğin en temel amacı eşlerin karşılıklı olarak birbirlerinin fiziksel, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamalarıdır (Ünlü, 1993).

Eşlerin evlilikte yaşanan çatışmaları yönetme biçimleri evliliğin uzun süreli devamı için çok önemlidir. Yaşanılan çatışmaların olumlu bir şekilde yönetilmesi evliliğin kalitesini arttırmakla birlikte eşlerin psikolojik iyi oluşlarını ve anne baba olarak işlevlerini de arttırmaktadır. Bununla birlikte eşler arasındaki anlaşmazlıklar yönetilemedikçe ve

tatminsizlikler arttıkça evliliğin devamı sağlanamamakta ve boşanmayla sonuçlanmaktadır (Şendil, 2014).

Boşanma oranlarındaki artışla ailelere yönelik ruh sağlığı hizmeti daha önemli hale gelmiştir. Aile ve evlilik terapisi eşlere evliliklerinde yaşanan sorunla baş etmeleri amacıyla destek sağlayan ruh sağlığı hizmetidir. Aile ve evlilik terapisinin görevi aralarındaki etkileşimi değiştirmek için anne baba ve çocukları bir araya getirmesi böylece bireyleri sorunların duygusal kökeninden soyutlamadan ele almasıdır (Nichols, 2013).

Ruh sağlığı alanında hızlı gelişmelerin olduğu zamanlarda bile evlilik terapisine yönelik çalışmalar olmamıştır. Evliliklerinde sorun yaşayan insanlar bu sorunları doktor, din görevlisi veya avukatlarla görüşmeyi tercih etmişlerdir. Terapistler ise danışan terapist mahremiyetini korumak adına danışanların aileleri ile görüşmeye karşı çıkmışlardır. Psikanalistler bilinçaltına yansıtılmış ailenin ortaya çıkması için gerçek ailenin dışarda tutulması gerektiğini savunmuşlardır. Ailenin yaşayan bir sistem olarak görülmesi, bireyi değiştirmenin en etkin yollarından birinin aileyi değiştirmek olduğunun anlaşılması üzerine aile ve evlilik danışmanlığı hızla gelişmeye başlamıştır (Nichols, 2013).

Türkiye’de evlilikte yaşanan sorunlarda destek alma tutumları incelendiğinde çiftlerin %23’ünün aile büyüklerinden destek aldıkları saptanmıştır. Türkiye’de çiftler arkadaşlardan, komşularından, din adamlarından ve çocuklarından destek alırken uzman kişi veya kurumlardan destek alanların oranı %2,7 de kalmıştır. Çiftlerin %61’i evlilik sorunlarında kimseden destek almadıklarını belirtmişlerdir (Beşpınar, 2014). Çiftlere daha nitelikli destek vermek ve çiftlerin uzmanlara ulaşımını kolaylaştırmak için Türkiye’de Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı aile danışmanlığı merkezleri kurulmuş, üniversite ve dernekler tarafından yetiştirilen aile danışmanları bu merkezlerde hizmet vermeye başlamıştır.

2.8.Evlilikte Sorunla Başa Çıkma, Cinsiyet ve Cinsiyet Roller

Toplumda kadın ve erkek farklı sosyalleşme sürecinden geçmektedir. Bu süreçte erkeler kadınlara göre daha çok kendini gerçekleştirme, bireysellik, özgürlük, tatmin, sosyal onay ve mantıklı olma üzerine yoğunlaşırken kadınlar dünya barışı sağlama, mutluluk,

öz saygı, sevimli ve temiz olma, bağışlama ve sevmeye gibi özellikler üzerine sosyalleşirler (Buğa, 2009). Yetiştirilme şekli ve beklenti sonucunda kadınlar sevgiye, bağlılığa ve aileye daha fazla değer vermektedirler.

Hemen her toplumda kadınsı cinsiyet rolüne sahip bireyler daha sakin, ciddi, ağır başlı, boyun eğen, hassas, merhametli ve namuslu gibi ortak özellikler taşımaktadırlar. Erkeksi cinsiyet rolüne sahip bireyler ise baskın, duygularını açığa vurmayan, etkileyici, güçlü gözü pek, hırslı, idealist, kuralcı ve katı özellikleri taşımaktadır (Özcan, 2012). Bu durum kadınların ve erkeklerin evlilikte sorunla baş etme biçimlerini de belirlemekte etkili olmaktadır. Kadınlar erkeklere göre bağlılığa daha çok önem vermekte ve olumlu çatışma çözme stratejilerini daha fazla kullanmaktadırlar. Çiftlerin çatışma çözümü yöntemlerinin evlilik uyumuna etkisi incelendiğinde ise olumsuz çatışma çözme yöntemlerinin evlilik uyumunu olumsuz etkilediği bulunmuştur (Özen, 2006).

Bowman (1990) evlilikte yaşanan sorunlar karşısında kadınların daha çatışmacı ve kaygılı olduklarını belirtmiştir. Cohan ve Bradbury (1997) ise kadınların evlilikte sorun karşısında boyun eğici davrandıklarını ve kaçınmacı olduklarını, bu durumun da evlilikte mutsuzluğa neden olduğunu belirtmiştir.

ASAGEM, Aile Yapısı Araştırmasında (2011) eşlerin yaşadıkları anlaşmazlık durumlarında kadınlar çoğunlukla 'sessiz kalırım/içime atarım' tepkisi gösterdiklerini belirtmişlerdir. Yine aynı çalışmada kadınlarda öne çıkan bir diğer davranışın ise küsme davranışı olduğu belirtilmiştir. Aynı zamanda çatışma durumunda sessiz kalma ve içine atma ise kadınlar gibi erkeklerin de sıklıkla gösterdikleri bir tepkidir (Uslu, 2011). Kadınlar eşleriyle yaşadıkları çatışmada fiziksel şiddeti çok nadir kullanırken erkekler bu durumlarda bağırma, azarlama, hakaret etme, eşya kırma ve fiziksel şiddet uygulama şeklinde tepkiler göstermektedir (Beşpınar, 2011).

Nezu ve Nezu (1987) 211 üniversite öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirdikleri araştırmalarında stres, problem çözme ve başa çıkma yöntemlerini cinsiyet rolleri çerçevesinde incelemişlerdir. Araştırma sonucunda erkeksi cinsiyet rolüne sahip bireylerin daha düşük seviyede depresyon ve kaygı yaşadıklarını, daha etkin problem çözme becerileri kullandıklarını, problem odaklı başa çıkma yöntemlerini daha aktif kullandıklarını ve kaçınma ve duygu odaklı başa çıkma yöntemlerini daha az kullandıklarını

sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca bu araştırmada cinsiyetin başa çıkma stratejilerini belirleyici bir faktör olmadığını bulunmuştur.

Schwarzwald, Koslowsky ve Nir (2008) cinsiyet rollerinin sosyal güç taktikleri ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiye etkisini incelemişlerdir. Araştırmaya İsrail’de 78 evli çift katılmıştır. Çiftlerden kendilerinin ve eşlerinin çatışma sırasında başvurdukları güç taktiklerini belirleyecekleri anket formlarını doldurmaları istenmiştir. Araştırmada cinsiyet rolleri geleneksel ve liberal cinsiyet rolü olarak iki kategoride incelenmiştir. Araştırma sonucunda hem kadınların hem de erkeklerin evlilik çatışmalarında ılımlı taktiklerden ziyade sert taktiklere başvurdukları bulunmuştur. Çatışmalarda başvuru olan sert yöntemler arttıkça evlilik doyumunun azaldığı görülmüştür. Geleneksel çiftlerde davranışlar kabul edilmiş sosyal normlardan uzaklaştıkça memnuniyetsizlik oranının arttığı görülmüştür. Geleneksel çiftler çatışmayı reddetmeyi veya çatışmayla yüzleşmekten kaçınmayı tercih ederken liberal çiftler çatışmayla doğrudan yüzleşmeyi tercih etmişlerdir.

Kalkan ve Odacı (2005) yürüttükleri araştırmada bireylerin yaşadıkları sorunları çözmede yardıma ihtiyaç duyduklarını ve psikolojik destek almayı tercih ettiklerini tespit etmişlerdir. Cinsiyet ve cinsiyet rolünün psikolojik yardım almaya ilişkin tutumlara etkisini inceledikleri araştırmalarında 559 üniversite öğrencisine Bem cinsiyet rolleri envanterini ve Psikolojik yardım almaya ilişkin tutum ölçeğini uygulamışlardır. Araştırma sonuçları cinsiyete göre incelendiğinde kadınların psikolojik yardım almaya yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları bulunmuştur. Cinsiyet rolleri açısından incelendiğinde ise kadınsılık cinsiyet rolü ile psikolojik destek alma arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Baş çıkma stratejilerini cinsiyete göre inceleyen başka bir araştırmada destek arayan ve duygu odaklı stratejileri kadınların daha çok kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Aynı araştırmada erkeksi cinsiyet rolüne sahip bireylerin duygu odaklı başa çıkma yöntemlerini daha az kullandıklarını ve kadınsı cinsiyet rolüne sahip bireylerin problem odaklı başa çıkma yöntemlerini daha fazla kullandıkları belirtilmiştir (Ptacek ve ark., 1994).

2.9. Cinsiyet Roller ve Evlilikte Sorunla Başa Çıkma ile İlgili Yurt İçinde ve Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde cinsiyet rolleri, evlilikte yaşanan sorunlar ve evlilikte sorunla başa çıkma konularında yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

2.9.1.Cinsiyet Roller ile İlgili Araştırmalar

Cinsiyet rolleri bireyin birçok davranışı ile ilişkili olabilecek önemli bir değişkendir (Dölen, 2014). Bu kısımda araştırmanın bağımsız değişkeni olan cinsiyet rolleri ile ilgili daha önce yapılmış çalışmalar incelenmiştir.

Li, DiGiuseppe ve Froh (2006) ergenlik depresyonu ile başa çıkmada cinsiyet ve cinsiyet rollerinin etkisini incelemişlerdir. Araştırmada 246 ergen bireye Bem cinsiyet rolleri envanteri ve ergenlik depresyonu ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda kızların erkeklere göre daha depresif oldukları bulunmuştur. Başa çıkma yöntemlerinin cinsiyete göre değişimi incelendiğinde ise kızların duygusal odaklı başa çıkma ve düşünce odaklı başa çıkma yöntemlerini daha fazla kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Düşünce odaklı başa çıkma ile depresyon arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmuştur. Cinsiyet rollerine göre incelendiğinde ise erkeksi cinsiyet rolünün problem odaklı başa çıkma ile ilişkili olduğu bulunmuştur.

Köksal, Tarhan ve Ünal (2007) Bartın Üniversitesinde eğitim gören 330 öğrenci ile yürüttükleri araştırmada öğrencilerin toplumsal cinsiyet algılarını yordamada cinsiyet, sınıf, bölüm ve toplumsal cinsiyet oluşumunun etkisini incelemişlerdir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre erkeklerin kadınlara göre geleneksel cinsiyet rolünü daha fazla benimsedikleri ortaya çıkmıştır. Çoklu regresyon analiziyle cinsiyet, sınıf düzeyi, öğrenim gördüğü bölüm geleneksel cinsiyet rolüyle eşitlikçi cinsiyet rolünün toplumsal cinsiyet algısını yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

İmamoğlu (2008) kişilerarası ilişkileri ve cinsiyet rollerini incelediği araştırmasını 570 genç yetişkin katılımcı ile yürütmüştür. Araştırma sonucuna göre kadınsı cinsiyet rolüne sahip bireyler erkeksi cinsiyet rolüne sahip olanlara göre daha fazla kişilerarası bağlılık geliştirmektedirler. Bununla birlikte araştırma sonucunda hem cinsiyetin hem de

cinsiyet rollerinin başkalarına güven duymada anlamlı bir farklılığa neden olmadığı belirtilmiştir.

Birinci sınıf ve dördüncü sınıf üniversite öğrencilerinin cinsiyet rollerinin karşılaştırmak amacıyla Kızılaslan ve Diktaş (2011) 109 birinci sınıf öğrencisine ve 95 dördüncü sınıf öğrencisine Bem Cinsiyet Rolü Envanterini uygulamıştır. Araştırma sonucuna göre birinci sınıf ve dördüncü sınıf erkek öğrencilerin cinsiyet rolleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken, dördüncü sınıf kadın öğrenciler ile birinci sınıf kadın öğrenciler arasında farklılık bulunmuştur. Dördüncü sınıf kadın öğrencilerde erkeksi cinsiyet rolü daha fazla çıkmıştır.

Eryılmaz ve Atak (2011) 256 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirdikleri araştırmalarında cinsiyet rollerinin genç yetişkinlik döneminde romantik yakınlık başlatmayı yordayıp yordamadığını incelemişlerdir. Araştırma sonuçları cinsiyete göre incelendiğinde erkekler kadınlara göre romantik ilişkileri daha kolay başlatmaktadır. Cinsiyet rolleri çerçevesinde incelendiğinde ise erkesi ve androjen bireylerin kadınsı ve belirsiz cinsiyet rolüne sahip bireylere göre daha kolay romantik yakınlık başlattıkları tespit edilmiştir.

2.9.2.Sorunla Başa Çıkma ile İlgili Araştırmalar

Araştırmalar incelendiğinde sorunla başa çıkma yöntemlerinin sınıflandırılmasına ilişkin genel bir görüşün olmadığı görülmektedir. Bu kısımda sorunla başa çıkma yöntemlerini sınıflandırmayı amaçlayan ve bazı demografik değişkenlerle ilişkisini inceleyen araştırmalara yer verilmiştir.

Rusbult, Zembrodt ve Gunn (1982) romantik ilişkilerde kaçınma, görmezden gelme, sadakat ve ifade etme olmak üzere 4 temel tepkinin oluşumundan bahsetmiştir. Bu tepkilerin oluşumunda 3 faktörün partnerlerin tutumunu etkilediğini belirtmişler ve bu faktörleri problem oluşmadan önce ilişkinin tatmin etme düzeyi, ilişki sırasında ilişkiye yapılan yatırım miktarı ve ilişkinin yerine geçecek alternatiflerin niteliği olarak tanımlamışlardır. Çalışma sonucuna göre tatmin etme düzeyi yüksek olan ve partnerlerin daha çok yatırım yaptığı ilişkilerde sadakat ve ifade etme yüksekken, görmezden gelme ve kaçma daha az rastlanan durumlar olarak belirtilmiştir. Bununla birlikte alternatiflerin niteliği arttıkça ilişkide sadakatin azaldığı görülmüştür.

Matud (2004)'un stres ve başa çıkma stillerinde cinsiyet farklılıklarını incelediği araştırmasının örneklemini 2816 katılımcıdan oluşmuştur. Araştırma sonucuna göre kadınlar erkeklere göre duygusal başa çıkma ve kaçınma yöntemlerini daha fazla kullanmaktadır. Ayrıca araştırmada erkeklerde dışsal odaklı ve aktif başa çıkma stratejilerin kullanımı fazlayken kadınlarda duygu odaklı ve pasif başa çıkmanın daha fazla olduğu bulunmuştur. Somatik belirtiler incelendiğinde ise kadınlarda somatik ağrılara daha sık rastlandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Saldırganlık konusunda cinsiyet farklılıkları incelendiğinde erkeklerin kadınlara göre daha saldırgan algılandıkları, kendilerini saldırgan olarak tanımladıkları ve daha fazla saldırgan davranışlarda bulundukları düşünülmektedir (Harris, 1995). Başka bir araştırmada ise (Borhart ve Terrell, 2014) saldırganlığın kadın ve erkeklerde farklılığını araştırmanın yanı sıra cinsiyet rolleri üzerinde duran ve kadınsılık ve erkeksilik ile saldırganlık arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda cinsiyetin veya cinsiyet rollerine göre bireylerin saldırgan davranışlarda farklılık olmazken, ikili çatışmalarda karşısındaki kişi erkeksi olan kişiler, karşısındaki kişi kadınsı olanlara göre daha saldırgan olmaktadır.

2.9.3.Cinsiyet Roller ve Evlilik ile İlgili Araştırmalar

Literatür incelendiğinde cinsiyet rollerinin evlilik uyumu, evlilik doyumu ve evliliğe karşı tutum ile ilişkisi üzerine yapılan birçok araştırmanın olduğu görülmüştür. Bu kısımda cinsiyet rolleri (erkeksi, kadınsı, belirsiz ve androjen) ve evlilik konusunda yapılmış bilimsel araştırmalara yer verilmiştir.

Holmes (1982) 477 evli katılımcı ile yaptığı araştırmasında evlilik uyumu ve cinsiyet rolleri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırmasında cinsiyet rollerini, yüksek erkeksilik, yüksek kadınsılık, düşük erkeksilik ve düşük kadınsılık olarak grupladığı cinsiyet rollerinde yüksek erkeksilik ve yüksek kadınsılık ile evlilik uyumu arasında negatif yönlü bir ilişki olduğunu belirtmiştir.

Katsurada ve Sugihara (2002) Japonya'da üniversite öğrencilerinin cinsiyet rollerini ve evliliğe karşı tutumlarını incelemiştir. Araştırmada 524 erkek ve 696 kadın üniversite öğrencisine BEM cinsiyet rolleri ölçeği ve evliliğe ilişkin tutumların incelendiği anket soruları uygulanmıştır. Araştırma sonucunda kadınsı cinsiyet rol özelliğine sahip

kadınların evliliğe karşı daha olumlu tutum sergilediklerini ve genç yaşta evlenmek istedikleri sonucuna ulaşmışlardır. Erkek öğrenciler ise erkeksi cinsiyet rolüne sahip erkeklerin evliliğe karşı daha isteksiz olduklarını, evliliğin büyük sorumluluk gerektirdiğini ve öğrenciyken bu sorumluluğa hazır olmadıklarını belirtmiştir. Araştırmada bu durumun Japonya kültürünün erkeklere yüklediği “eve ekmek getirme” görevinden kaynaklandığı belirtilmiştir.

Cinsiyet rolleri ve evliliğe karşı tutumların incelendiği başka bir araştırmada (Blakemore, Lawton ve Vartanian, 2005)149 erkek ve 246 kadın heteroseksüel katılımcıdan veri toplanmıştır. Araştırma sonucunda kadınların evlenmeleri yönünde daha fazla baskı gördükleri ortaya çıkarılmıştır. Evliliğe karşı istekli olan kadınların aynı zamanda gelecekteki ebeveynlik rolüne değer veren, kadın cinsiyet rollerine karşı daha tutucu olan ve başkalarının kendileri hakkında görüşlerini önemseyen kadınlar oldukları bulunmuştur. Mesleki rollerine önem veren kadınların ise evliliğe karşı daha az istekli oldukları belirtilmiştir. Erkeklerde ise ebeveynlik rolüne önem veren ve başkalarının kendileri hakkında görüşlerini önemseyen erkeklerin evliliğe karşı daha istekli oldukları ifade edilmiştir. Kadınsı cinsiyet rollerine karşı daha tutucu olan kadınların ise evliliğe daha istekli olmakla birlikte evlendiklerinde kocalarının soy ismini kullanmayı tercih etme oranlarının yüksek olduğu belirtilmiştir.

Mickelson ve ark. (2006) Amerika’da yaşayan 1787 kadın ve 1713 erkek katılımcı ile evlilik doyumu ve eş desteği arasındaki ilişkiyi cinsiyet ve cinsiyet rolleri çerçevesinde incelemiştir. Eş desteği ve evlilik doyumu arasındaki ilişki incelendiğinde hem duygusal hem de araçsal desteğin geleneksel erkekler ve eşitlikçi kadınlar için evlilik doyumunu anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur. Bu durum geleneksel erkeklerin ve eşitlikçi kadınların evlilik ilişkisinde eş desteğine önem verdiklerini göstermektedir Sadece duygusal destek ise geleneksel kadınlar ve eşitlikçi erkekler için evlilik doyumunu yordamaktadır.

Bal (2007) araştırmasında 100 evli çiftin evlilik uyumu, cinsiyet rolleri ve bağlanma stillerini incelemiştir. Araştırma sonucunda kadınların cinsiyet rollerine göre evlilik uyumlarında farklılaşma olmadığı bulunmuştur. Erkeklerde ise kadınsılık puanı yüksek erkeklerin evlilik uyumlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bağlanma stili ve evlilik uyumu cinsiyete göre incelendiğinde ise kadınların evlilik uyumu ile

bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken erkeklerde kaygı ve kaçınma arttıkça evlilik uyumu puanının arttığı görülmüştür.

Anar (2011) 180 evli ve çalışan katılımcı ile gerçekleştirdiği araştırmasında cinsiyet rolleri ile evlilik doyumu ve iş doyumu ilişkisini araştırmıştır. Araştırma sonucuna göre androjen bireylerin evlilik doyumlarının belirsiz cinsiyet rolüne sahip olanların evlilik doyumlarından anlamlı bir şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Katılımcıların iş doyumları incelendiğinde ise erkeksi bireylerin iş doyumlarının belirsiz cinsiyet rolüne sahip bireylerin iş doyumlarından yüksek olduğu bulunmuştur. Katılımcıların erkeksilik ve kadınsılık puanları arasında erkeksilik puanlarının evlilik ve iş doyumunu yordadığı belirtilmiştir.

Cinsiyet rolleri ve evlilik ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalar incelendiğinde bulguların benzerlik gösterdiği görülmektedir. Yukarıda yer verilen araştırmalarda cinsiyet rolleri ile evlilik ilişkisinde evlilik doyumu, evlilik uyumu ve evliliğe karşı tutum konularında yapılan araştırmalara yer verilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre genel olarak cinsiyet rollerinin evlilik uyumu ve evlilik doyumunu yordadığı bulunmuştur. Evliliğe karşı tutumlarda ise araştırmalarda farklı sonuçlara ulaşılmıştır.

2.9.4. Sorunla Başa Çıkma ve Evlilik ile İlgili Araştırmalar

Evlilikte kaçınılmaz olarak çatışmalar yaşanmaktadır. Yaşanan bu çatışmalarda üzerinde durulması gereken nokta eşlerin çatışmalara verdikleri tepki ve başa çıkma yöntemleridir (Gottman, 1993). Yapılan bilimsel araştırmalar evlilikte yaşanan sorunla başa çıkma yöntemlerini belirlemeye yöneliktir. Bu bölümde evlilikte başa çıkma yöntemlerine ilişkin yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

Wright ve Fichten (1983), mutlu ve mutsuz çiftler ile yaptığı araştırmasında çiftlerde problem çözme davranışları açısından farklar bulunduğunu, mutlu çiftlerin problem çözme davranışlarının mutsuz çiftlere göre daha iyi olduğunu vurgulamışlardır. Mutsuz çiftlerin çok sık tartışma yaşadıklarını ve bu tartışma sırasında uygun olmayan iletişim becerileri sergiledikleri belirtmektedir.

Bowman (1990) araştırmasında evliliğin ilk yılları ve sonraki yıllarında eşlerin çatışmalara yaklaşımını karşılaştırmıştır. Buna göre evliliğin erken dönemlerinde eşlerde olumsuz başa çıkma yöntemleri daha az görülürken, evlilik ilerledikçe eşlerin orta yaş dönemlerinde kendini suçlama ve çatışma gibi olumsuz başa çıkma yöntemlerine yöneldiklerini belirtmiştir. Uzun süreli evliliklerde ise eşlerin başa çıkma yöntemlerinin farklılaştığı, evliliğin erken dönemlerinde olduğu gibi tekrar olumlu başa çıkma yollarına yöneldikleri bulunmuştur.

Hatipoğlu (1993) evlilik çatışmasının evlilik doyumuna etkisini araştırdığı çalışmasında erkeklerin evlilik durumunu en iyi yordayan değişkenin evlilik çatışması, kadınların evlilik doyumunu yordayan en önemli değişkenlerin ise evlilik çatışmasının yaygınlığı ve eğitim düzeyi olduğunu bulmuştur. Başka bir araştırmada Çıplak (2015) evli bireylerin evlilik çatışma sıklık ve yaygınlığının çatışma durumunda kullandıkları başa çıkma yöntemleriyle ilişkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda evli bireylerin evlilikte yaşanan sorunla başa çıkmada dışsal destek alma, mizah, olumlu yaklaşım ve etkin başa çıkma yöntemlerini kullanmasının evlilik çatışması yaygınlığını ve sıklığını azalttığı bulunmuştur. Buna karşın başa çıkma yöntemi olarak alkol alma, inkâr, geri çekilme, kendini destekleme ve olumsuz başa çıkma yöntemlerini kullanan bireylerin evlilik çatışması ve yaygınlığının yüksek olduğu bulunmuştur.

Hünler ve Gençöz (2003) boyun eğici davranışlar, evlilik doyumu ve algılanan evlilik problemleri çözümü üzerine yaptıkları araştırmada 92 evli çiftte Çift Uyum Ölçeği, Evlilikte Problem Çözme Ölçeği ve Boyun Eğici Davranışlar Ölçeğini uygulamışlardır. Araştırma sonucunda evlilik doyumu ile algılanan evlilik problemleri çözümü arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır. Boyun eğici davranışların hem evlilik doyumu hem de evlilikte problem çözümü ile ters ve anlamlı ilişkisi bulunmaktadır. Evlilikte boyun eğici davranışlar arttıkça eşlerin evlilikte problem çözme becerilerinin düştüğü ve evlilik doyumunun azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç araştırmacı tarafından evlilik çatışması anında boyun eğici davranışların yumuşatıcı rol oynamasından ziyade çiftlerin problem çözme algılarının azalmasına neden olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Ayrıca çiftlerden birinin çatışma anında boyun eğici olmasının diğer çiftte öfke gibi olumsuz duyguların oluşmasına neden olabileceği belirtilmiştir.

Güven ve Sevim (2007) araştırmalarında ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların ve algılanan problem çözme becerilerinin evlilik doyumunu yordama gücünü incelemişlerdir. Araştırma grubu evli ve birlikte yaşayan 305 kişiden oluşmuştur. Araştırma sonucunda evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik doyumunu birinci sırada yordadığı bulunmuştur. İlişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar ise evlilik doyumunu en fazla yordayan diğer değişken olarak bulunmuştur. Diğer değişkenler olarak incelenen yaş ve cinsiyetin ise evlilik doyumunu yordamadığı görülmüştür.

Bertoni ve Bodenmann (2010) araştırmalarını evlilik ilişkilerinden memnun olan ve olmayan çiftleri çatışma çözme stilleri ve kök aileleri ile ilişkileri çerçevesinde incelemiştir. Araştırma evliliklerinden memnun 82 çift, evliliklerinden memnun olmayıp terapi gören 86 çift ve evliliklerinden memnun olmayıp terapi görmeyen 55 çift olmak üzere 226 çift ile tamamlanmıştır. Araştırma sonuçları incelendiğinde evliliklerinden memnun olan çiftlerin diğer iki grupta kıyaslandığında çatışma stillerinden kaçınma, küsme ve şiddet kullanmayı daha az, uzlaşma yöntemini daha fazla kullandıkları bulunmuştur. Kök ailelerle ilişkiler üç grupta kıyaslandığında ise evlilik memnuniyeti yüksek çiftlerin aileleriyle ilişkilerinin diğer iki gruptan daha sağlam olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Evlilik memnuniyeti düşük ve terapi desteği alan çiftlerin ise aile desteğinden daha fazla mahrum oldukları belirtilmiştir.

Sanford (2010) çatışmalarda çiftlerin iletişimleri üzerine gerçekleştirdiği araştırmasında 82 evli çift ile çalışmıştır. Araştırma sürecinde her iki eş ayrı odalara alınmış ve evlilikte en sık yaşadıkları sorunu tanımlamaları istenmiştir. Daha sonra eşlerden bir gözlemci ve kayıt cihazlarının olduğu bir ortamda, 10 dakika sürede rastgele seçilen bu iki sorunu çözüme ulaştırmaları istenmiştir. Bu görev tamamlandıktan sonra her iki çift de kendilerini ve partnerlerini değerlendirdikleri Çatışma İletişim Envanterini doldurmuşlardır. Ayrıca çiftleri izleyen gözlemci de bu formu doldurmuştur. Sonuçlar incelendiğinde ise gözlemcinin rapor ettiği sonuç ile partnerlerin eşlerini değerlendirdikleri sonuçlar arasında pozitif ve yüksek bir ilişki varken, gözlemci sonuçları ve öz değerlendirme sonuçları arasında düşük ilişki bulunmuştur. Bu durum çatışmalarda eşlerin kendi davranışlarından ziyade eşlerin davranışlarını daha iyi gözlemleyebildiklerini göstermektedir.

Munoz (2011) New York'ta 93 evli bireyin katılımıyla tamamladığı evlilik tatmini, affedici olma, minnettarlık ve çatışma çözme yöntemlerinin etkin kullanımının incelendiği araştırmasını affedicilik, minnettarlık ve etkin çatışma çözme stillerinin kullanımı arttıkça evlilik doyumunun artacağı hipotezi üzerine kurmuştur. Araştırma sonuçlarına göre olumlu çatışma çözme stillerinin kullanımı evlilik tatminini arttırmaktadır. Bunun dışında affedici olma, evliliğin uzunluğu, minnet duyma ve çatışma çözme yöntemleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Ülker (2011) kök aile ile ilişkiler, problem çözme becerileri ve evlilik çatışması sıklığını incelediği araştırmasında İzmir'de yaşayan 394 evli bireyden elde edilen verileri analiz etmiştir. Bulgular incelendiğinde evlilik çatışması yaygınlığını yordamak için yapılan regresyon analizi sonucunda evlilik çatışmasını en çok yordayan iki değişkenin sırayla “kök aile ile ilişkiler” ve “problem çözme becerileri” değişkenleri olduğu belirtilmiştir. Kök aile ile ilişkileri daha iyi olan kişilerin evlilik çatışması yaygınlığının daha az olduğu bulunmuştur. Ayrıca problem çözme becerisi arttıkça evlilikte çatışma yaygınlığının azaldığı bulunmuştur.

Evli bireylerin sorunla başa çıkma yöntemlerine ilişkin yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalar incelendiğinde evlilik çatışmasının en çok evlilik uyumu ve evlilik doyumunu yordayıp yordamadığı araştırılmıştır. Yukarıda belirtilen araştırma sonuçlarının tamamı evlilikte sorunla başa çıkma yöntemlerinin evlilik doyumunu ve evlilik uyumunu yordadığı görülmektedir. Araştırmalarda yapıcı problem çözme becerilerinin kullanılmasının evlilikte mutluluğu ve memnuniyeti arttırdığı belirtilmiştir. Evlilik süresi ve evlilikte sorunla başa çıkma yöntemleri incelendiğinde ise evliliklerin erken dönemlerinde daha olumlu başa çıkma yöntemleri kullanıldığı ifade edilmiştir.

2.9.5. Evlilikte Sorunla Başa Çıkma, Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerine İlgili Araştırmalar

Bu çalışma kapsamında bireylerin cinsiyet ve cinsiyet rollerine göre hangi başa çıkma yöntemini seçtiğini araştıran bilimsel araştırmalar incelenmiştir. Bu kısımda evlilikte yaşanan sorunları cinsiyet ve cinsiyet rollerine göre inceleyen bilimsel araştırmalara ver verilmiştir.

Lengua ve Stormshak (2000) başa çıkma ve psikolojik semptomları inceledikleri araştırmalarında erkeksi cinsiyet rolüne sahip bireylerde başarı odaklı olma ve olumlu bilişsel başa çıkmanın yüksek, dış kontrol odakları, kaçma stratejisi ve depresyonun daha düşük olduğu bulunmuştur. Erkeksi cinsiyet rolüne sahip bireylerde depresyonun daha az öz saygının ise daha yüksek olduğu ve bunun olumlu başa çıkma yöntemlerini kullanma ile ilişkili olduğu belirtilmiştir. Aynı çalışmada kadınsı cinsiyet rolünün ilişki odaklı olma ve kaçma stratejisinin yordayıcısı olduğunu ve kadınsı bireylerde başarı odaklı olma antisosyal davranışlar, madde kullanımı ve etkin başa çıkma stratejilerinin daha az rastlandığı belirtilmiştir.

Yine Lengua ve Stormshak (2000) sorunla başa çıkma konusunda gerçekleştirdikleri başka bir araştırmada kadınsılık cinsiyet rolünün içselleştirme, erkeksilik cinsiyet rolünün ise dışsallaştırma ile ilişkisi üzerine durmuş ve başa çıkma stratejilerinin de bu yönde şekillendiği belirtmişlerdir. Araştırmada hem kadınsılık hem de erkeksilik cinsiyet rol özellikleri yüksek olan androjen bireylerin sorunla başa çıkmada etkin stratejileri diğer cinsiyet rolüne sahip bireylere göre daha etkin kullandıkları belirtilmiş ve bunun androjen bireylerin dışsallaştırma ve içselleştirme tepkilerinin her ikisini de etkin kullanmalarının bir sonucu olduğu vurgulanmıştır.

Pape (2001) mutlu evliliklerde eşlerin evlilik sorunlarında kullandıkları çatışma çözme yöntemlerini incelediği araştırmasını Teksas'ta yaşayan, en az bir yıllık evli olan ve en az bir tane 18 yaş altı çocukları olan 60 çift ile gerçekleştirmiştir. Araştırma evlilikte en sık yaşanan 16 sorun alanı belirlemiştir (aile ekonomisi, uygun davranışlar, yaşam felsefesi, ebeveynler-/akrabalar, amaçlar, tatil konuları, din, cinsel ilişkiler, sevgi gösterimi, ilgiler, evde görev paylaşımı, karar verme, birlikte zaman harcama, kariyer planları, arkadaşlar ve çocuk yetiştirme). Araştırma sonucuna göre tatmin edici çatışma çözümlerinin kullanımı evlilik doyumunu da arttırmaktadır. Cinsiyete göre çatışma çözme yöntemlerinde farklılık olmazken çatışmaya neden olan sorunlar farklılaşmaktadır. Erkekler için en önemli 3 sorun çocuk bakımı, din ve karar verme iken kadınlar için en önemli 3 sorun amaçlar, çocuk yetiştirme ve din olarak belirtilmiştir.

Gray (2003) cinsiyet rolleri ve başa çıkma yöntemlerini otizmlili çocuğu olan anne babalar üzerinden incelenmiştir. Araştırmaya 32 anne ve 21 babadan oluşan 53 ebeveyn

katılmıştır. Araştırma ebeveynlerle gerçekleştirilen görüşmelerin derlenmesiyle sonuçlanan nitel bir araştırmadır. Araştırma sonucunda engelli bir çocuğa sahip olmanın getirdiği problemlerle ve bu durumun neden olduğu stresle başa çıkmada kadınların daha zayıf kaldıkları ve daha fazla psikolojik sorun yaşadıkları bulunmuştur.

Öner (2003) evlilik çatışması, çatışma çözüm stilleri ve evlilik uyumunun incelendiği araştırmada kadınların çatışma yaygınlık düzeylerinin erkeklere oranla daha yüksek olduğu bulunmuştur. Çatışma sıklığı cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde ise kadınların ve erkeklerin evlilikte çatışma sıklıkları arasında önemli bir fark bulunmamıştır. Çatışma çözme stilleri incelendiğinde ise kadınların erkeklere göre olumlu çatışma çözme stillerini daha fazla kullandıkları bulunmuştur. Ayrıca, çalışan kadınların çalışmayan kadınlara göre daha olumlu çatışma çözüm yöntemlerini kullandıkları belirtilmiştir.

Bookwala ve ark. (2005) 6185 evli katılımcı ile genç, orta yaş ve yaşlı bireylerin evlilikte çatışma çözme stratejilerini bazı değişkenlere incelemişlerdir. Araştırmada bireylere evliliklerinde sorun yaşadıklarında kullandıkları 4 yöntem sorulmuştur. Bu yolla çiftlerin kullandığı hem yapıcı (problem çözme) hem de yıkıcı (kaçınma, saldırma) taktikler değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda kadınların sorunlar karşısında sakin konuşmaları daha az, bağırma ve tartışmayı daha fazla kullandıkları belirtilmiştir. Kadınlar evlilik sorunlarında daha fazla stres yaşarken sorunlara yaklaşımlarında daha olumsuz tutum sergilemektedirler. Yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde ise genç çiftlerin çatışma durumlarında bir şeyler fırlatma, bağırma ve suçlamaya daha yatkın oldukları ifade edilmiştir.

Curun (2006) 102 evli çift ile yaptığı araştırmada iletişim çatışmalarını, cinsiyet rollerini ve evlilik doyumunu incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre kadınsılık ve erkeksilik ile evlilik doyumu arasında anlamlı ve pozitif ilişki bulunmaktadır. Bununla birlikte kadınsılığın hem evlilik uyumu hem de evlilik doyumunu yordadığı belirtilmiştir. İletişim çatışmaları incelendiğinde ise erkekler için duyguları ifade etme alt boyutu anlamlı düzeyde yordayıcı bulunmuştur.

Çelenoğlu (2011) araştırmasında evli bireylerin bağlanma stilleri ve kendilik algılarına göre evlilikte sorunla başa çıkma yöntemlerini incelemiştir. Araştırmada güvensiz bağlanan bireylerin güvenli bağlananlara göre evlilikte sorunla başa çıkma

yöntemlerinden kendini suçlama, kendiyle ilgilenme, çatışma ve kaçınma gibi olumsuz başa çıkma yöntemlerini daha fazla kullandıkları tespit edilmiştir. Yine aynı araştırmada kendilik algısı incelendiğinde ise olumsuz kendilik algısına sahip bireylerin evlilikte sorunla başa çıkmada çatışma yöntemini daha fazla kullandıkları bulunmuştur. Cinsiyete göre evlilikte sorunla başa çıkma yöntemlerinin incelenmesi sonucunda kadınların suçlama ve çatışma yollarını, erkeklerin ise kaçınma yöntemini daha fazla kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Polat (2012) boşanma aşamasındaki bireylerin evlilik çatışmaları, çatışma iletişim tarzları ve sosyal destek sistemlerini incelediği araştırmada kadınların evlilik çatışması düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Sorunla başa çıkmada dış kaynakları kullanım açısından bakıldığında kadınların erkeklere göre daha fazla yardım aldıkları ve bu yardımları genellikle aile yakını veya akrabadan aldıklarını belirtmişlerdir. Boşanmayı evlilikte yaşanan sorunlarla baş etme yöntemlerinden biri olarak gören katılımcılar incelendiğinde ise kadınların boşanmayı daha fazla talep eden taraf oldukları bulunmuştur.

Igbo, Grace ve Chiristiana (2015) Nijerya’da gerçekleştirdikleri araştırmada 200 evli bireyin evlilik süreleri, kişilik özellikleri, cinsiyetleri ve çatışma çözme yöntemleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre evlilik süresi ve çatışma çözme yöntemleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Kişilik özellikleri incelendiğinde ise açıklık, sorumluluk, dışa dönüklük, uyumluluk ve duygusal denge kişilik özelliklerinden hiçbirisi tek başına çatışma çözme yöntemlerinde belirleyici olmazken beşli kişilik özelliği olarak incelendiğinde evlilik çatışmasını yordadığı bulunmuştur. Ayrıca cinsiyet ve çatışma çözme yöntemleri incelendiğinde kadınların çatışmalarda çözüm odaklı yaklaşımı daha fazla sergiledikleri belirtilmiştir.

Evli bireylerin öfke ifade tarzları ve evlilik uyumları arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada 108 çifte ilişkin veriler değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda erkeklerin kadınlara göre öfkelerini daha kolay ifade ettikleri bulunmuştur. Sıklıkla kök aileden kaynaklı problem yaşayan çiftlerin öfkelerini bastırma düzeylerinin seyrek veya hiç sorun yaşamayan çiftlere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Hoşgör, 2013).

Bilecen (2007) 118 evli ve 135 flört eden bireyin (117’si erkek, 136’sı kadın) katılımıyla gerçekleştirdiği araştırmasında Yatırım Modeline göre ilişkide stresle başa

çıkma yöntemlerini incelemiştir. Bu araştırma sonucunda kadınların erkeklere göre ilişkide daha çok sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Stres belirtileri cinsiyete göre incelendiğinde kadınların bilişsel ve duyuşsal belirtileri yoğun yaşadıkları ve somatik belirtiler gösterdikleri belirtilmiştir. Cinsiyete göre başa çıkma tarzlarında ise erkeklerin daha çok alkol-ilaç kullandıklarını ve sorunu inkâr etmeyi tercih ettikleri kadınların ise daha çok olumsuz başa çıkma tarzlarını kullandıkları ve dışsal destek aradıkları bulunmuştur.

Evlilikte sorunla başa çıkma yöntemlerini cinsiyet ve/ya cinsiyet rolleri ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmaların bulguları incelendiğinde cinsiyet değişkenine göre tutarlı bir sonuç olmadığı görülmektedir. Bazı araştırmalar evlilikte sorun karşısında kadınların erkeklere göre daha olumlu başa çıkma yöntemlerini kullandıklarını belirtirken, bazı araştırmalar ise erkeklerin evlilik sorunlarında kadınlara göre daha olumlu başa çıkma yöntemlerini kullandıklarını ifade etmiştir. Ayrıca evlilikte sorunla başa çıkma yöntemlerinin cinsiyete göre değişmediği bulgusuna ulaşan araştırma da bulunmaktadır. Cinsiyete göre evlilikte başa çıkma yöntemleri üzerine yapılan araştırmalar da tutarlılık olmamasına karşın cinsiyet rollerine göre evlilikte başa çıkma yöntemleri üzerine yapılan araştırmaların bulguları tutarlılık göstermektedir. Bu sorunlara göre kadınsı bireyler evlilikte sorun karşısında içe atma ve kaçınma yöntemlerini başvururken, erkeksi bireylerin dışa atma ve olumlu başa çıkma yöntemlerini kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1.Araştırmanın Modeli

Evli bireylerin evlilikte sorunla başa çıkma yöntemlerinin cinsiyet rolleri çerçevesinde incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmada kesitsel tarama deseni kullanılmıştır. Bu yöntemde temel amaç seçilen örneklemden elde edilen bulgulara dayanarak evren hakkında çıkarımda bulunmaktır. Tarama deseni, bir evrenden seçilen örneklem ile yürütülen çalışmalar sonrasında evrenden elde edilen sonuçların nicel veya nümerik olarak betimlenmesidir (Creswell, 2013).

3.2.Evren ve Örneklem

Bu kısımda, evlilikte sorunla başa çıkma yöntemlerinin cinsiyet rolleri çerçevesinde incelenmesini araştırmak için araştırmaya katılan gruba ait bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma evreni, 2016 yılında Kayseri’de yaşayan evli kadınlar ve erkeklerden oluşmaktadır. Örneklem grubu uygun örnekleme yöntemi ile seçilen evli bireylerden oluşmaktadır. Örneklemin sosyo-demografik özelliklerine, evlilikte yaşadıkları sorunlara, bu sorunların önem derecesine ve cinsiyet rollerine göre dağılımlarına ilişkin sayı ve yüzde dağılım değerleri verilmiştir.

Tablo 1.1. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımları

Cinsiyet	<i>n</i>	%
Kadın	348	66,5
Erkek	175	33,5
Toplam	523	100,0

Araştırma örneklemine giren evli bireylerin cinsiyet değişkenine göre dağılımları incelendiğinde %66,5'inin kadın ($n=388$), %33,5'inin erkek ($n=175$) olduğu Tablo 1.1'de görülmektedir.

Tablo 1.2. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş	<i>n</i>	%
18-25 yaş	28	5,4
26-35 yaş	228	43,6
36-45 yaş	184	35,2
46-60 yaş	83	15,9
Toplam	523	100,0

Araştırmaya 18 yaş ve üstü evli bireyler dahil edilmiştir. Araştırmaya katılan kadınların yaş değişkenine göre dağılımlarına bakıldığında alt sınırın 19, üst sınırın 60, ortalamanın 34 olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan erkeklerin yaş değişkenine göre dağılımlarına bakıldığında alt sınırın 23, üst sınırın 60, ortalamanın ise 40 olduğu görülmektedir. Tüm katılımcıların yaşlarının aritmetik ortalaması ise 36 bulunmuştur. Tablo 1.2'de katılımcıların yaş gruplarına göre dağılımları incelendiğinde %5,4'ünün ($N=28$), 18-25 yaşları arasında, %43,6'sının ($n=228$) 26-35 yaşları arasında, %35,2'sinin ($n=84$) 36-45 yaşları arasında, %15,9'unun ($n=83$) 46-60 yaşları arasında olduğu görülmektedir.

Tablo 1.3. Katılımcıların Çocuk Sayısına Göre Dağılımı

Çocuk Sayısı	<i>n</i>	%
Çocuğu Olmayanlar	84	16,1
1 Çocuğu Olanlar	131	25,0
2 Çocuğu Olanlar	203	38,8
3 Çocuğu Olanlar	83	15,9
4 ve Üstü Çocuğu olanlar	22	4,2
Toplam	523	100,0

Katılımcıların çocuk sayısı incelendiğinde %16,1'inin ($n=84$) çocuğu olmadığı, %25'inin ($n=131$) bir çocuğu olduğu, %38,8'inin ($n=203$) iki çocuğu olduğu, %15,9'unun ($n=83$) üç çocuğu olduğu ve %4,2'sinin ($n=22$) dört veya daha fazla çocuğu olduğu görülmektedir.

Tablo 1.4. Katılımcıların Evlilik Süreleri

Evlilik Süresi	<i>n</i>	%
1 yıl	51	9,8
2-5 yıl	102	19,5
6-10 yıl	103	19,7
11-20 yıl	163	31,2
21-40 yıl	104	19,9
Toplam	523	100,0

Çalışmaya katılan evli bireylerin evlilik sürelerine göre dağılımları incelendiğinde %9,8'inin ($n=51$) 1 yıllık, %19,5'inin ($n=102$) 2-5 yıllık, %19,7'sinin ($n=103$) 6-10 yıllık, %31,2'sinin ($n=163$) 11-20 yıllık ve %19,9'unun ($n=104$) 21-40 yıllık evli oldukları görülmektedir.

Tablo 1.5. Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Eğitim Düzeyi	<i>n</i>	%
İlköğretim	62	11,9
Ortaöğretim	58	11,1
Lisans	345	66,0
Lisansüstü	58	11,1
Toplam	523	100,0

Katılımcıların eğitim düzeyleri incelendiğinde %11,9'unun ($n=62$) ilköğretim mezunu, %11,1'ünün ($n=58$) ortaöğretim mezunu, %66'sının ($n=345$) lisans mezunu ve %11,1'inin ($n=58$) lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 1.6. Katılımcıların Ev işlerinin Paylaşımına Göre Dağılımı

Ev İşlerinin Paylaşımı	<i>n</i>	%
Ben	189	36,1
Eşim	103	19,7
Ben ve Eşim	174	33,3
Ben, Eşim ve Yardımcı Olan Biri	57	10,9
Toplam	523	100,0

Katılımcıların ev işlerinin paylaşımına verdikleri yanıt incelendiğinde %36,1'inin ($n=189$) ev işlerini kendisinin yaptığını, %19,7'sinin ($n=103$) ev işlerini eşinin yaptığını, %33,3'ünün ($n=174$) ev işlerini eşiyle birlikte yaptıklarını ve %10,9'unun ($n=57$) yardımcı desteği aldıkları görülmektedir.

Tablo 1.7. Katılımcıların Evliliklerinde Yaşadıkları Sorunlara ve Bu Sorunların Kendileri İçin Önem Derecesine Göre Dağılımı

		<i>n</i>	%
Evlilikte yaşanan sorunlar	İletişim	99	18,9
	Aileler ve akrabalar ile ilgili problemler	64	12,2
	Çocuklar	62	11,9
	Yaşam felsefesi	53	10,1
	Ev işlerinin paylaşımı	50	9,6
	İlgisizlik	30	5,7
	Güven sorunları	26	5
	Maddiyat	24	4,6
	Alışkanlıklar	15	2,9
	Cinsellik	8	1,5
	Sorun belirtmeyenler	92	17,6
	Toplam	523	100
Sorunun Önem Derecesi	Önem Derecesi Belirtmeyenler	67	12,8
	Önemli Değil	34	6,5
	Biraz Önemli	58	11,1
	Orta Derecede Önemli	113	21,6
	Oldukça Önemli	158	30,2
	Çok Önemli	93	17,8
	Toplam	523	100,0

Katılımcıların evlilikte yaşadıkları sorunlar şu şekilde dağılım göstermektedir; iletişim %18,6 ($n=99$), aileler ve akrabalar ile ilgili problemler %12,2 ($n=64$), çocuklar %11,9 ($n=62$) yaşam felsefesi %10,1 ($n=53$), ev işlerinin paylaşımı %9,6 ($n=50$), ilgisizlik %5,7 ($n=30$), güven sorunları %5 ($n=26$), maddiyat %4,6 ($n=24$), alışkanlıklar %2,9 ($n=15$) ve cinsellik %1,5 ($n=8$). Katılımcıların %17,6'sı ($n=92$) herhangi bir sorun belirtmemişlerdir.

Evlilikte yaşanan sorunların önem derecesi incelendiğinde katılımcıların %12,8'i ($n=67$) sorunun önemli olmadığını, %6,5'i ($n=34$) bu sorunun biraz önemli olduğunu, %21,6'sı ($n=113$) bu sorunun orta derecede önemli olduğunu, %30,2'si ($n=158$) bu sorunun oldukça önemli olduğunu ve %17,8'i ($n=93$) bu sorunun çok önemli olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların %12,8'i ($n=67$) sorun için önem derecesi belirtmemiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu katılımcıların araştırma kapsamında olan kişisel bilgilerini elde etmek amacıyla katılımcı tarafından hazırlanmıştır. Bu formda katılımcıların cinsiyetleri, yaşları, çocuk sayıları, evlilik süreleri, gelir durumları, eğitim durumları ve ev işlerinin paylaşımına ilişkin sorular bulunmaktadır.

3.3.2. Bem Cinsiyet Rolü Envanteri (BCRE)

Bem Cinsiyet Roller Envanteri 1974 yılında Sandra Bem tarafından geliştirilmiştir (Hoffman ve Borders, 2001). Ölçeğin geliştirilme çalışmalarında öncelikle 400 özellik belirlenmiştir. Daha sonra yapılan eleme çalışmalarıyla toplumun kadınlar ve erkekler için belirlediği 20 kadınsı ve 20 erkeksi kişilik özelliği ile ölçek şekillenmiştir (Dökmen, 1999).

Bem cinsiyet rolü envanteri (BCRE)'nin Kadınsılık (K) ve Erkeksilik (E) ölçekleri Kavuncu (1987) tarafından Türk toplumun uyarlanmıştır. BCRE orijinal olarak 20 kadınsılık, 20 erkeksilik ve 20 sosyal beğenirlik maddesinden oluşmaktadır. Derecelendirme tipi ölçekte kişiler maddelerin kendilerini ne kadar tanımladığını “1. Hiç uygun değil” ve “7. Tamamen uygun” anlamına gelecek şekilde yanıtlamaktadır. Ölçekten K (kadınsılık) ve E (erkeksilik) ölçekleri olarak iki ayrı puan elde

edilmektedir. Alınan puanların ortalamalarına göre kişinin androjen, erkeksi, kadınsı ve belirsiz cinsiyet rollerinden hangisine sahip olduğu belirlenmektedir. Puanlamada eğer kişi kadınlık frekansının üstündeyse veya erkeklik frekansının altındaysa “kadınsı”, eğer erkeklik frekansının üstünde ve kadınlık frekansının altındaysa “erkeksi”, kadınsılık ve erkeksilik frekansının üstündeyse “androjen” ve kadınsılık ve erkeksilik frekansının altındaysa kişi “belirsiz cinsiyet rolü” olarak değerlendirilir.

BCRE’nin Bem (1974) tarafından gerçekleştirilen çalışmayla iç tutarlık katsayısı K için .80, E için .86 olarak bulunmuştur. Test-tekrar test yöntemine göre güvenirlik katsayısı K için $r=.90$ E için $r=.90$ olarak bulunmuştur.

BCRE’nin Türkçe’ye uyarlama çalışması Hacettepe Üniversitesi’nde yapılmıştır. BCRE orijinal formunun iç tutarlık alfa katsayıları iki ayrı örnekleme K için .80, E için .86 olarak bulunmuştur. Test-tekrar test güvenirliği ise dört haftalık bir arayla K için $r = .90$, E için $r = .90$ bulunmuştur (Kavuncu, 1987).

Dökmen’in yaptığı çalışmada kadınsılık ve erkeksilik ölçeklerinin güvenirlik çalışması sonucunda K’nın alfa katsayısı .73, iki yarı güvenirlik katsayısı .76; E’nin alfa katsayısı .75, iki yarı güvenirlik katsayısı ise .75 olarak bulunmuştur. Ölçeklerin güvenirlik çalışmasında ise $K_a = .74$, iki yarı güvenirlik katsayısı .78, $E_a = .78$, iki yarı güvenirlik katsayısı .80 olarak bulunmuştur. Erkeklerde ise $K_a = .72$, iki yarı güvenirlik katsayısı .75; $E_a = .71$, iki yarı güvenirlik katsayısı .70 olarak bulunmuştur (Dökmen, 1999).

Bu çalışmada bu örneklemden elde edilen verilere göre BCRE’nin hesaplanan iç tutarlık katsayısı K için .78; E için .83 bulunmuştur.

3.3.3. Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği (EBÇYÖ)

Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği Bowman (1990) tarafından geliştirilmiş, 5’li Likert tipi ve 66 maddelik bir ölçektir. Ölçek 5 faktör içermektedir: Kendini Suçlama (KS), Olumlu Yaklaşım (OY), Çatışma (Ç), Kendiyle İlgilenme(Kİ) ve Kaçınma (K). Ölçeğin başında evli bireylerin evlilikte en sık yaşadıkları sorunu soran açık uçlu bir soru ve sorunun şiddetini işaret eden “önemli değil” ve “çok önemli” arasında değişen 5’li bir değerlendirme bulunmaktadır.

Orijinal ölçekte huzursuzluk, kendini suçlama, endişe, uyku ve sağlıkla ilgili sorunları işaret eden Kendini Suçlama (KS) alt ölçeği 14 maddeden oluşmaktadır. Olumlu Yaklaşım (OY) alt ölçeği fiziksel ilgi, eğlence, beraber yapılan aktiviteleri başlatma ve güzel anılara ilişkin 13 ifadeden oluşmaktadır. Çatışma (Ç) alt ölçeği eleştiri, çatışma, iğneleme ve intikama ilişkin durumları içeren 13 maddeden oluşmaktadır. Evlilik dışındaki aktivitelerin planlı bir şekilde artışın olduğunu yansıtan Kendiyle İlgilenme (Kİ) alt ölçeği 7 maddeden oluşmaktadır. Son olarak Kaçınma alt ölçeği 12 maddeden oluşmaktadır ve duyguların inkâr edilip bastırılmasını ifade eder (Bowman, 1990).

Orijinal ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları incelendiğinde ölçeğin alt ölçeklerine ilişkin Cronbach Alpha değerleri şu şekildedir: Kendini Suçlama .88, Olumlu Yaklaşım .82, Çatışma .88, Kendiyle İlgilenme .82, Kaçınma.77.

EBÇYÖ'nün Türk kültürüne uyarlama çalışması Acicbe tarafından 2002 yılında yapılmıştır. Türkçe'ye uyarlama çalışmasından elde edilen alt ölçek Cronbach Alpha değerleri: Kendini Suçlama .87, Olumlu Yaklaşım .54, Çatışma .84, Kendiyle İlgilenme .68, Kaçınma .49 şeklindedir (Acicbe, 2002; Çelenoğlu, 2011). Ölçek uyarlama çalışmasında bazı alt ölçekler için elde edilen güvenirlik katsayıları oldukça düşük olduğu için ve uyarlamanın üzerinden uzun zaman geçmiş olduğu için bu çalışma kapsamında yer alan pilot çalışmada yeni bir örnekleme EBÇYÖ için tekrar geçerlik ve güvenirlik çalışmalarının yapılmasına karar verilmiştir.

3.4. EBÇYÖ'nün Yeniden Uyarlama Çalışması

Bu bölümde EBÇYÖ'nün faktör yapısının ve faktör yüklerinin incelendiği faktör analizi çalışmalarına yer verilmiştir.

3.4.1. Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği İçin Doğrulamalı Faktör Analizi

Evlilikte başa çıkma yolları ölçeğinin 5 faktörlü yapısını test etmek için doğrulamalı faktör analizi (DFA) yapılması uygun görülmüştür. Bu amaçla pilot çalışma kapsamında 2016 yılında Kayseri'de yaşayan 242 evli bireye EBÇYÖ uygulanmıştır. Katılımcıların cinsiyete göre dağılımları kadın (n=143) erkek (n=99) şeklindedir. DFA analizi LISREL 8.7 istatistik programı ile yapılmış ve kestirim yöntemi olarak Weighted Least Square

Mean Variance (WLSMV) kestirim yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem veriler Likert tipi olarak girilen ölçekler için tavsiye edilen kestirim yöntemidir (DiStefano, 2002).

Tablo 2.1. Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği DFA Uyum İyiliği İndeksleri (64 Maddelik orijinal ölçek için)

Uyum Ölçütleri	Ölçek Değerleri
Ki Kare	6560,352
Df	1942
P	0.0001
$X^2/Df=$	3,37
Kestirim Hatası Kareler Ortalamasının Karekökü (RMSEA)	0.067
Ağırlıklı Kök Ortalaması Karekökü (WRMR)	2,356
Tucker-Lewis İndeksi (TLI)	0.691

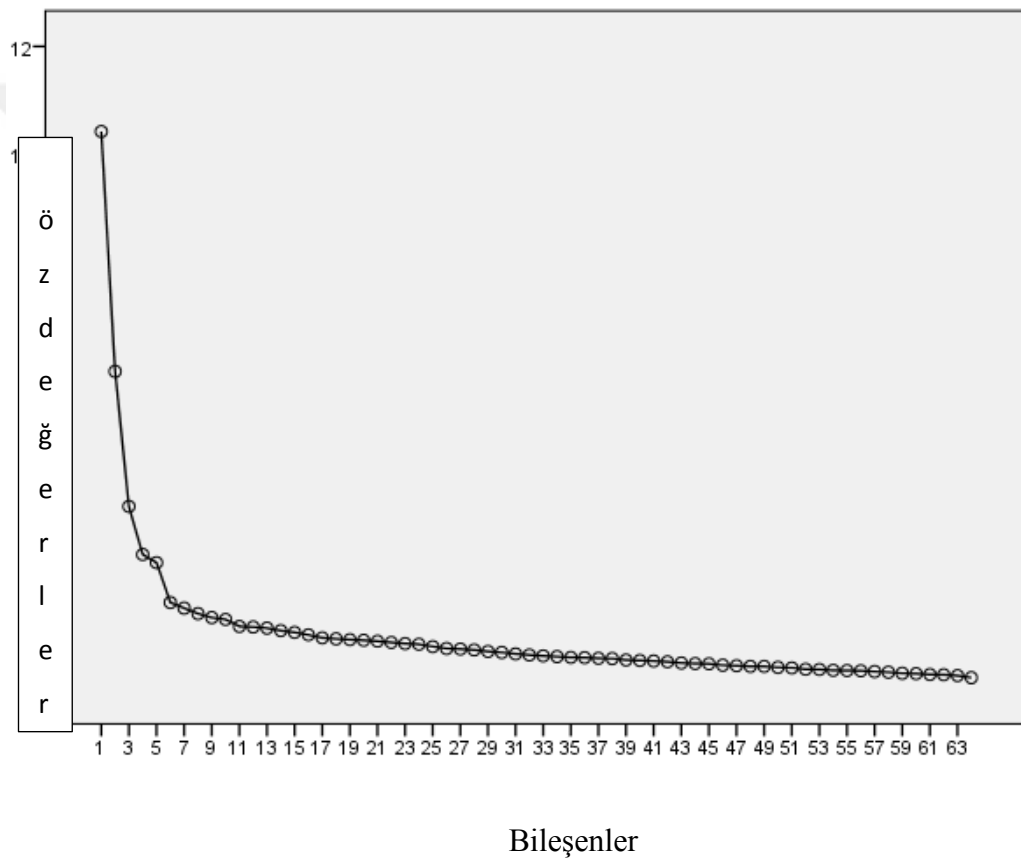
Ölçeğin orijinali için yapılan DFA’da X^2/df oranının 2-5 arasında olması, RMSEA değerinin .05’in altında olması (Kaya ve Siyez, 2010), WRMR değerinin 1’in altında olması (Newsom, 2012), CFI ve TLI değerlerinin ise .95’in üstünde olması (Hu ve Bentler, 1999) modelin iyi bir model olduğunu göstermektedir. Bu araştırma kapsamında yapılan pilot çalışmadaki Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Ölçeğinin DFA sonuçlarına bakıldığında RMSA değerinin .05’den yüksek olduğu, CFI ve TLI değerinin ise .95’in altında olduğu ve WRMR değerinin 1’den yüksek olduğu görülmektedir. Bu çalışmada EBÇYÖ için yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen değerler modelin verilerle uyum sağlamadığını gösterdiği için açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılması uygun görülmüştür.

3.4.2. Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği İçin Açımlayıcı Faktör Analizi

Açımlayıcı faktör analizi (AFA) ölçeğin yapı geçerliğini test etmek için kullanılan yöntemdir (Sümer, 2000). Evlilikte Başa Çıkma Yolları ölçeğinde evli bireylerin evlilikte yaşadıkları sorunlara yaklaşımlarını belirttikleri 66 madde bulunmaktadır, bu maddelerden ilk ikisi puanlamaya dâhil edilmemektedir. Bu sorularda katılımcıların evliliklerinde yaşadıkları sorunu kısaca anlatmaları ve bu sorunun önem derecesini belirtmeleri istenmektedir. ESBÇÖ’nin yapısını test etmek için toplanan 242 veri ile yapılan DFA analizi sonucunda iyi bir model elde edilemediği görülmüştür. Ayrıca

ölçek maddeleri incelendiğinde alt ölçeklerle uyumsuz maddeler olduğu görülmüş bu nedenle yapının daha iyi açıklanabilmesi için AFA yapılmış ve faktör yükleri incelenmiştir. Yapılan faktör analizinde temel bileşenler yöntemi tercih edilmiştir. Döndürme tekniği olarak ise faktörler arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmadığından varimax seçilmiştir. Şekil 1’de ölçeğin 5 faktörlü yapıdan oluştuğu görülmüştür.

Şekil 1. Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeğine İlişkindeki Faktörlere İlişkin Yamaç Eğim Grafiği



Bu araştırmada faktörlerde yer alan maddelerin en az .40’lık madde yüküne sahip olmaları gerekli görülmüştür. Birden fazla faktöre yüklenen maddeler ve .40’ın altında madde yüküne sahip olan maddeler çıkarılmıştır. Bu doğrultuda ilk aşamada yapılan Açıklayıcı Faktör Analizi sonucunda .40’ın altında faktör yüküne sahip olan 6., 14., 16., 18., 23., 26., 27., 39., 46., 47., 52., 55. ve 66. maddeler ve iki faktörde .40’ın üstünde faktör yüküne sahip olan 33., 41. ve 65. maddeler çıkarılmıştır. İkinci aşamada uygulanan AFA sonucunda 37., 40. ve 63. maddelerin .40’ın altında faktör yüküne sahip oldukları görülmüş ve ölçekten çıkarılmıştır. Üçüncü aşamada .40’ın altında faktör

yüküne sahip olan 10. madde ölçekten çıkarılmıştır. Dördüncü aşamada ise faktör yükü .40'ın altında olan 22. madde ölçekten çıkarılmıştır. Madde eleme süreci sonrasında kalan 43 madde için tekrar faktör analizi yapılmış ve sonuçları Tablo 2.2'de verilmiştir.

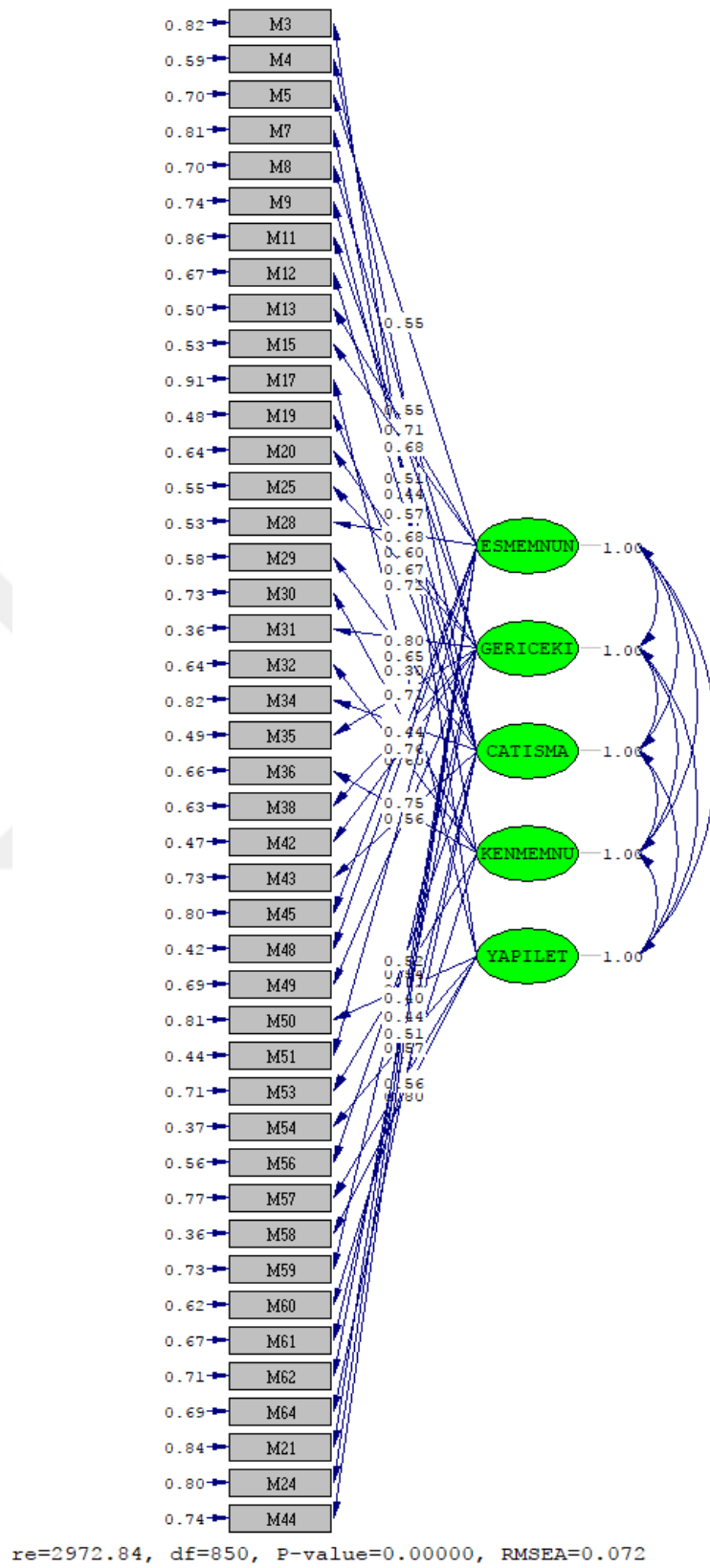
Tablo 2.2. Madde Eleme Sonrasında Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeğinde Yer Alan Maddelerin Faktör Yükleri

Madde No	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4	Faktör 5
5	.465				
13	.620				
15	.696				
21	-.465				
24	-.497				
28	.721				
44	-.433				
45	.472				
48	.749				
51	.561				
8		.507			
11		.435			
20		.565			
25		.670			
31		.672			
35		.672			
38		.714			
42		.606			
49		.532			
59		.533			
62		.441			
4			.686		
9			.524		
12			.469		
19			.665		
29			.676		
34			.478		
43			.598		
56			.623		
61			.657		
64			.560		
7				.486	
30				.543	
32				.653	
36				.517	
53				.555	
60				.660	
3					.596
17					.504
50					.516
54					.695
57					.651
58					.791

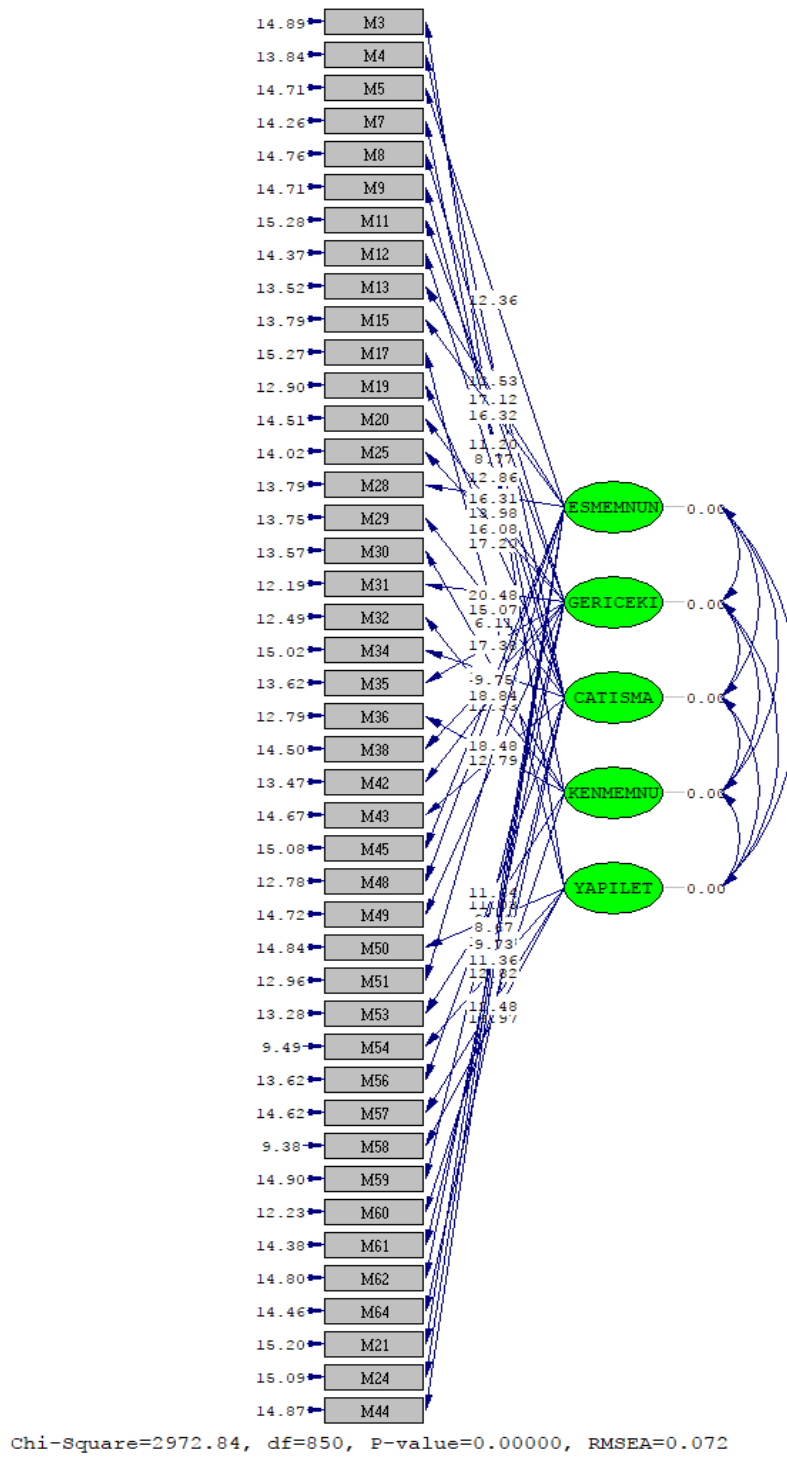
Yapılan faktör analizi sonucunda evlilikte sorunla başa çıkma ölçeğinin orijinal formunda dördüncü alt ölçekte olan 44. madde bu çalışmada birinci alt ölçekte yer almıştır. Orijinal formda birinci alt ölçekte yer alan 54. ve 58. maddelerin ise bu çalışmada beşinci alt ölçekte yer aldığı görülmüştür. Maddelerin soru kökleri incelendiğinde ise yapı ve anlam olarak analizde çıkan alt ölçeklerle teorik olarak uyumlu olduklarına karar verilmiş ve bu şekilde değişiklik yapılması uygun görülmüştür.

3.4.3. Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Yolları Ölçeği İçin (43 Maddelik yeni form için) Doğrulayıcı Faktör Analizi

EBÇYÖ için yapılan AFA sonucunda 5 faktörlü 43 maddelik yeni bir form elde edilmiştir. Oluşan bu yeni haliyle EBÇYÖ'nün yapısını test etmek için 223 evli bireye ölçeğin bu yeni hali uygulanmış ve DFA yapılmıştır. LISREL 8.7 istatistik programı kullanılarak yapılan DFA sonucunda standardize edilmiş değerlerin olması gerektiği gibi 1'in altında olduğu görülmüştür (Şekil 2). Standardize edilmiş çözümleme değerleri maddelerin kendi gizil değişkenlerini ne kadar iyi temsil ettiklerine ilişkin fikir veren değerlerdir (Aytaç ve Öngen, 2012).



Şekil 2. Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği DFA Standartlaştırılmış Yol Analizi Diyagramı



Şekil 3. Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği DFA t Değerleri Diyagramı

Şekil 3'teki bulgular incelendiğinde ölçekteki maddelerin örtük değişkenleri açıklama durumunun 0.05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir ($t > 1,96$).

EBÇYÖ'nin 43 maddelik 5 faktörlü yapısının bir model olarak doğrulanma durumunu test etmek için yapılan DFA analizine ait uyum indeksleri Tablo 2.3.'de verilmiştir.

Tablo 2.3. Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği DFA Uyum İyiliği İndeksleri (43 Madde)

Uyum Ölçütleri	Ölçek Değerleri
Ki Kare	2373,68
Df	845
P	0.0001
X^2/df	2,805
Kestirim Hatası Kareler Ortalamasının Karekökü (RMSEA)	0.059
Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI)	0.93
SRMR	.077
NFI	0.89
NNFI	0.93
Tucker-Lewis İndeksi (TLI)	0.691

Tablo 2.3.'de Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeğinin 43 maddelik 5 faktörlü yapısının geçerliğini test etmek için yapılan DFA analizi sonucunda elde edilen uyum indeksleri incelendiğinde ($X^2/df=2,805$, RMSEA= 0,059, CFI=0,93, SRMR=0.077, NFI=.0.89, NNFI=0.93 TLI= 0.691) modelin kabul edilebilir bir uyum gösterdiği görülmektedir (Hu ve Bentler, 1999; McDonald ve Ho, 2002).

EBÇYÖ için yapılan açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri sonucunda ölçekten 5 faktörlü 43 maddelik bir yapı elde edilmiş ve bu haliyle iyi bir model olduğu görülmüştür. Evli bireylerin evlilikte sorunla başa çıkma yöntemlerinin cinsiyet rolleri çerçevesinde incelenmesi için 523 evli katılımcıya Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği, Bem Cinsiyet Roller Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır. EBÇYÖ için 523 katılımcıdan elde edilen veriler ile tekrar DFA yapılmış ve elde edilen uyum indeksleri Tablo 2.4'de verilmiştir.

Tablo 2.4. Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği DFA Uyum İyiliği İndeksleri (43 Madde İçin)

Uyum Ölçütleri	Ölçek Değerleri
Ki Kare	2972,84
Df	850
P	0.0000
X^2/df	3,497
Kestirim Hatası Kareler Ortalamasının Karekökü (RMSEA)	0.072
NFI	0.88
NNFI	0.91
Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI)	0.91
SRMR	.081

DFA’da X^2/df oranının 2-5 arasında olduğu ($X^2/df=3,497$), RMSEA değerinin .08’in altında olduğu (McDonald ve Ho, 2002) SRMR değerinin 1’in altında olduğu (SRMR=.081) (Newsom, 2012), CFI ve NNFI değerlerinin ise .90’ın üstünde olduğu (CFI=.91, NNFI= .91) (Hu ve Bentler, 1999) görülmektedir. Bu haliyle modelin kabul edilebilir bir model olduğunu görülmektedir.

Oluşturulan 43 maddelik haliyle 5 faktörden oluşan Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Ölçeğinin birinci alt ölçeği 10 maddeden oluşmaktadır. Bu alt ölçekte yer alan maddeler evlilikte sorun yaşandığında eşe yönelme ve eşi memnun etmeye yönelik tutumları ölçmeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle “Olumlu Yaklaşım” olan bu alt ölçeğin ismi bu çalışmada “Eşi Memnun Etme” olarak değiştirilmiştir. İkinci alt ölçek 11 maddeden oluşmaktadır. Bu alt ölçekte yer alan maddeler sorun karşısında eşlerin kendilerine yönelme ve geri çekilme davranışlarını ölçmeyi amaçlamaktadır. Daha önceki çalışmalarda bu alt ölçek “Kendini Suçlama” olarak kullanılmıştır fakat maddelerin taşıdığı anlam ve ölçmeyi amaçladıkları davranışlar incelendikten sonra bu çalışmada alt ölçeğin isminin “Geri Çekilme” olarak değiştirilmesi uygun görülmüştür. Üçüncü alt ölçek “Çatışma” ölçeğidir ve 10 maddeden oluşmaktadır. Evlilikte sorun karşısında eşlerin çatışma davranışlarını ölçmektedir. Dördüncü alt ölçek “Kendiyle İlgilenme” alt ölçeğidir 6 maddeden oluşmaktadır. Bu alt ölçekte yer alan maddeler eşlerin sorun durumlarında kendilerine daha fazla zaman ayırmaları ve kendilerini meşgul edecek

davranışlara yönelme tepkilerini içermektedir. Kendiyle İlgilenme Beşinci alt ölçek ise 6 maddeden oluşmaktadır. Bu alt ölçekte yer alan maddeler evlilik sorunlarında eşlerin sorunun nedenini arama, sorunu çözüm getirmeye çalışma ve eşleriyle sorun hakkında konuşabilme gibi tepkilerini içermektedir. Bu alt ölçek daha önceki çalışmalarda bazı maddeler ters olarak kodlanmış ve “Kaçınma” alt ölçeği olarak kullanılmıştır. Bu çalışmada ise maddeler düz kodlanmış ve bu alt ölçeğin ismi “Yapıcı İletişim” olarak değiştirilmiştir.

Açımlayıcı faktör analizi sonrasında ölçeğin 5 faktörlü 43 maddelik formu elde edilmiştir. Her boyut için Cronbach Alpha değerleri hesaplanmıştır. Ayrıca hesaplanan Cronbach Alpha değerleri orijinal ölçekte tavsiye edilen boyutlar ile karşılaştırılmış ve elde edilen değerler Tablo 2.5’de verilmiştir.

Tablo 2.5. Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeğinin 64 Maddelik ve 43 Maddelik Formlarının Güvenirliğine İlişkin Cronbach Alpha Değerleri

EBCYÖ (64 madde-5 Faktör)	Madde Sayısı	Cronbach Alpha	EBCYÖ (43 madde-5 Faktör)	Madde Sayısı	Cronbach Alpha
Olumlu Yaklaşım	13	.85	Eşi Memnun Etme	10	.84
Kendini Suçlama	14	.85	Geri Çekilme	11	.85
Çatışma	13	.81	Çatışma	10	.80
Kendiyle İlgilenme	7	.64	Kendiyle İlgilenme	6	.72
Kaçınma	12	.54	Yapıcı İletişim	6	.72

Tablo 2.5’de görüldüğü gibi elde edilen 43 maddelik ölçek ve orijinal formunun güvenilirliğine ilişkin Cronbach Alpha değerleri incelendiğinde eşi memnun etme, Kendiyle İlgilenme ve çatışma alt ölçeklerinde önemli bir farklılık görülmezden Kendiyle İlgilenme ve yapıcı iletişim alt ölçeklerinin Cronbach Alpha değerlerinin orijinal formuna göre daha yüksek olduğu görülmektedir

3.5. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın pilot çalışmasında Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Yolları Ölçeği’nin geçerlik çalışmaları için yapılacak olan DFA ve AFA için iki aşamada veriler toplanmıştır. İlk aşamada 2016 yılında Kayseri’de yaşayan ve uygun örnekleme ile

seçilen 242 evli bireye EBYÖ uygulanmıştır. Elde edilen bu verilerle DFA ve AFA yapılmıştır. Madde eleme sonucunda ölçekten elde edilen 43 maddelik 5 faktörlü yapıyı test etmek için Kayseri’de yaşayan ve uygun örnekleme ile ulaşılan 223 evli bireye EBYÖ (43 maddelik form) uygulanmıştır. Araştırmada DFA LISREL 8.7 istatistik programı ile AFA ise SPSS 20 istatistik programı ile hesaplanmıştır.

Araştırmanın ana çalışması için ise Kayseri’de yaşayan ve uygun örnekleme yöntemi kullanılarak ulaşılabilen evli bireylere Evlilikte Sorunla Başa ıkma Yolları Ölçeği, Bem Cinsiyet Rollerı Envanteri ve Kişisel Bilgi Formu aynı anda verilerek uygulanmıştır. Veri toplama sürecinde 650 evli bireye ölçek formları uygulanmıştır. Verilerin SPSS programına girilmesinden önce yapılan kontrollerde ölçeği tamamlamadığı tespit edilen 98 kişi ve verilerin SPSS programına girilmesi sırasında birçok maddeyi boş bıraktığı görölen 29 kişi örneklemden çıkarılmıştır. Verilerin istatistiksel analizi 523 katılımcının anketleri ile tamamlanmıştır.

Bu araştırmanın bağımsız değişkenleri; cinsiyet rolleri, cinsiyet, yaş, evlilik süresi, ocuk sayısı, evlenme şekilleri, gelir durumu, eğitim durumu ve ev işlerinin paylaşım durumudur. Bağımlı değişkeleri ise evlilikte sorunla başa çıkma yöntemleridir. Evlilikte sorunla başa çıkma yöntemlerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için bağımsız gruplar için *t* testi kullanılmıştır. Evlilikte sorunla başa çıkma yöntemlerinin ocuk sayısı, yaş, aylık gelir durumu, evlilik süresi, eğitim durumu ve ev işlerinin paylaşımı konusunda farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Bu araştırmada hata payının üst sınırı .05 olarak belirlenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde yöntemde açıklanan veri toplama araçları ile edinilen verilerin istatistiksel analizleri ve bulgulara ilişkin tablo ve yorumlar araştırmanın alt problemlerine göre sunulmuştur.

4.1. Evli Bireylerin Evlilikte Soruna Başa Çıkma Yöntemleri, Cinsiyet Rollerine Göre Anlamlı Düzeyde Farklılık Göstermekte midir?

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilikte başa çıkma yöntemlerinin cinsiyet rollerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Grupların n , $\bar{x}$ ve S.S. değerleri Tablo 3.1’de, varyans analizi sonuçları ise Tablo 3.2’de verilmiştir.

Tablo 3.1. Evli Bireylerin Evlilikte Başa Çıkma Yöntemleri ve Cinsiyet Rollerine Göre Puanlarına İlişkin n , $\bar{x}$ ve Standart Sapma Değerleri

	Cinsiyet Rollerine	n	$\bar{x}$	SD
Eşi Memnun Etme	BCR	121	29	7,2
	ECR	105	31,2	7,5
	KCR	118	30,61	8,2
	ACR	177	33,93	7,8
Çatışma	BCR	121	20,92	7
	ECR	105	21	8,7
	KCR	118	18,6	6
	ACR	177	19	6,5
Geri Çekilme	BCR	121	30,3	8,2
	ECR	105	28	8,8
	KCR	118	32,4	9,3
	ACR	177	28,6	8,7
Kendiyle İlgilenme	BCR	121	12,7	4,5
	ECR	105	14,1	4,3
	KCR	118	13,3	4,2
	ACR	177	14,4	4,2
Yapıcı İletişim	BCR	121	18,8	4,3
	ECR	105	19,3	4,3
	KCR	118	20,2	4,4
	ACR	177	21,7	4,4

Tablo 3.1 incelendiğinde evlilikte başa çıkma yöntemlerinden eşi memnun etme yönteminde en yüksek puan ortalamasının $\bar{x}= 33,93$ ile androjen cinsiyet rolüne sahip bireylere ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{x}=29$ ile belirsiz cinsiyet rolüne sahip bireylere ait olduğu görülmektedir.

Çatışma alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının $x= 21$ ile erkeksi cinsiyet rolüne sahip bireylere, en düşük puanın $\bar{x}=18,6$ ile kadınsı cinsiyet rolüne ait bireylere ait olduğu görülmektedir.

Geri çekilme alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının $\bar{x}=32,4$ ile kadınsı cinsiyet rolüne sahip bireylere, en düşük puan ortalamasının ise $\bar{x}= 28$ ile erkeksi cinsiyet rolüne sahip bireylere ait olduğu görülmektedir.

Kendiyle İlgilenme alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının $\bar{x}=14,4$ ile androjen cinsiyet rolüne sahip bireylere, en düşük puan ortalamasının $\bar{x}=12,7$ ile belirsiz cinsiyet rolüne sahip bireylere ait olduğu görülmektedir.

Yapıcı iletişim alt boyutu incelendiğinde ise androjen cinsiyet rolüne sahip bireylerin $\bar{x}=21,7$ ile en yüksek puan ortalamasına, belirsiz cinsiyet rolüne sahip bireyler ise $\bar{x}=18,8$ ile en düşük puan ortalamasına sahiptir.

Ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığına ilişkin varyans analizi sonuçları ise Tablo 3.2’de verilmiştir.

Tablo 3.2. Evli Bireylerin Sorunla Başa Çıkma Yöntemlerinin Cinsiyet Rollerine Göre Farklılaşmasına İlişkin F Testi (ANOVA) Sonuçları

		<i>C.S</i>	<i>SD</i>	<i>C.A</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Eşi Memnun Etme	Gruplar arası	1874,47	3	624,82	10,390*	,000
	Grup içi	30969,16	520	60,13		
	Toplam	32843,64	523			
Çatışma	Gruplar arası	577,85	3	192,61	3,908*	,009
	Grup içi	25484,10	520	49,29		
	Toplam	26061,96	523			
Geri Çekilme	Gruplar arası	1421,07	3	473,69	6,145*	,000
	Grup içi	39775,65	520	77,08		
	Toplam	41196,73	523			
Kendiyle İlgilenme	Gruplar arası	246,03	3	82,01	4,331*	,005
	Grup içi	9790,61	520	18,93		
	Toplam	10036,64	523			
Yapıcı İletişim	Gruplar arası	680,31	3	226,77	11,977*	,000
	Grup içi	9788,66	517	18,93		
	Toplam	10468,97	520			

*p<.05

Tablo 3.2 incelendiğinde eşi memnun etme alt boyutunda gruplar arası farkın anlamlı olup olmadığını test etmek için hesaplanan F değerinde ($F=10,39$, $p<.05$) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir.

Çatışma alt boyutunda cinsiyet rollerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin hesaplanan F değerinde ($F=3,90$, $p<.05$) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir.

Geri çekilme alt boyutunda gruplar arası farkın anlamlılığını test etmek için hesaplanan F değerinde ($F=6,14$, $p<.05$) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir.

Kendiyle İlgilenme alt boyutuna göre cinsiyet rollerini puan ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin hesaplanan F değeri ($F=4,33$, $p<.05$) gruplar arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir.

Yapıcı iletişim alt boyutunda hesaplanan F değeri ($F=11,97$, $p<.05$) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı bulunduğunu göstermektedir. Araştırmaya katılan evli bireylerin başa çıkma yöntemlerinin cinsiyet rollerine göre farklılaşmasının kaynağını tespit etmek için yapılan TUKEY testi analizi Tablo 3.3’de verilmiştir.

Tablo 3.3. Katılımcıların Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Cinsiyet Rollerine Göre Farklılaşmasına İlişkin TUKEY Testi Sonuçları

ESBÇÖ	Cinsiyet Roller	Ortalamalar Arası Fark	p
Eşi Memnun Etme	ACR	BCR 4,90*	,000
		ECR 2,65*	,029
		KCR 3,32*	,002
Geri Çekilme	KCR	ECR 4,41*	,001
		ACR 3,83*	,002
Kendiyle İlgilenme	ACR	BCR 1,69*	,006
Yapıcı İletişim	ACR	BCR 2,82*	,000
		ECR 2,31*	,000
		KCR 1,44*	,026

Tablo 3.3 incelendiğinde eşi memnun etme alt boyutunda androjen cinsiyet rolü puan ortalamalarının belirsiz, kadınsı ve erkeksi cinsiyet rolü puan ortalamalarından .05 düzeyinde anlamlı olarak farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulguya göre androjen cinsiyet rolüne sahip evli bireylerin evlilikte başa çıkma yöntemi olarak eşi memnun etme yöntemini kullanma düzeyleri diğer cinsiyet rollerine sahip bireylere göre anlamlı düzeyde yüksektir.

Geri çekilme alt boyutunda kadınsı cinsiyet rolü puan ortalaması ile erkeksi ve androjen cinsiyet rolü puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğu bulunmuştur. Bu bulguya göre kadınsı cinsiyet rollerine sahip bireylerin evlilikte sorunla başa çıkmada geri çekilme yöntemini kullanma düzeyleri erkeksi ve androjen cinsiyet rollerine sahip bireylere göre anlamlı düzeyde yüksektir.

Kendiyle İlgilenme alt boyutunda androjen cinsiyet rolü puan ortalaması ile belirsiz cinsiyet rolü puan ortalaması arasında .05 düzeyinde anlamlı fark bulunmaktadır. Bu bulguya göre androjen cinsiyet rolüne sahip bireylerin evlilikte baş etme yöntemi olarak Kendiyle İlgilenme yöntemini kullanma düzeyleri belirsiz cinsiyet rolüne sahip bireylere göre anlamlı düzeyde yüksektir.

Yapıcı iletişim alt boyutu incelendiğinde androjen cinsiyet rolü puan ortalaması ile erkeksi, kadınsı ve belirsiz cinsiyet rolü puan ortalaması arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulguya göre androjen bireylerin başa çıkma yöntemi olarak yapıcı iletişim yöntemini kullanma düzeyleri erkeksi, kadınsı ve belirsiz cinsiyet rolüne sahip bireylere göre anlamlı düzeyde yüksektir.

4.2. Evli Bireylerin Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Yöntemleri Cinsiyete Bağlı Olarak Farklılaşmakta mıdır?

Evli bireylerin evlilikte başa çıkma yöntemlerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak için bağımsız gruplar t testi, cinsiyet rollerinin cinsiyet değişkenine göre dağılımları arasında farklılaşma olup olmadığını anlamak amacıyla ki-kare analizi yapılmıştır. Yapılan t testine ilişkin sonuçlar Tablo 3.4’de verilmiştir.

Tablo 3.4. Evli Bireylerin Evlilikte Başa Çıkma Yöntemleri Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşmasına İlişkin t Testi Sonuçları

EBÇYÖ	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	SD	t	P
Eşi Memnun Etme	Kadın	348	30,70	8,13	-3,27*	,001
	Erkek	175	33,10	7,38		
Çatışma	Kadın	348	20,10	6,69	1,54	,117
	Erkek	175	19,08	7,75		
Geri Çekilme	Kadın	348	31,70	8,78	7,26*	,000
	Erkek	175	25,97	7,89		
Kendiyle İlgilenme	Kadın	348	13,47	4,28	-1,77	,077
	Erkek	175	14,20	4,56		
Yapıcı İletişim	Kadın	348	20,36	4,56	,76	,445
	Erkek	175	20,05	4,33		

* $p < .05$

Tablo 3.4 incelendiğinde eşi memnun etme alt boyutunda kadınların puan ortalaması $X=30,70$ erkeklerin ortalaması $\bar{x}=33,10$ olarak bulunmuştur. Grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek için hesaplanan t değeri ($t=-3,27$,

$p<.05$) eşi memnun etme alt boyutunda kadınların puan ortalaması ve erkeklerin puan ortalaması arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgulara göre erkeklerin evlilikte sorunla baş etme yöntemlerinden eşi memnun etme yöntemini kullanma düzeyleri kadınlara göre anlamlı olarak yüksektir.

Çatışma alt boyutunda kadınların ortalaması $\bar{x}=20,10$, erkeklerin ortalaması $\bar{x}=19,08$ olarak bulunmuştur. İki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını test etmek için hesaplanan t değeri ile ($t=1,54$, $p>.05$) kadınların ve erkeklerin çatışma alt boyutundaki puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olmadığı görülmektedir.

Geri çekilme alt boyutunda ise kadınların puan ortalamaları $\bar{x}=31,70$ erkeklerin puan ortalamaları $\bar{x}=25,97$ olarak bulunmuştur. Grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek için hesaplanan t değeri ($t=7,26$, $p<.05$) ile kadınların baş etme yöntemlerinden geri çekilme yöntemini kullanma düzeylerinin erkeklere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucunda ulaşılmıştır.

Kendiyle İlgilenme alt boyutunda kadınların ve erkeklerin puan ortalamaları incelendiğinde kadınların ortalamalarının $\bar{x}=13,47$, erkeklerin puan ortalamalarının $\bar{x}=14,20$ olduğu sonucunda ulaşılmıştır. Ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek için hesaplanan t değeri ($t=-1,77$, $p>.05$) .05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Bu durum evli bireylerin evlilikte başa çıkma yöntemlerinden Kendiyle İlgilenme yöntemini kullanma düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığını göstermektedir.

Yapıcı iletişim alt boyutu incelendiğinde ise kadınların puan ortalamalarının $\bar{x}=20,36$, erkeklerin puan ortalamalarının $\bar{x}=20,05$ olduğu görülmektedir. Cinsiyetler arasındaki farkın anlamlılığını test etmek için hesaplanan t değeri ($t=.76$, $p>.05$) kadınlar ve erkekler arasında yapıcı iletişim alt boyutunda anlamlı farklılık olmadığını göstermektedir.

4.3. Evli Bireylerin Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Yöntemleri Katılımcıların Yaşlarına Bağlı Olarak Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilikte başa çıkma yöntemlerinin katılımcıların yaşlarına göre farklılaşma durumunu ortaya koymak için tek yönlü varyans analizi (F testi) yapılmıştır. Yapılan F testine ilişkin $n, \bar{x}$ ve S.S. değerleri Tablo 3.5’de verilmiştir.

Tablo 3.5. Katılımcıların Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Yöntemlerinin Yaş Gruplarına Göre Dağılımlarına İlişkin $n, \bar{x}$ ve Standart Sapma Değerleri

EBCYÖ	Yaş Grupları	n	$\bar{X}$	SD
Eşi Memnun Etme	18-25 Yaş	28	34,59	9,10
	26-35 Yaş	228	31,49	8,12
	36-45 Yaş	184	31,18	7,91
	46 Yaş ve Üstü	83	31,29	7,12
Çatışma	18-25 Yaş	28	19,25	6,25
	26-35 Yaş	228	20,66	7,77
	36-45 Yaş	184	18,76	6,02
	46 Yaş ve Üstü	83	19,69	7,31
Geri Çekilme	18-25 Yaş	28	28,96	10,3
	26-35 Yaş	228	31,13	9,33
	36-45 Yaş	184	28,90	8,13
	46 Yaş ve Üstü	83	28,33	8,62
Kendiyle İlgilenme	18-25 Yaş	28	12,89	5,15
	26-35 Yaş	228	13,34	4,34
	36-45 Yaş	184	13,66	4,42
	46 Yaş ve Üstü	83	15,16	3,90
Yapıcı İletişim	18-25 Yaş	28	22,75	5,30
	26-35 Yaş	228	20,84	4,18
	36-45 Yaş	184	19,84	4,51
	46 Yaş ve Üstü	83	18,77	4,39

Tablo 3.5’de evlilikte başa çıkma yöntemlerinin yaş gruplarına göre dağılımları incelendiğinde eşi memnun etme alt boyutunda; en yüksek puan ortalamasının $\bar{x}=34,59$ ile 18-25 yaş arası evli bireylere ait olduğu görülmektedir. Onları sırasıyla $\bar{x}=31,49$ puan ortalaması ile 26-35 yaş arası evli bireyler, 31,29 puan ortalaması ile 46 yaş ve üstü evli bireyler ve en düşük puan ortalaması $\bar{x}=31,18$ ile 36-45 yaş arası evli bireyler izlemektedir.

Çatışma alt boyutunda; en yüksek puan ortalamasının $\bar{x}=20,66$ ile 26-35 yaş arası evli bireylere ait olduğu görülmektedir. Onları sırasıyla $\bar{x}=19,69$ puan ortalaması ile 46 yaş

ve üstü evli bireylerin, $\bar{x}=19,25$ puan ortalaması ile 18-25 yaş arası evli bireylerin ve en düşük puan ortalamasının ise $\bar{x}=18,76$ ile 36-45 yaş arası evli bireylerin izlediği görülmektedir. Geri çekilme alt boyutunda; en yüksek puan ortalamasının $\bar{x}=31,13$ ile 26-35 yaş arası evli bireylere ait olduğu görülmektedir. Onları sırasıyla $\bar{x}=28,96$ puan ortalaması ile 18-25 yaş arası evli bireylerin, $\bar{x}=28,90$ puan ortalaması ile 36-45 yaş arası evli bireylerin ve $\bar{x}=28,33$ puan ortalaması ile 46 yaş ve üstü evli bireylerin izlediği görülmektedir. Kendiyle İlgilenme alt boyutunda; en yüksek puan ortalamasının $\bar{x}=15,16$ puan ile 46 yaş ve üstü evli bireylere ait olduğu görülmektedir. Onları sırasıyla 13,66 puan ortalaması ile $\bar{x}=36-45$ yaş arası evli bireylerin, $\bar{x}=13,34$ puan ortalaması ile 26-35 yaş arası evli bireylerin ve $\bar{x}=12,89$ puan ortalaması ile 18-25 yaş arası evli bireylerin izlediği görülmektedir. Yapıcı iletişim alt boyutunda; en yüksek puan ortalamasının $\bar{x}=22,75$ puan ile 18-25 yaş arası evli bireylere ait olduğu görülmektedir. Onları sırasıyla $\bar{x}=20,84$ puan ortalaması ile 26-35 yaş arası evli bireyler, $\bar{x}=19,84$ puan ortalaması ile 36-45 yaş arası evli bireyler ve en düşük puan ortalaması $\bar{x}=18,77$ ile 46 yaş ve üstü evli bireyler izlemektedir. Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilikte başa çıkma yöntemlerinin yaş gruplarına göre farklılaşma durumunu ortaya koymak için f testi (ANOVA) analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin sonuçlar Tablo 3.6'da verilmiştir.

Tablo 3.6. Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Dağılımlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

		<i>C.S</i>	<i>SD</i>	<i>C.A</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Eşi memnun etme	Gruplar Arası	279,51	3	93,17	1,47	,221
	Grup İçi	32564,12	515	63,23		
	Toplam	32843,64	518			
Çatışma	Gruplar Arası	373,84	3	124,61	2,50	,058
	Grup İçi	25688,11	517	49,68		
	Toplam	26061,96	520			
Geri çekilme	Gruplar Arası	747,04	3	249,01	3,17	,024
	Grup İçi	40449,68	516	78,39		
	Toplam	41196,73	519			
Kendiyle İlgilenme	Gruplar Arası	226,45	3	75,48	3,97	,008
	Grup İçi	9810,19	517	18,97		
	Toplam	10036,64	520			
Yapıcı iletişim	Gruplar Arası	467,06	3	155,68	8,04	,000
	Grup İçi	10001,91	517	19,34		
	Toplam	10468,97	520			

Tablo 3.6 incelendiğinde gruplar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını anlamak eşi memnun etme alt boyutunda hesaplanan F değeri ($F=1,474$, $p>.05$) ve çatışma alt boyutunda hesaplanan F değeri ($F=2,508$, $p>.05$) yaş gruplarının puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olmadığını göstermektedir. Çatışma alt boyutunda hesaplanan F değeri ($F=2,508$, $p<.05$), Kendiyle İlgilenme alt boyutunda hesaplanan F değeri ($F=3,978$, $p<.05$) ve yapıcı iletişim alt boyutunda hesaplanan F değeri ($F=8,048$, $p<.05$) gruplar arası farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilikte başa çıkma yöntemlerinin yaş gruplarına göre farklılaşmasının kaynağını tespit etmek için TUKEY testi analizi gerçekleştirilmiştir. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 3.7’de verilmiştir.

Tablo 3.7. Katılımcıların Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılaşmasına İlişkin TUKEY Testi Sonuçları

EBÇYÖ	Yaş grupları		Ortalamalar arası fark	p
Çatışma	26-35 Yaş	36-45 Yaş	1,89*	,035
		26-35 Yaş	1,82*	,006
Kendiyle İlgilenme	46 Yaş ve Üstü	36-45 Yaş	1,50*	,045
		36-45 Yaş	2,90*	,007
Yapıcı iletişim	18-25 Yaş	46 Yaş ve Üstü	3,97*	,000
	26-35 Yaş	46 Yaş ve Üstü	2,07*	,002

* $p<.05$

Tablo 3.7 incelendiğinde eşi memnun etme, çatışma ve geri çekilme alt boyutlarında gruplar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Kendiyle İlgilenme alt boyutunda 46 yaş ve üstü evli bireyler ile 26-35 yaş arası evli bireyler arasında ve 46 yaş ve üstü evli bireyler ile 36-45 yaş arası evli bireyler arasında anlamlı bir farklılaşma tespit edilmiştir. Bu bulgular ışığında 46 yaş ve üstü bireylerin evlilikte sorun karşısında Kendiyle İlgilenme yöntemini kullanma düzeyleri 26-35 yaş arası evli bireylere ve 36-45 yaş arası evli bireylere göre .05 düzeyinde anlamlı olarak yüksektir. Kendiyle İlgilenme alt boyutunda diğer yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Yapıcı iletişim alt boyutu incelendiğinde; 18-25 yaş arası evli bireyler ile 36-45 yaş arası evli bireyler arasında, 18-25 yaş arası evli bireyler ile 46 yaş ve üstü evli bireyler

arasında ve 26-35 yaş arası evli bireyler ile 46 yaş ve üstü evli bireyler arasında anlamlı bir farklılaşma tespit edilmiştir. Bu bulgular ışığında 18-25 yaş arası evli bireylerin yapıcı iletişimi kullanma düzeyleri 26-45 yaş ve 46 yaş ve üstü evli bireylere göre .05 düzeyinde anlamlı olarak yüksektir. Aynı şekilde 26-35 yaş arası evli bireylerin evlilikte sorun karşısında 46 yaş ve üstü evli bireylere göre yapıcı iletişim yöntemini kullanma oranları anlamlı olarak yüksektir.

4.4. Evli Bireylerin Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Yöntemleri Katılımcıların Evlilik Sürelerine Bağlı Olarak Anlamlı Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilikte başa çıkma yöntemlerinin evlilik sürelerine göre farklılaşma durumunu ortaya koymak için tek yönlü varyans analizi (F testi) yapılmıştır. Yapılan F testine ilişkin n , $\bar{x}$ ve Standart Sapma değerleri Tablo 3.8’de verilmiştir.

Tablo 3.8. Katılımcıların Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Evlilik Süresine Göre Dağılımlarına İlişkin n , $\bar{X}$ ve Standart Sapma Değerleri

EBÇYÖ	Evlilik Yılı	n	$\bar{X}$	SD
Eşi Memnun Etme	0-1 yıl	50	32,26	8,27
	2-5 yıl	102	33,28	8,23
	6-10 yıl	101	30,49	7,72
	10-20 yıl	163	31,00	8,06
	20 Yıl ve Üstü	103	31,21	7,43
Çatışma	0-1 yıl	51	20,60	7,65
	2-5 yıl	100	20,37	7,76
	6-10 yıl	103	20,89	7,28
	10-20 yıl	163	18,71	6,30
	20 Yıl ve Üstü	104	19,29	6,90
Geri Çekilme	0-1 yıl	51	30,54	9,74
	2-5 yıl	100	29,67	9,56
	6-10 yıl	103	30,94	8,92
	10-20 yıl	162	29,62	8,51
	20 Yıl ve Üstü	104	28,63	8,40
Kendiyle İlgilenme	0-1 yıl	50	12,96	4,38
	2-5 yıl	101	13,13	4,72
	6-10 yıl	103	13,33	4,50
	10-20 yıl	163	13,82	4,51
	20 Yıl ve Üstü	104	14,87	3,51
Yapıcı İletişim	0-1 yıl	51	21,07	4,47
	2-5 yıl	101	21,88	4,49
	6-10 yıl	102	20,50	4,03
	10-20 yıl	163	19,71	4,44
	20 Yıl ve Üstü	104	18,91	4,47

Tablo 4.8’de eşi memnun etme alt boyutu incelendiğinde; en yüksek puan ortalamasının $\bar{x}=33,28$ ile 2-5 yıllık evli bireylere, en düşük puan ortalamasının $\bar{x}=30,49$ ile 6-10 yıllık evli bireylere ait olduğu görülmektedir.

Çatışma alt boyutu incelendiğinde en yüksek puan ortalamasının 20,89 ile 6-10 yıllık evli bireylere, en düşük puan ortalamasının $\bar{x}=18,71$ ile 10-20 yıllık evli bireylere ait olduğu görülmektedir.

Geri çekilme alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının 30,94 ile 6-10 yıllık evli bireylere, en düşük puan ortalamasının $\bar{x}=28,63$ ile 20 yıl ve üstü evli bireylere ait olduğu görülmektedir.

Kendiyle İlgilenme alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının $\bar{x}=14,87$ ile 20 yıl ve üstü evli bireylere, en düşük puan ortalamasının $\bar{x}=12,96$ ile 0-1 yıllık evli bireylere ait olduğu görülmektedir.

Yapıcı iletişim alt boyutunda ise en yüksek puan ortalamasının 21,88 ile 2-5 yıllık evli bireylere, en düşük puan ortalamasının $\bar{x}=18,91$ ile 20 yıl ve üstü evli bireylere ait olduğu görülmektedir.

Ortalamalar arası farkın anlamlı olup olmadığına ilişkin varyans analizi sonuçları Tablo 3.9'de verilmiştir.

Tablo 3.9. Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Katılımcıların Evlilik Yılına Göre Dağılımlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

EBÇYÖ		C.S	SD	C.A	F	P
Eşi memnun etme	Gruplar Arası	504,71	4	126,18	2,006	,092
	Grup İçi	32338,92	519	62,91		
	Toplam	32843,64	523			
Çatışma	Gruplar Arası	407,46	4	101,86	2,049	,086
	Grup İçi	25654,50	519	49,71		
	Toplam	26061,96	523			
Geri Çekilme	Gruplar Arası	310,45	4	77,61	,978	,419
	Grup İçi	40886,28	519	79,39		
	Toplam	41196,73	523			
Kendiyle İlgilenme	Gruplar Arası	219,32	4	54,83	2,882*	,022
	Grup İçi	9817,32	519	19,02		
	Toplam	10036,64	523			
Yapıcı İletişim	Gruplar Arası	541,97	4	135,49	7,043*	,000
	Grup İçi	9927,00	519	19,23		
	Toplam	10468,97	523			

* $p<.05$

Tablo 3.9 incelendiğinde evlilik süreleri değişkenine göre evlilikte başa çıkma yöntemlerinin farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan varyans analizi sonucunda alt boyutlar incelenmiştir. Eşi memnun etme alt boyundan elde edilen F değeri ($F=2,006$, $p>.05$) çatışma alt boyutundan elde edilen F değeri ($F=2,049$, $p>.05$) ve geri çekilme alt boyutundan elde edilen F değeri ($F=,978$, $p>.05$) gruplar arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olmadığını göstermektedir. Bu bulguya göre evlilikte başa çıkma yöntemlerinden eşi memnun etme, çatışma ve geri çekilme yöntemlerinin kullanımı evlilik süresine göre farklılaşmamaktadır.

Kendiyle İlgilenme alt boyutundan elde edilen F değeri ($F=2,882$, $p<.05$) ve yapıcı iletişim alt boyutundan elde edilen F değeri ($F=7,043$, $p<.05$) .05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı bulunmuştur. Bu bulgulara ışığında evli bireylerin evlilikte sorun karşısında eşi memnun etme ve yapıcı iletişim kullanma yöntemleri evlilik sürelerine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Bu farklılaşmanın kaynağını belirlemek amacıyla TUKEY testi analizi yapılmıştır. Yapılan TUKEY analizine ilişkin sonuçlar Tablo 3.10'da verilmiştir.

Tablo 3.10. Evli Bireylerin Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Evlilik Süresine Göre Farklılaşmasına İlişkin TUKEY Testi Sonuçları

EBÇYÖ	Evlilik yılı		Ortalamalar Arası Fark	p
Kendiyle İlgilenme	20 Yıl ve Üstü	2-5 yıl	1,73639*	,037
	0-1 yıl	20 Yıl ve Üstü	2,16497*	,033
Yapıcı İletişim		10-20 yıl	2,16340*	,001
	2-5 yıl	20 Yıl ve Üstü	2,96773*	,000

* $p<.05$

Tablo 3.10'de görüldüğü gibi Kendiyle İlgilenme alt boyutunda 20 yıl ve üstü evli bireylerin puan ortalamaları ile 2-5 yıllık evli bireylerin puan ortalamaları arasındaki fark .05 düzeyinde anlamlıdır. Bu bulguya göre 20 yıl ve üstü evli bireyler 2-5 yıllık evli bireylere göre evlilikte sorun karşısında Kendiyle İlgilenme yöntemini kullanma durumları anlamlı düzeyde yüksektir.

Yapıcı iletişim alt boyutu incelendiğinde 0-1 yıllık evli bireyler ile 20 yıl ve üstü evli bireyler arasında, 2-5 yıllık evli bireyler ile 10-20 yıllık evli bireyler arasında ve 2-5 yıllık evli bireyler ile 20 yıl ve üstü evli bireyler arasındaki fark .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulguya göre 0-1 yıllık evli bireyler 20 yıl ve üstü evli bireylere göre, 2-5 yıllık evli bireyler hem 10-20 yıllık hem de 20 yıl ve üstü evli bireylere göre yapıcı iletişim yöntemini kullanma durumları anlamlı düzeyde daha yüksektir.

4.5. Evi Bireylerin Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Yöntemleri Katılımcıların Çocuk Sayılarına Bağlı Olarak Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilikte başa çıkma yöntemlerinin çocuk sayısına göre farklılaşma durumunu incelemek için tek yönlü varyans analizi (F testi) yapılmıştır.

Yapılan F testine ilişkin $n, \bar{x}$ ve Standart Sapma değerleri Tablo 3.11’de verilmiştir.

Tablo 3.11. Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Katılımcıların Çocuk Sayılarına Göre Dağılımlarına İlişkin $n, \bar{X}$ ve Standart Sapma Değerleri

EBCYÖ	Çocuk Sayısı	n	$\bar{X}$	SD
Eşi Memnun Etme	Çocuğu Olmayan	84	32,39	8,54
	1 Çocuk Sahibi	131	31,65	8,44
	2 Çocuk Sahibi	203	30,97	7,30
	3 Çocuk Sahibi	83	31,61	8,43
	4 ve Üstü Çocuk Sahibi	22	31,86	6,86
Çatışma	Çocuğu Olmayan	84	20,16	7,80
	1 Çocuk Sahibi	131	20,87	7,40
	2 Çocuk Sahibi	203	19,54	6,52
	3 Çocuk Sahibi	83	18,26	6,84
	4 ve Üstü Çocuk Sahibi	22	19,36	7,45
Geri Çekilme	Çocuğu Olmayan	84	30,34	9,83
	1 Çocuk Sahibi	131	30,26	9,33
	2 Çocuk Sahibi	203	30,34	8,38
	3 Çocuk Sahibi	83	27,24	8,45
	4 ve Üstü Çocuk Sahibi	22	29,36	8,07
Kendin Memnun Etme	Çocuğu Olmayan	84	13,42	4,79
	1 Çocuk Sahibi	131	13,50	4,78
	2 Çocuk Sahibi	203	13,80	4,26
	3 Çocuk Sahibi	83	14,06	3,93
	4 ve Üstü Çocuk Sahibi	22	14,04	3,24
Yapıcı İletişim	Çocuğu Olmayan	84	21,90	4,39
	1 Çocuk Sahibi	131	20,78	4,62
	2 Çocuk Sahibi	203	20,00	4,16
	3 Çocuk Sahibi	83	19,04	4,38
	4 ve Üstü Çocuk Sahibi	22	17,95	4,99

Tablo 3.11’de, eşi memnun etme alt boyutunda puan ortalamaları incelendiğinde en yüksek puan ortalamasının $\bar{x}=32,39$ ile çocuğu olmayan evli bireylere, en düşük puan ortalamasının ise $\bar{x}=30,97$ ile 2 çocuğu olan evli bireylere ait olduğu görülmektedir.

Çatışma alt boyutunda grupların puan ortalamalarına bakıldığında en yüksek puan ortalamasının $\bar{x}=20,87$ ile 1 çocuk sahibi evli bireylere, en düşük puan ortalamasının ise

$\bar{x}=18,26$ ile 3 çocuk sahibi evli bireylere ait olduğu görülmektedir. Geri çekilme alt boyutunda puan ortalamalarına bakıldığında en yüksek puan ortalamasının $\bar{x}=30,34$ ile çocuğu olmayan evli bireylere, en düşük puan ortalamasının ise $\bar{x}=27,24$ ile 3 çocuk sahibi evli bireylere ait olduğu görülmektedir. Kendiyle İlgilenme alt boyutunda grupların puan ortalamaları incelendiğinde en yüksek puan ortalamasının $\bar{x}=14,06$ ile 3 çocuk sahibi evli bireylere, en düşük puan ortalamasının ise $\bar{x}=13,42$ ile çocuğu olmayan evli bireylere ait olduğu görülmektedir. Yapıcı iletişim alt boyutunda puan ortalamaları incelendiğinde en yüksek puan ortalamasının $\bar{x}=21,90$ ile çocuğu olmayan evli bireylere, en düşük puan ortalamasının ise $\bar{x}=17,95$ ile 4 ve daha fazla çocuk sahibi olan evli bireylere ait olduğu görülmektedir.

Ortalamlar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı varyans analizi ile test edilmiş, sonuçlar Tablo 3.12’de verilmiştir.

Tablo 3.12. Katılımcıların Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Çocuk Sayısına Göre Farklılaşmasına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

EBÇYÖ		C.S	SD	C.A	F	p
Eşi Memnun Etme	Gruplar Arası	129,09	4	32,27	,507	,731
	Grup İçi	32714,55	519	63,64		
	Toplam	32843,64	523			
Çatışma	Gruplar Arası	372,71	4	93,17	1,872	,114
	Grup İçi	25689,24	519	49,78		
	Toplam	26061,96	523			
Geri Çekilme	Gruplar Arası	660,69	4	165,17	2,098	,080
	Grup İçi	40536,04	519	78,71		
	Toplam	41196,73	523			
Kendiyle İlgilenme	Gruplar Arası	26,75	4	6,68	,345	,848
	Grup İçi	10009,89	519	19,39		
	Toplam	10036,64	523			
Yapıcı İletişim	Gruplar Arası	512,96	4	128,24	6,647*	,000
	Grup İçi	9956,00	519	19,29		
	Toplam	10468,97	523			

* $p<.05$

Tablo 3.12 incelendiğinde çocuk sayısı değişkenine göre eşi memnun etme alt boyutunda puan ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin hesaplanan F değeri ($F=.507$, $p>.05$) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığını

göstermektedir. Çatışma alt boyutunda hesaplanan F değeri ($F=1,872$, $p>.05$) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığını göstermektedir. Geri çekilme alt boyutunda hesaplanan F değeri ($F=2,098$, $p>.05$) ve Kendiyle İlgilenme alt boyutunda hesaplanan F değeri ($F=.345$, $p>.05$) ile gruplar arası fark anlamlı bulunmamıştır. Yapıcı iletişim alt boyutunda hesaplanan F değeri ($F=6,647$, $p<.05$) grupların puan ortalaması arasındaki farkın anlamlı olduğunu göstermektedir.

Yapıcı iletişim alt boyutunda ortaya çıkan farkın kaynağını tespit etmek için yapılan TUKEY testi sonuçları Tablo 3.13’de verilmiştir.

Tablo 3.13. Evli Bireylerin Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Çocuk Sayısına Göre Farklılaşmasına İlişkin TUKEY Testi Sonuçları

EBÇYÖ	Çocuk Sayısı	Ortalamalar Arası Fark	p
Yapıcı İletişim	2 Çocuk Sahibi	1,903*	,008
	3 Çocuk Sahibi	2,855*	,000
	4 ve Üstü Çocuk Sahibi	3,949*	,002
	Çocuğu Olmayan		
	3 Çocuk Sahibi	1,738*	,040
	4 ve Üstü Çocuk Sahibi	2,831*	,042

* $p<.05$

Tablo 3.13 incelendiğinde yapıcı iletişim alt boyutunda çocuğu olmayan evli bireyler ile 2 çocuk sahibi evli bireyler arasında, çocuğu olmayan evli bireyler ile 3 çocuğu olan evli bireyler arasında ve çocuğu olmayan evli bireyler ile 4 ve daha fazla çocuğu olan evli bireyler arasında .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Ayrıca 1 çocuk sahibi evli bireyler ile 3 çocuk sahibi evli bireyler arasında ve 1 çocuk sahibi evli bireylerle 4 ve daha fazla çocuk sahibi evli bireyler arasında .05düzeyinde anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmektedir.

Bu bulgulara göre çocuk sahibi olmayan evli bireylerin evlilikte sorun karşısında yapıcı iletişimi kullanma düzeylerinin 2 ve daha fazla çocuk sahibi olan evli bireylere göre anlamlı olarak yüksek olduğunu göstermektedir. Yine 1 çocuk sahibi evli bireyler 3 ve daha fazla çocuk sahibi evli bireylere göre sorun karşısında yapıcı iletişim yöntemini daha fazla kullanmaktadırlar.

4.6. Evi Bireylerin Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Yöntemleri Katılımcıların Gelir Düzeylerine Bağlı Olarak Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilikte başa çıkma yöntemlerinin gelir düzeylerine göre farklılaşma durumunu incelemek için tek yönlü varyans analizi (F testi) yapılmıştır.

Yapılan F testine ilişkin $n, \bar{x}$ ve Standart sapma değerleri Tablo 4.14’de verilmiştir.

Tablo 3.14. Katılımcıların Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Gelir Durumlarına Göre Dağılımına İlişkin n , $\bar{x}$ ve Standart Sapma Değerleri

EBÇYÖ	Gelir Düzeyi	n	$\bar{X}$	SD
Eşi Memnun Etme	Gelirim yok	74	32,84	8,46
	0-2000tl Arası	65	33,03	8,51
	2000-4000tl Arası	332	30,78	7,75
	4000tl Ve Üstü	52	32,35	7,48
Çatışma	Gelirim yok	74	20,85	7,30
	0-2000tl Arası	65	19,46	6,25
	2000-4000tl Arası	332	19,83	7,23
	4000tl Ve Üstü	52	18,15	6,60
Geri Çekilme	Gelirim yok	74	32,01	9,30
	0-2000tl Arası	65	29,17	8,84
	2000-4000tl Arası	332	29,72	8,73
	4000tl Ve Üstü	52	27,85	9,15
Kendiyle İlgilenme	Gelirim yok	74	14,14	3,70
	0-2000tl Arası	65	13,71	4,41
	2000-4000tl Arası	332	13,55	4,50
	4000tl Ve Üstü	52	14,25	4,64
Yapıcı İletişim	Gelirim yok	74	20,82	4,52
	0-2000tl Arası	65	20,11	4,79
	2000-4000tl Arası	332	20,12	4,38
	4000tl Ve Üstü	52	20,58	4,76

Tablo 3.14 incelendiğinde eşi memnun etme alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının $\bar{x}=33,02$ ile 0-2000 t l arası aylık geliri olan evli bireylere, en düşük puan ortalamasının $\bar{x}=30,78$ ile 2000-4000tl arası aylık geliri olan evli bireylere ait olduğu görülmektedir.

Çatışma alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının $\bar{x}=20,85$ ile aylık kişisel geliri olmayan evli bireylere, en düşük puan ortalamasının $\bar{x}=18,15$ ile 4000tl ve üstü aylık geliri olan evli bireylere ait olduğu görülmektedir.

Geri çekilme alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının $\bar{x}=32,01$ ile aylık kişisel geliri olmayan evli bireylere, en düşük puan ortalamasının $\bar{x}=27,85$ ile 4000 tl ve üstü aylık geliri olan evli bireylere ait olduğu görülmektedir.

Kendiyle İlgilenme alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının $\bar{x}=14,25$ ile 4000 tl ve üstü aylık geliri olan evli bireylere, en düşük puan ortalamasının $\bar{x}=13,55$ ile 2000-4000 tl arası aylık geliri olan evli bireylere ait olduğu görülmektedir.

Yapıcı iletişim alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının $\bar{x}=20,82$ ile aylık kişisel geliri olmayan evli bireylere, en düşük puan ortalamasının $\bar{x}=20,11$ ile 0-2000tl arası aylık geliri olan evli bireylere ait olduğu görülmektedir.

Grupların ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı varyans analizi ile test edilmiş ve sonuçlar Tablo 3.15’de verilmiştir.

Tablo 3.15. Katılımcıların Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Gelir Durumlarına Göre Dağılımına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

EBCYÖ		C.S	SD	C.A	F	p
Eşi Memnun Etme	Gruplar Arası	490,25	3	163,42	2,60	,05
	Grup İçi	32353,39	515	62,82		
	Toplam	32843,64	518			
Çatışma	Gruplar Arası	229,84	3	76,61	1,53	,20
	Grup İçi	25832,12	517	49,97		
	Toplam	26061,96	520			
Geri Çekilme	Gruplar Arası	589,13	3	196,38	2,50	,06
	Grup İçi	40607,61	516	78,70		
	Toplam	41196,73	519			
Kendiyle İlgilenme	Gruplar Arası	36,94	3	12,31	,64	,59
	Grup İçi	9999,71	517	19,34		
	Toplam	10036,64	520			
Yapıcı İletişim	Gruplar Arası	35,45	3	11,82	,59	,62
	Grup İçi	10433,53	517	20,18		
	Toplam	10468,98	520			

* $p<.05$

Tablo 3.15 incelendiğinde gelir durumu değişkenine göre eşi memnun etme alt boyutunda hesaplanan F değeri ($F=2,60, p>.05$), çatışma alt boyutunda hesaplanan F değeri ($F=1,53, p>.05$), geri çekilme alt boyutunda hesaplanan F değeri ($F=2,50, p>.05$), Kendiyle İlgilenme alt boyutunda hesaplanan F değeri ($F=.64, p>.05$) ve Yapıcı iletişim alt boyutunda hesaplanan F değeri ($F=.59, p>.05$) gruplar arası farkların .05 düzeyinde anlamlı olmadığını göstermektedir. Bu bulguya göre gelir durumuna göre bireylerin evlilikte başa çıkma yöntemleri farklılaşmamaktadır.

4.7. Evi Bireylerin Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Yöntemleri Katılımcıların Eğitim Durumlarına Bağlı Olarak Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilikte başa çıkma yöntemlerinin eğitim durumlarına göre farklılaşma durumunu incelemek için tek yönlü varyans analizi (F testi) yapılmıştır.

Yapılan F testine ilişkin $n, \bar{x}$ ve Standart sapma değerleri Tablo 3.16’da verilmiştir.

Tablo 3.16. Katılımcıların Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Gelir Durumlarına Göre Dağılımına İlişkin $n, \bar{x}$ ve Standart Sapma Değerleri

EBÇYÖ	Eğitim Düzeyi	n	$\bar{X}$	SD
Eşi Memnun Etme	İlköğretim	63	33,03	9,31
	Ortaöğretim	58	33,23	7,80
	Lisans	344	30,87	7,70
	Lisans Üstü	58	32,05	7,81
Çatışma	İlköğretim	63	21,02	7,41
	Ortaöğretim	58	19,00	6,63
	Lisans	344	19,71	7,05
	Lisans Üstü	58	19,53	7,36
Geri Çekilme	İlköğretim	63	31,08	8,99
	Ortaöğretim	58	29,16	9,68
	Lisans	344	30,00	8,87
	Lisans Üstü	58	27,81	8,09
Kendiyle İlgilenme	İlköğretim	63	14,45	4,03
	Ortaöğretim	58	13,90	4,00
	Lisans	344	13,56	4,42
	Lisans Üstü	58	13,71	4,97
Yapıcı İletişim	İlköğretim	63	19,53	4,70
	Ortaöğretim	58	19,84	4,43
	Lisans	344	20,38	4,44
	Lisans Üstü	58	20,78	4,61

Tablo 3.16 incelendiğinde eşi memnun etme alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının $\bar{x}=33,23$ ile ortaöğretim mezunu evli bireylere, en düşük puan ortalamasının ise $\bar{x}=30,87$ ile lisans mezunu evli bireylere ait olduğu görülmektedir. Çatışma alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının $\bar{x}=21,02$ ile ilköğretim mezunu evli bireylere, en düşük puan ortalamasının ise $\bar{x}=19$ ile ortaöğretim mezunu evli bireylere ait olduğu görülmektedir. Geri çekilme alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının $\bar{x}=31,08$ ile ilköğretim mezunu evli bireylere, en düşük puan ortalamasının ise $\bar{x}=27,81$ ile lisans üstü mezunu evli bireylere ait olduğu görülmektedir. Kendiyle İlgilenme alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının $\bar{x}=14,45$ ile ilköğretim mezunu evli bireylere, en düşük puan ortalamasının ise $\bar{x}=13,56$ ile lisans mezunu evli bireylere ait olduğu görülmektedir. Yapıcı iletişim alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının $\bar{x}=20,78$ ile lisans üstü mezunu evli bireylere, en düşük puan ortalamasının ise $\bar{x}=19,53$ ile ilköğretim mezunu evli bireylere ait olduğu görülmektedir.

Gruplar arası farkın anlamlı olup olmadığı varyans analizi ile test edilmiş ve sonuçlar Tablo 3.17’de verilmiştir.

Tablo 3.17. Katılımcıların Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Eğitim Düzeylerine Göre Farklılaşmasına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

EBCYÖ		C.S	SD	C.A	F	p
Eşi Memnun Etme	Gruplar Arası	471,00	3	157,00	2,50	,059
	Grup İçi	32372,64	520	62,86		
	Toplam	32843,64	523			
Çatışma	Gruplar Arası	135,42	3	45,14	,90	,441
	Grup İçi	25926,54	520	50,15		
	Toplam	26061,96	523			
Geri Çekilme	Gruplar Arası	368,62	3	122,87	1,55	,200
	Grup İçi	40828,11	520	79,12		
	Toplam	41196,73	523			
Kendiyle İlgilenme	Gruplar Arası	43,49	3	14,50	,75	,523
	Grup İçi	9993,15	520	19,33		
	Toplam	10036,64	523			
Yapıcı İletişim	Gruplar Arası	63,12	3	21,04	1,05	,372
	Grup İçi	10405,85	520	20,13		
	Toplam	10468,98	523			

Tablo 3.17 incelendiğinde eğitim düzeyi değişkenine göre eşi memnun etme alt boyutunda hesaplanan F değeri ($F=2,50$, $p>.05$), çatışma alt boyutunda hesaplanan F değeri ($F=.90$, $p>.05$), geri çekilme alt boyutunda hesaplanan F değeri ($F=1,55$, $p>.05$), Kendiyle İlgilenme alt boyutunda hesaplanan F değeri ($F=.75$, $p>.05$) ve Yapıcı iletişim alt boyutunda hesaplanan F değeri ($F=1,05$, $p>.05$) gruplar arası farklı anlamlı olmadığını göstermektedir. Bu bulgular ışığında evli bireylerin evlilikte başa çıkma yöntemlerinin eğitim düzeylerine göre farklılaşmadığı görülmektedir.

4.8. Evli Bireylerin Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Yöntemleri Ev İşlerinin Paylaşım Durumuna Bağlı Olarak Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilikte başa çıkma yöntemlerinin ev işlerinin paylaşım durumuna göre farklılaşma durumunu incelemek için tek yönlü varyans analizi (F testi) yapılmıştır. Yapılan F testine ilişkin $n, \bar{x}$ ve Standart sapma değerleri Tablo 3.18 de verilmiştir.

Tablo 3.18. Katılımcıların Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Ev İşlerinin Paylaşımı Değişkenine Göre Dağılımına İlişkin $n, \bar{x}$ ve Standart Sapma Değerleri

EBCYÖ	Ev İşlerinin Paylaşımı	n	$\bar{X}$	SD
Eşi Memnun Etme	Ben	189	30,03	8,11
	Eşim	103	32,50	6,97
	Ben ve Eşim	174	32,65	8,27
	Ben, Eşim ve Yardımcı Olan Biri	57	31,16	7,57
Çatışma	Ben	189	20,20	6,85
	Eşim	103	19,36	7,90
	Ben Ve Eşim	174	19,23	6,88
	Ben, Eşim ve Yardımcı Olan Biri	57	20,67	6,86
Geri Çekilme	Ben	189	33,06	8,56
	Eşim	103	25,68	7,46
	Ben ve Eşim	174	28,40	9,06
	Ben, Eşim ve Yardımcı Olan Biri	57	30,65	8,05
Kendiyle İlgilenme	Ben	189	13,69	4,23
	Eşim	103	14,74	4,22
	Ben ve Eşim	174	13,25	4,66
	Ben, Eşim ve Yardımcı Olan Biri	57	13,43	4,19
Yapıcı İletişim	Ben	189	19,92	4,41
	Eşim	103	19,68	4,33
	Ben ve Eşim	174	21,03	4,45
	Ben, Eşim ve Yardımcı Olan Biri	57	20,09	4,92

Tablo 3.18 incelendiğinde eşi memnun etme alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının $\bar{x}=32,65$ ile ev işlerini eşi ile birlikte yapan gruba, en düşük puan ortalamasının $\bar{x}=30,03$ ile ev işlerini kendisi yapan gruba ait olduğu görülmektedir.

Çatışma alt boyutundan en yüksek puan ortalaması $\bar{x}=20,67$ ile ev işlerini eşi ve yardımcı olan biri ile yapan gruba, en düşük puan ortalaması $\bar{x}=19,23$ ile ev işlerini eşi ile birlikte yapan gruba aittir. Geri çekilme alt boyutunda en yüksek puan ortalaması $\bar{x}=33,06$ ile ev işlerini kendisi yapan gruba, en düşük puan ortalaması ise $\bar{x}=25,68$ ile ev işlerini eşlerin yaptığı gruba aittir. Kendiyle İlgilenme alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının $\bar{x}=14,74$ ile ev işlerini eşlerin yaptığı gruba, en düşük puan ortalamasının ise $\bar{x}=13,25$ ile ev işlerini eşi ile birlikte yapan gruba ait olduğu görülmektedir. Yapıcı iletişim alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının $\bar{x}=21,03$ ile ev işlerini eşi ile birlikte yapan gruba en düşük puan ortalamasının $\bar{x}=19,68$ ile ev işlerini eşlerin yaptığı gruba ait olduğu görülmektedir. Grupların puan ortalaması arasındaki farkların anlamlı olup olmadığına ilişkin yapılan varyans analizi sonuçları Tablo 3.19’de verilmiştir.

Tablo 3.19. Katılımcıların Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Ev İşlerinin Paylaşımı Değişkenine Göre Farklılaşmasına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

EBCYÖ		C.S	SD	C.A	F	p
Eşi Memnun Etme	Gruplar Arası	743,98	3	247,99	3,97*	,008
	Grup İçi	32099,65	520	62,32		
	Toplam	32843,64	523			
Çatışma	Gruplar Arası	148,51	3	49,50	,98	,398
	Grup İçi	25913,44	520	50,12		
	Toplam	26061,96	523			
Geri Çekilme	Gruplar Arası	4110,55	3	1370,18	19,06*	,000
	Grup İçi	37086,17	520	71,87		
	Toplam	41196,73	523			
Kendiyle İlgilenme	Gruplar Arası	150,11	3	50,03	2,61	,050
	Grup İçi	9886,53	520	19,12		
	Toplam	10036,64	523			
Yapıcı İletişim	Gruplar Arası	162,39	3	54,13	2,71*	,044
	Grup İçi	10306,57	520	19,93		
	Toplam	10468,97	523			

* $p<.05$

Tablo 3.19 incelendiğinde çatışma alt boyutunda hesaplanan F değeri ($F=.988$, $p>.05$) ve Kendiyle İlgilenme alt boyutunda hesaplanan F değeri ($F=2,617$, $p>.05$) grupların

puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığını göstermektedir. Eşi memnun etme alt boyutunda hesaplanan F değeri ($F=3,979$, $p<.05$), geri çekilme alt boyutunda hesaplanan F değeri ($F=19,064$, $p<.05$) ve yapıcı iletişim alt boyutunda hesaplanan F değeri ($F=2,715$, $p<.05$) grupların puan ortalaması arasındaki farkın anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre evli bireylerin evlilikte sorun karşısında eşi memnun etme, geri çekilme ve yapıcı iletişim yöntemlerini kullanma durumları ev işlerinin paylaşımına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır.

Eşi memnun etme, geri çekilme ve yapıcı iletişim alt boyutlarında gruplar arasındaki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla TUKEY testi yapılmıştır. Yapılan TUKEY testine ilişkin istatistiksel analiz Tablo 3.20’de verilmiştir.

Tablo 3.20. Evli Bireylerin Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Ev İşlerinin Paylaşımı Değişkenine Göre Farklılaşmasına İlişkin TUKEY Testi Sonuçları

EBÇYÖ	Ev İşlerinin Paylaşımı		Ortalamalar Arası Fark	p
Eşi Memnun Etme	Ben ve Eşim	Ben	2,62*	,01
	Ben	Eşim	7,39*	,00
Geri Çekilme		Ben ve Eşim	4,67*	,00
	Ben, Eşim Ve			
	Yardımcı Olan Biri	Eşim	4,97*	,00

* $p<.05$

Tablo 3.20 incelendiğinde eşi memnun etme alt boyutunda ev işlerini eşi ile birlikte yapan grubun puan ortalaması ile ev işlerini kendisi yapan grubun puan ortalaması arasındaki fark .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulguya göre ev işlerini eşi ile birlikte yapan bireylerin evlilikte sorun karşısında eşi memnun etme yöntemini kullanma düzeyleri ev işlerini kendisi yapan gruba göre daha yüksektir.

Geri çekilme alt boyutunda ise ev işlerini kendisi yapan grubun puan ortalaması ile ev işlerini eşlerin yaptığı grubun puan ortalaması arasındaki fark, ev işlerini kendisi yapan grubun puan ortalaması ile ev işlerini eşi ile birlikte yapan grubun puan ortalaması arasındaki fark ve ev işlerini kendisi, eşi ve yardımcı olan biri ile yapan grubun puan ortalaması ile ev işlerini eşlerin yaptığı grubun puan ortalaması arasındaki fark .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgulara göre ev işlerini kendisi yapan grubun

evlilikte sorun karşısında geri çekilme yöntemini kullanma düzeyleri ev işlerini eşlerin yaptığı gruptan ve ev işlerini eşleri ile birlikte yapan gruptan anlamlı olarak daha yüksektir. Ev işlerini kendisi, eşi ve yardımcı olan biri ile yapan bireylerin geri çekilme yöntemini kullanma düzeylerinin ise ev işlerini eşlerin yaptığı gruptan daha yüksek olduğu bulunmuştur.



BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

5.1. Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Cinsiyet Rollerine Göre İncelenmesi

Evlilikte başa çıkma yöntemlerinin tüm alt boyutları cinsiyet rollerine göre incelenmiştir. Androjen cinsiyet rolüne sahip bireylerin başa çıkma stratejilerinden eşi memnun etme ve yapıcı iletişim yöntemlerini belirsiz, kadınsı ve erkeksi cinsiyet rolüne sahip bireylere göre daha etkin kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Olumlu çatışma çözme yöntemlerinden olan bu iki boyuttan eşi memnun etme alt boyutu fiziksel ilgi, eğlence, beraber yapılan aktiviteleri başlatmaya ilişkin davranışları, yapıcı iletişim ise eşi sorunu konuşmaya davet etme ve problem üzerine düşünmeye yönelik davranışları içeren alt boyutlardır. Androjen bireylerin evlilikte sorunla başa çıkmada daha olumlu yöntemleri kullandıkları bulgusu literatürle tutarlılık göstermektedir. Çınar (2008) androjen bireylerin daha toleranslı, değişime açık ve empatik ilişkiler kurma becerisine sahip olduklarını ifade etmiştir. Sevim (2005) androjen cinsiyet rolüne sahip bireylerin çatışma durumunda karşısındaki kişiyi dinleme ve anlama becerisinin belirsiz ve erkeksi cinsiyet rolüne sahip bireylerden daha fazla olduğunu aynı zamanda androjen bireylerin öfkelerini belirsiz ve erkeksi cinsiyet rolüne sahip bireylere göre daha iyi ifade ettikleri belirtmiştir. Lengua ve Stormshak (2000) hem kadınsılık hem de erkeksilik cinsiyeti rol özellikleri yüksek olan androjen bireylerin sorunla başa çıkmada daha etkin yöntemler kullandıklarını hem dışa dönük hem de içe dönük tepkiler verebildiklerini belirtmişlerdir. Androjen bireylerin olumlu başa çıkma yöntemlerini daha fazla kullanması evlilik ilişkilerine de olumlu yansımaktadır. Evlilik uyumu üzerine yapılan araştırmalarda androjen bireylerin evlilik uyumlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Holmes, 1982; Treinen, 1992; Çınar, 2008).

Araştırmanın bir diğer bulgusuna göre kadınsı cinsiyet rolüne sahip bireylerin geri çekilme yöntemini kullanma düzeyleri erkeksi ve androjen cinsiyet rolüne sahip bireylere göre daha yüksektir. Bu bulgu Yücel (2013)'in kadınsılık ve itaat arasında pozitif ilişki vardır bulgusunu desteklemektedir.

Kendiyle İlgilenme alt boyutunda androjen cinsiyet rolüne sahip bireylerin puan ortalamaları belirsiz cinsiyet rolüne sahip bireylerin puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Kendiyle İlgilenme alt boyutu evlilik dışı sosyal aktivitelere (hobi edinme, sanatsal faaliyetlerle ilgilenme, spor yapma vb.) yönelmeyi yansıtır. Bu yöntemi kullanmada androjen ve belirsiz cinsiyet rolleri arasında oluşan bu farklılık Damarlı (2006) tarafından ileri sürülen androjen bireylerin belirsiz cinsiyet rolüne sahip bireylere göre daha olumlu benlik algısına sahip olduğu bulgusu ile ilişkili olabilir. Androjen bireylerin öz güvenlerinin yüksek olması (Cüceloğlu, 2006) sorun karşısında kendini suçlamadan ziyade kendisiyle ilgilenmeye yönelmelerine neden olabilmektedir.

5.2. Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Cinsiyete Göre İncelenmesi

Evlilikte başa çıkma yöntemleri cinsiyet açısından incelendiğinde eşi memnun etme alt boyutunda erkeklerin lehine ve geri çekilme alt boyutunda kadınların lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Çatışma, Kendiyle İlgilenme ve yapıcı iletişim alt boyutlarında cinsiyete göre farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir. Bu araştırmada elde edilen erkeklerin evlilikte yaşadıkları sorun karşısında eşi memnun etme yöntemini kadınlara göre daha fazla kullandıkları bulgusuna başka bir araştırmada rastlanmamıştır.

Kadınların evlilikte sorun karşısında geri çekilme yöntemini kullanmaları bulgusu literatürde kadınların çatışma durumunda görmezden gelme, geri çekilme ve barışmayı talep ederken erkeklerin çatışmayı sürdürdüklerini ve eşi suçladıkları bulgusuyla (Igbo ve ark., 2014) tutarlıdır. Uslu (2011) Türk Aile Yapısı araştırmasında eşlerin yaşadıkları anlaşmazlıklara verdikleri tepkileri incelemiş ve kadınların daha çok sessiz kalma, içine atma ve küsme tepkilerinde, erkeklerin ise bağırma, hakaret etme ve sessiz kalma tepkilerinde bulunduklarını belirtmiştir. Curun (2006) erkeklerin kadınlara göre daha fazla çatışmaya girdiklerini, Mutud (2004) ise kadınların erkeklere göre duygusal başa çıkma ve kaçınma yöntemlerini daha fazla kullandıklarını belirtmiştir. Cohan ve Bradbury (1997) ise mutsuz evlilik yaşantıları olan kadınların evlilik çatışmalarında geri

çekildiklerini ve boyun eğici davrandıklarını belirtmektedir. Araştırmalardan elde edilen bu bulgu kadınların hassasiyet, duygusallık, anlayış ve bağımlılık gibi özellikler, erkeklerin liderlik, baskınlık, saldırganlık ve bağımsızlık gibi özellikler çerçevesinde yetiştirilmesinin evlilikte sorun çözme yöntemlerinde de belirleyici olduğunu göstermektedir.

Literatürde cinsiyete göre sorunla başa çıkma yöntemlerine ilişkin bulgular incelendiğinde kadınların çatışma ile daha olumlu başa çıktıkları (Öner, 2003), kadınların çatışmalara çözüm odaklı yaklaşımı daha fazla sergiledikleri (Igbo, Grace ve Chiristiana, 2015) ve kadınların çatışma durumunda daha iyi iletişim kurduklarını (Black, 2000) bulgularına ulaşılmıştır.

Cinsiyete göre başa çıkma stratejilerinin incelendiği diğer araştırmalarda Bookwala ve arkadaşları (2005) kadınların sorun karşısında bağırma ve tartışma daha fazla kullandıklarını ve çatışma durumlarıyla daha yıkıcı başa çıktıklarını belirtmişlerdir. Çelenoğlu (2011) evlilikte sorun karşısında kadınların suçlama ve çatışma yöntemlerini, erkeklerin ise kaçınma yöntemini daha fazla kullandıkları belirtilmiştir.

5.3. Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Yaşa Göre İncelenmesi

Evlilikte başa çıkma yöntemleri yaş gruplarına göre incelendiğinde 26-35 yaş arası evli bireylerin 36-45 yaş arası evli bireylere göre evliliklerinde sorun karşısında daha fazla çatışmaya girdikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Kendiyle ilgilenme yöntemini 46 yaş ve üstü evli bireyler 26-35 yaş ve 36-45 yaş arası evli bireylere göre daha fazla kullanmaktadırlar. Yapıcı iletişim alt boyutunda ise 18-25 yaş arası bireyler 26-45 yaş arası ve 46 yaş ve üstü evli bireylere göre, 26-35 yaş arası evli bireyler 46 yaş ve üstü evli bireylere göre evliliklerinde sorun karşısında daha yapıcı iletişim kurmayı daha fazla tercih etmektedirler.

Evlilikte başa çıkma yöntemlerinin yaş gruplarına göre dağılımının araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde Bookwala ve arkadaşları (2005) genç çiftlerin evlilikte sorun karşısında bir şeyler fırlatma, çatışmaya girme ve suçlamaya daha yatkın olduklarını belirtmiştir. Polat (2012) ise evlilik çatışmalarının ve çatışma iletişim tarzlarının yaşa bağlı olarak farklılaşmadığını belirtmiştir.

5.4. Evlilikte Başa Çıkma Yöntemlerinin Evlilik Sürelerine Göre İncelenmesi

Bu araştırmada evli bireylerin evlilikte başa çıkma yöntemleri evlilik sürelerine göre incelenmiştir. Evlilik süreleri 0-1 yıl, 2-5 yıl, 6-10 yıl, 11-20 yıl ve 20 yıl üstü olarak gruplanmıştır. Bu gruplamalar yapılırken Türkiye İstatistik Kurumunun evlenme ve boşanma istatistiklerinde kullandığı evlilik süresi gruplamaları esas alınmıştır (TÜİK, 2016). Analizler sonucunda Kendiyle İlgilenme alt boyutunda ve yapıcı iletişim alt boyutunda evlilik sürelerine göre farklılaşma bulunmuştur. Kendiyle İlgilenme alt boyutunda 20 yıl üstü evli bireylerin 2-5 yıl arası evli bireylere göre daha yüksek puan ortalamasına sahip oldukları bulunmuştur. Yapıcı iletişim alt boyutunda ise 0-1 yıllık evli bireylerin 20 yıl üstü evli bireylerden, 2-5 yıllık evli bireylerin 11-20 yıllık ve 20 yıl üstü evli bireylerden daha yüksek puan ortalamasına sahip oldukları bulunmuştur. Bu bulgulara göre evliliklerinin ilk yıllarında olan evli bireyler yapıcı iletişimi daha etkin kullanmaktadırlar.

Literatür incelendiğinde Çelenoğlu (2011) 6-19 yaş arası evli bireylerin 5 yıl ve daha kısa süredir evli bireylere göre evlilikte sorunla başa çıkmada kendini suçlamayı daha fazla kullandıklarını belirtmiştir. Bowman (1990) evliliğin ilk yıllarında eşlerde olumsuz başa çıkma yöntemleri daha az görülürken orta yaş döneminde eşlerin çatışma ve kendini suçlama yollarını daha fazla kullandıklarını belirtmiştir. Bu bulgu evliliğin ilk yıllarında yapıcı iletişim yönteminin daha fazla kullanılması bulgusu uyumluluk göstermektedir.

Bu bulgulardan farklı olarak eşlerin çatışma çözme yöntemlerinin evlilik süresi ilişkili olmadığını belirten araştırmalar bulunmaktadır (Igbo ve ark., 2014; Polat, 2012; Ülker, 2011)

Evlilikte olumsuz başa çıkma yöntemlerinin evlilik süresi arttıkça artmasının nedeni olarak çocukların eşlerin hayatına dahil olması, sorumlulukların artması ve eşlerin birbirlerine ayırdıkları zamanın azalması olabilir. Kurdek (1999) araştırmasında çocuk sahibi evli bireylerin evlilikte sorun karşısında ilk yıllarda olumlu, sonraki yıllarda olumsuz başa çıkma yöntemini kullandıklarını fakat çocuk sahibi olmayan evli bireylerde bu farklılığın olmadığını belirtmiştir.

5.5. Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Yöntemlerinin Çocuk Sayısına Göre İncelenmesi

Bu araştırmada katılımcıların çocuk sayıları; çocuğu olmayanlar, 1 çocuk, 2 çocuk, 3 çocuk ve 4 ve üstü çocuk sahibi olanlar olmak üzere 5 kategoride incelenmiştir. Araştırma sonucunda eşi memnun etme, Kendiyle İlgilenme, çatışma ve geri çekilme alt boyutlarında çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır. Katılımcıların evlilikte sorun karşısında yapıcı iletişim yolunu tercih etme düzeylerinin ise çocuk sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Çocuğu olmayan evli bireylerin 2, 3 ve 4ve üstü çocuk sahibi olan evli bireylere göre; bir çocuk sahibi evli bireylerin ise 3, 4 ve üstü çocuk sahibi bireylere göre yapıcı iletişim yöntemini daha fazla kullandıkları bulunmuştur. Literatür incelediğinde Öner (2013) bir çocuk sahibi evli bireylerin 2 ve daha fazla çocuk sahibi olan evli bireylere göre olumsuz çatışma çözme yöntemlerini kullanma puanlarının daha düşük olduğunu belirtmiştir. Bu bulgu çocuk sayısı az olanların daha yapıcı başa çıkma yöntemleri kullandıkları bulgusuyla uyumluluk göstermektedir. Nelson (1990) çocuk sayısı arttıkça eşler arasında çatışma düzeylerinin arttığını, Twenge ve ark (2003) çocuk sayısı arttıkça evlilik uyumunun azaldığını belirtmişlerdir. Öztürk (2016) çocuk sahibi olan ve olmayan evli bireylerin çatışma sıklık ve yaygınlığını karşılaştırdığı araştırmasında çocuk sahibi olanlarda evlilik çatışmasının daha yaygın olduğu sonucuna ulaşmıştır. Benzer bir araştırmada ise çocuk sahibi olan ve olmayan evli çiftlerin problem çözme becerileri arasında manidar bir farklılık bulunmamıştır (Bilici, 2009). Başka bir araştırmada çocuk sayısının artmasıyla eşler arasında saldırganlık düzeyinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Büyükgök, 2007). Çocuk sayısı arttıkça eşler arasında saldırganlığın artmasının ve yapıcı iletişimin azalmasının nedeni çocuk sahibi olmanın getirdiği sorumluluklar ve maddi sıkıntıların artması ile stres düzeyinin yükselmesi olabilir.

Ali ve Sosyal Politikalar Bakanlığının 2011 yılında yaptığı Türk Aile Yapısı Araştırmasına göre çocuk sayısı arttıkça boşanma olasılığı azalmaktadır (Çavlin, 2011). Bu nedenle evli bireyler çocukları olmadığı zamanlar evliliklerinde sorun yaşadıklarında boşanmayı tercih ederken çocuk sahibi olanlar boşanmayı düşünmedikleri için evlilik sorunlarını devam ettiriyor, bu durum evliliklerinin yıpranmasına ve olumlu iletişimlerinin azalmasına neden olabilir

5.6. Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Yöntemlerinin Gelir Durumuna Göre İncelenmesi

Bu araştırmada katılımcıların gelir durumuna göre evlilikte sorunla başa çıkma yöntemlerinin farklılaşmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Gelir düzeyine göre evlilikte sorunla başa çıkma yöntemlerinin farklılaşmasına ilişkin yapılan araştırma sonuçları tutarlılık göstermemektedir. Polat (2012) çatışma iletişim tarzlarını incelediği araştırmasında gelir düzeyi yüksek olan evli çiftlerin çatışma durumunda iletişime daha açık oldukları bulgusuna ulaşmıştır. Öztürk (2016) ise evli bireylerin gelir düzeyi arttıkça çatışma sıklığının arttığını belirtmiştir.

Bu araştırmada katılımcılara aylık kişisel gelirleri sorulmuştur. Eşlerin gelir düzeyleri bilinmediği için katılımcıların çift olarak sosyoekonomik durumları hakkında yorum yapılamamaktadır.

5.7. Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Yöntemlerinin Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi

Katılımcıların evlilikte sorunla başa çıkma yöntemlerinin eğitim durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş ve anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır. Benzer çalışmalar incelendiğinde Polat (2012) eğitim düzeyine göre eşlerin çatışma iletişim tarzlarında anlamlı bir farklılık olmadığını belirtmiştir. Başka bir araştırmada ise Öner (2013) ilkokul mezunu evli bireylerin lise ve üniversite mezunu evli bireylere göre daha yüksek düzeyde olumsuz çatışma çözme yöntemlerine sahip olduklarını belirtmiştir.

Bu araştırmalardan farklı olarak Yüksel (2013) kadınların eğitim düzeyleri ve evlilik ilişkilerini incelediği araştırmasında eğitim düzeyi arttıkça eşlerin kendini duygusal ifade etme puanlarının arttığını belirtmiş ve bu durumun eğitim düzeyinin yükselmesi sonucunda anlayış ve yaşam kalitesinin artması ile ilişkili olduğunu ileri sürmüştür.

5.8. Evlilikte Sorunla Başa Çıkma Yöntemlerinin Ev İşlerinin Paylaşımına Göre İncelenmesi

Bu araştırmada evli bireylerin ev işlerini paylaşım durumları dört kategoride incelenmiştir; ben, eşim, ben ve eşim, ben eşim ve yardımcı olan biri. Evlilikte sorunla

başa çıkma yöntemlerinin ev işlerinin paylaşımına göre incelenmiştir ve eşi memnun etme ve geri çekilme alt boyutlarında anlamlı farklılaşma olduğu bulunmuştur. Ev işlerini eşi ile birlikte yapan eşlerin evlilikte sorun karşısında eşi memnun etme yöntemini kullanma düzeylerinin ev işlerini kendisi yapanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu durum çatışma durumunda eşlerini önemseyen evli bireylerin aynı zamanda ev işlerinin paylaşımında da eşlerini önemsediklerini göstermektedir.

Ev işlerin kadınlar ve erkekler tarafından paylaşılması eşitlikçi cinsiyet rolüne sahip çiftlerde görülmektedir (Öngen ve Aytaç, 2013). Literatür incelendiğinde Allen ve Webster (2001) eşitlikçi tutumlar sergileyen erkeklerin ev ilerinde eşlerine daha fazla yardımcı olduklarını belirtmişlerdir. Yüksel ve Dağ (2014) cinsiyet rol tutumları ve evlilik uyumunu inceledikleri araştırmada ise eşitlikçi tutumlar sergileyen çiftlerin sorumluluk paylaşmada eşitlikçi davrandıklarını ve daha mutlu evliliklere sahip olduklarını belirtmiştir.

Geri çekilme alt boyutunda ise ev işlerini kendisi yapan grubun puan ortalaması, ev işlerini eşlerin yaptığı grubun puan ortalamasından anlamlı düzeyde yüksektir. Ev işlerini eşi ve yardımcı olan birinin desteği ile yapan evli bireylerin puan ortalamaları ise ev işlerini eşlerin yaptığı grubun puan ortalamasından anlamlı düzeyde yüksektir. Literatürde benzer çalışmalar incelendiğinde Türkiye’de 20760 katılımcı ile yapılan Türk Aile Yapısı araştırmasında katılımcıların %58,6’sı ev işlerinin kadınların asil görevi olduğunu belirtmişlerdir. Bu araştırmada ev işlerini kendisinin yaptığını belirten 189 kişinin %97’si’i kadın, %3’ü erkektir. Evlilikte sorunla başa çıkmada geri çekilme yöntemini kullanma düzeylerinin kadınlarda erkeklere göre anlamlı düzeyde yüksek olması ile ev işlerini kendisi yapan evli bireylerin geri çekilme yolunu daha fazla kullanmaları ilişkili olabilir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen sonuçlar maddeler halinde verilmiş ve sonrasında ise her bulguya uygun olarak bazı öneriler sunulmuştur.

6.1. Sonuçlar

1. Evli bireylerin evlilikte sorunla başa çıkma yöntemleri cinsiyet rollerine göre incelendiğinde anlamlı düzeyde farklılaşma olduğu bulunmuştur. Buna göre androjen bireylerin evlilikte sorun karşısında yapıcı iletişim ve eşi memnun etme yöntemlerini kullanma düzeylerinin diğer cinsiyet rollerine sahip bireylere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Kadınsı bireylerin evlilikte sorun karşısında geri çekilme yöntemini kullanma düzeylerinin erkeksi ve androjen bireylerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Kendiyle İlgilenme alt boyutunda ise androjen bireylerin puan ortalamaları belirsiz cinsiyet rolüne sahip bireylerin puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksektir.
2. Evlilikte sorunla başa çıkma yöntemlerini cinsiyete göre incelendiğinde eşi memnun etme alt boyutunda erkeklerini geri çekilme alt boyutunda kadınların puan ortalamalarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Çatışma, Kendiyle İlgilenme ve yapıcı iletişim alt boyutlarında cinsiyete göre farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
3. Katılımcıların yaş gruplarına göre evlilikte sorunla başa çıkma yöntemleri incelendiğinde çatışma alt boyutunda 26-35 yaş arası bireylerin puan ortalamaları 36-45 yaş arası bireylerin puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Kendiyle İlgilenme alt boyutunda 46 yaş ve üstü bireylerin puan ortalamaları hem 26-35 yaş arası hem de 36-45 yaş arası bireylerin puan ortalamasından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Yapıcı iletişim alt boyutu incelendiğinde ise 18-25 yaş arası evli bireylerin puan ortalamalarının 26-45 yaş arası ve 46 yaş ve üstü evli bireylerin puan

ortalamlarından; 26-35 yaş arası bireylerin puan ortalamasının 46 yaş ve üstü bireylerin puan ortalamasından anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

4. Katılımcıların evlilik sürelerine göre evlilikte sorunla başa çıkma yöntemleri incelendiğinde Kendiyle İlgilenme alt boyutunda 20 yıldan daha fazla süredir evli bireylerin 2-5 yıl arası evli olan bireylere göre anlamlı düzeyde yüksek puan ortalamasına sahiptir. Yapıcı iletişim alt boyutunda ise 0-1 yıllık evli bireylerin 20 yıldan daha fazla süredir evli bireylerden, 2-5 yıllık evli bireylerin 11-20 yıllık ve 20 yıl üstü evli bireylerden daha yüksek puan ortalamasına sahip oldukları bulunmuştur. Çatışma, eşi memnun etme ve geri çekilme alt boyutlarında evlilik süresine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

5. Katılımcıların sahip oldukları çocuk sayısına göre evlilikte sorunla başa çıkma yöntemleri incelendiğinde eşi memnun etme, Kendiyle İlgilenme, çatışma ve geri çekilme alt boyutlarında çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır. Yapıcı iletişim alt boyutunda çocuğu olmayan evli bireylerin 2 ve daha fazla çocuğu olan evli bireylere göre, 1 çocuğu olan evli bireylerin de 3 ve daha fazla çocuk sahibi evli bireylere göre daha yüksek puan ortalamalarına sahiptirler.

6. Araştırma sonucunda evlilikte sorunla başa çıkma yöntemlerinin katılımcıların gelir durumuna göre farklılaşmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

7. Evli bireylerin evlilikte sorunla başa çıkma yöntemleri katılımcıların eğitim düzeyine göre farklılaşmamaktadır.

8. Evlilikte sorunla başa çıkma yöntemlerinin ev işlerinin paylaşımına göre incelenmesi sonucunda elde edilen bulgulara göre çatışma, Kendiyle İlgilenme ve yapıcı iletişim alt boyutlarında ev işlerinin paylaşımına göre farklılaşma bulunmamıştır. Eşi memnun etme alt boyutunda ev işlerini eşi ile birlikte yapan bireylerin puan ortalamalarının ev işlerini kendisi yapan bireylerin puan ortalamasından anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Geri çekilme alt boyutunda ise ev işlerini kendisi yapan grubun puan ortalaması, ev işlerini eşlerin yaptığı grubun puan ortalamasından anlamlı düzeyde yüksektir.

6.2. Öneriler

6.2.1. Araştırma Bulgularına İlişkin Öneriler

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular ışığında ruh sağlığı çalışanlarına, aile ve evlilik terapistlerine, eğitimcilere, medya kuruluşlarına ve politikacılara evli bireylerin

evlilik sorunları karşısında yapıcı çözüm yöntemleri kazanmasına yardımcı olacak öneriler sunulmuştur.

Cinsiyete göre incelediğinde kadınlar, cinsiyet rollerine göre incelendiğinde ise kadınsı cinsiyet rolüne sahip bireyler evlilik sorunları karşısında geri çekilme yöntemini kullandıkları bulunmuştur. Bu sorun kadın cinsiyetine yönelik evlilikte sorunla karşı karşıya geldiğinde geri çekilmesi ve alttan alan taraf olması yönünde gerçekleşen yüklemelerin bir sonucu olabilir. Bu kapsamda özellikle anne babalara eğitimciler tarafından çocuk yetiştirme tutumları açısından farkındalık oluşturacak eğitimler ve grup çalışmaları düzenlenmelidir. Daha geniş kapmama ulaşabilecek anne baba eğitim broşürlerinin desteğiyle ailelere kız çocuklarını sorun karşısında geri çekilmeden ziyade soruna çözüm getirmeye yönelik olumlu davranışları (dinleme becerisi, yapıcı iletişim, empati kurma, problem çözme vb.) kazandırmaları için rehberlik edilebilir. Ayrıca okullarda okutulan ders kitaplarında cinsiyet ayrımcılığını destekleyen görsel ve ifadelerin kaldırılması için çalışmalar yapılmalıdır. Çocuklar cinsiyet rollerini önce aileden sonra okuldan ve toplumdan edinmektedir. Dolayısıyla okullarda hem kullanılan materyallerde hem de öğretmen tutumlarında her iki cinsiyet rol özelliğini taşıyan androjen özelliklerin yer aldığı görseller ve ifadeler kullanılmalıdır.

Çocuk sayısı, katılımcıların yaş düzeyi ve evlilik süreleri arttıkça eşlerin evlilik sorunları karşısında yapıcı iletişim yöntemini kullanma düzeylerinin de azaldığı görülmektedir. Bu durum çocuk sayısı arttıkça eşlerin sorumlulukları paylaşmakta anlaşmazlığa düşmelerinden, çocuk eğitimi konusunda farklı tutumlar sergilemelerinden ve maddi konularda sıkıntı yaşamalarından kaynaklı olabilir. Bu durumun hem eşler hem de çocuklar üzerinde olumsuz etkileri olacağı düşünülmektedir.

Ülkemizde ruh sağlığı alanında ailelere yönelik eğitim çalışmalarının geliştirilmesi, özellikle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde yapılan çalışmalarla öncelikle aile danışmanlarına ebeveyn eğitim programlarını yürütülebilmeleri için gerekli eğitimin sağlanması gerekmektedir. Sonrasında her ilde kurulan aile danışmanlığı merkezlerinde aile eğitimlerinin gerçekleştirilmesi önemli görülmektedir. Çocukların gelişiminde en önemli destek bilinçli anne babalar tarafından sağlanabilmektedir. Bu nedenle geleceğimizi emanet edeceğimiz çocuklarımızın yetiştirilmesinde anne babaların desteklenmesi önemlidir. Yapılan aile eğitimlerinde anne babalara çatışma

çözme, yapıcı iletişim, çocuk eğitiminde ortak ve olumlu tutum sergileme, birlikte karar alabilme ve duyguları ifade etme eğitimleri verilebilir. Yine bu eğitimlerle çocuk yetiştirmede cinsiyet kalıp yargıların dışına çıkma ve çocuklarda androjen özellikleri desteklemeleri için aileler bilinçlendirilebilir. Gerekli durumlarda aile ve evlilik terapistlerinden terapi desteği sağlanabilir.

Medya kuruluşlarında aile eğitimi konusunda hazırlanan programlarla daha çok aileye ulaşılabilir. Cinsiyet rollerinden androjen cinsiyet rol özelliklerine sahip karakterlerin yer aldığı çizgi diziler çocuklarda cinsiyet kalıp yargılarının oluşmasını önlemek için önemlidir. Ayrıca aile içi iletişim ve problem çözme becerilerine yönelik televizyon programları hazırlanmalıdır. Bu programlar anne babaların ve çocukların ilgisini çekecek nitelikte, sıkıcı olmayan ve uzman desteğiyle hazırlanmış programlar olmalıdır. Televizyonun insanları eğlendirmenin yanında eğitim sunma yönünün geliştirilmesi için düzenlemeler yapılmalıdır. Örneğin tüm TV kanallarında en az hatada 1 saat olmak üzere aile ve çocuk eğitim programları olması gerekli koşulabilir.

Androjen bireyler evlilik sorunları karşısında yapıcı iletişimi daha fazla kullandıkları görülmektedir. Evlilik öncesi çiftlerin cinsiyet rol tutumları ve evlilikte problem çözme becerileri konusunda desteklenmesi sağlıklı aileler kurulması için oldukça önemlidir. Ülkemizde kadınsı cinsiyet rolüne uygun görülen iyi yemek ve temizlik yapma, sakinlik, uysallık, itaat ve boyun eğme özelliklerini sergilemeyen kadın kötü bir eş olarak kabul edilebilmektedir. Aynı şekilde saldırganlık, bağımsızlık, duygularını gizleyebilme, güçlü ve baskın olma erkeksi cinsiyet rol özelliği olarak kabul edilmekte ve bunun dışına çıkılması durumunda erkekler toplumda tam anlamıyla “iyi erkek” olamamaktadır. Hem erkeklerin hem de kadınların sahip olduğu cinsiyet rolleri kalıp yargıları partnerleri hakkında beklenti oluşturmalarına ve bu beklenti sağlanmadığında sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır. Bu nedenle evlilik öncesi çift danışmanlığı ile eşlere cinsiyet rolleri konusunda esnek olabilme becerisi kazandırılabilir. Aynı şekilde evlenme kararı almış iki bireyin kök ailesinden ve içinde yaşadığı toplumdan edindiği sorunla başa çıkma yöntemleri vardır. Bu yöntemler her zaman yapıcı olmayabilir. Evlilikte kaçınılmaz olarak yaşanan çatışmalarla eşlerin başa çıkma yöntemlerin olumlu olması uzun, sağlıklı ve mutlu bir evlilik hayatı getirecektir. Yine eşlere problem çözme

ve iletişim becerileri eğitimlerinin sağlanması sağlıklı ailelerin kurulması için oldukça önemli görülmektedir.

Cinsiyet rollerinin evlilikte sorunla başa çıkmada etkin bir faktör olduğu görülmektedir. Özellikle aile ve evlilik terapistlerinin ve diğer ruh sağlığı çalışanlarının aile terapilerinde toplumsal cinsiyetin aile dinamiğine nasıl yansıdığını saptamaları önemlidir. Ülkemizde de ruh sağlığı çalışanlarının yaklaşımlarında cinsiyet rol eşitsizliğini göz ardı etmemeleri ve ailelerle çalışırken toplumsal cinsiyetin oluşturduğu aile dinamiğini iyi anlamaları gerekmektedir.

6.2.2. Araştırmacılara Öneriler

1. Araştırmada katılımcıların sosyo-ekonomik düzeyleri dahil edilmemiş sadece demografik değişkenlerde katılımcının aylık gelir düzeyi bilinmektedir. Evlilikte soruna neden olan konularda ekonomik sıkıntıların da olduğu bilindiği için gelecekteki çalışmalarda bu değişken dahil edilebilir.
2. Bu çalışma Kayseri ilinde yaşayan örneklem ile yürütülmüştür. Farklı kültürel değerler içeren şehirlerde benzer çalışmalar yapılabilir.
3. Bundan sonra yapılacak benzer çalışmalarda örneklem sayısı arttırılabilir ve daha heterojen bir grup oluşturulması sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Akça Koca, D. (2013). *Bir aile eğitim programının evli annelerin evlilik doyumu, evlilikte sorun çözme becerisi ve psikolojik iyi oluşuna etkisi*. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Akçam, F. (1996). *Çalışan eşlerin; kadının ev dışında çalışmalarıyla, erkeklerin ev dışında çalışan eşleriyle ve çalışan kadınların kendileriyle ilgili görüşleri*. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Allen S.M. & Webster, P.S. (2001) when wives get sick: gender role attitudes, marital happiness and husbands' contribution to household labor. *Gender and Society* 15(6) 898-916.
- Altın, B. (2014). *Kadınlarda benimsenen cinsiyet rollerine göre kişilik özelliklerinin incelenmesi*. İstanbul Bilim Üniversitesi, Sosyal Bilimsel Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Anar, B., (2011). *Evli ve çalışan yetişkinlerin toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik doyumu ve iş doyumu ilişkisinin incelenmesi*. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- Antill, J. K. (1983). Sex role complementarity versus similarity in married couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45(1), 145-155.
- Argyle, M., & Furnham, A. (1983). Sources of satisfaction and conflict in long-term relationships. *Journal of Marriage and the Family*, 45(3), 481-493.
- ASPB, (2011). *Türkiye aile yapısı araştırması tespitler ve öneriler*. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Ankara.
- ASPB, (2011). *Türkiye'de aile yapısı araştırması*. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Ankara.

- Aydın, B.& Kavuncu, N. (1991). Farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki lise öğrencilerinde cinsiyet rollerinin araştırılması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1(2), 53-65.
- Bektaş, Y. (2006). Kültüre duyarlı psikolojik danışma yeterlikleri ve psikolojik danışman eğitimindeki yeri. *Ege Eğitim Dergisi*, 7(1), 43-59.
- Bem S.I. (1974) The measurement of psychological androgyny. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42(2): 155-162.
- Bem, S. L. (1977). On the utility of alternative procedures for assessing psychological androgyny. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 45(2), 155-162
- Bem, S. L. (1981). Gender schema theory: A cognitive account of sex typing. *Psychological Review*, 88(4), 354-364.
- Bem, S. L. (1983). Gender schema theory and its implications for child development: raising gender-aschematic children in a gender-schematic society. *Signs: Journal of Women in Culture And Society*, 8 (4), 598-616.
- Bem, S.L. (1985). Androgyny and gender schema theory: a conceptual and empirical integration(Syf: 179-226). University of Nebraska Press Lincoln. Erişim Tarihi: 21 Ocak 2017. <https://books.google.com/books>
- Bertoni, A.& Bodenmann, G. (2010). Satisfied and dissatisfied couples. *European Psychologist*, 15(3), 175-184.
- Bilecen, N. (2007). *Yakın ilişkilerde stres ve stresle başa çıkma: yatırım modeline göre bir inceleme*. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Bilici, Z. (2009). *Çocuk sahibi olan ve olmayan ailelerin problem çözme becerilerinin ve yaşam doyumlarının karşılaştırılması*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Samsun.
- Bingöl, O. (2014). Toplumsal cinsiyet olgusu ve türkiye’de kadınlık. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(1), 108-114.
- Blakemore, J. E. O., Lawton, C. A. & Vartanian, L. R. (2005). I can't wait to get married: gender differences in drive to marry. *Sex Roles*, 53(5), 327-335.

- Bodtker, A. M.& Katz Jameson, J. (2001). Emotion in conflict formation and its transformation: application to organizational conflict management. *International Journal of Conflict Management*, 12(3), 259-275.
- Bookwala, J., Sobin, J., & Zdaniuk, B. (2005). Gender and aggression in marital relationships: A life-span perspective. *Sex Roles*, 52(11-12), 797-806.
- Borhart, H. M.,& Terrell, H. K. (2014). Perceptions of aggression are colored by gender roles. *The Psychological Record*, 64(3), 441-445.
- Bowlby, J. (2008). *A secure base: parent-child attachment and healthy human development*. Basic Books. Erişim Tarihi: 1 şubat 2017. <https://aws.amazon.com/s3/>
- Bowman, M. L. (1990). Coping efforts and marital satisfaction: Measuring marital coping and its correlates. *Journal of Marriage and the Family*, 463-474.
- Bradbury, T. N.,& Fincham, F. D. (1990). Attributions in marriage: Review and critique. *Psychological Bulletin*, 107(1), 3-33.
- Buğa, D. (2009). *Yakın ilişkilerde istikrar: bağlanma stilleri ve toplumsal cinsiyet rolleri açısından bir karşılaştırma*. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Bykgk, D. (2007). *Eşler arası şiddet: belirleyicileri ve ruh sağlığına etkileri*. Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Psikiyatri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın.
- Cohan, C. L., & Bradbury, T. N. (1997). Negative life events, marital interaction, and the longitudinal course of newlywed. *Marriage. Journal of Personality and Social Psychology*, 73(1), 114-128.
- Cramer, D. (2000). Relationship satisfaction and conflict style in romantic relationships. *The Journal of Psychology*, 134(3), 337-341.
- Creswell, J. W. (2013). *Araştırma Deseni, Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*. (ev. Edt: S.B. DEMİR) Ankara: Eğiten Kitap.

- Curun, F., (2006). *Yüklemeler, iletişim çatışmaları, cinsiyet ve cinsiyet rolü yönelimi ile evlilik doyumu arasındaki ilişki*. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara.
- Cüceloğlu, D. (2006) *İnsan ve davranışı: psikolojinin temel kavramları*. 15. Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çağ, P. & Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 13-23.
- Çelenoğlu, A. (2011). *Evli bireylerin, bağlanma stillerine ve kendilik algılarına göre evlilikte yaşanan sorunlarla başa çıkma yollarının incelenmesi*. Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Çınar, L. (2008). *Evlilik doyumu: cinsiyet rolleri ve yardım arama tutumu*. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara
- Çıplak, K. (2015). *Evli bireylerin çok boyutlu başa çıkma biçimleriyle evliliklerinde çatışma yaşama durumları arasındaki ilişki*. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Çıtak, A. (2008). *Kadınların çalışmasına yönelik tutum: cinsiyet, cinsiyet rolü ve sosyo ekonomik düzeye göre bir karşılaştırma*. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Damarlı, Ö. (2006). *Ergenlerde toplumsal cinsiyet rolleri, bağlanma stilleri ve benlik-kavramı arasındaki ilişkiler*. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji (Sosyal Psikoloji) Anabilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Dattilio, F. M. (2009). *Cognitive-behavioral therapy with couples and families: A comprehensive guide for clinicians*. Guilford Press. Erişim Tarihi: 8 Mart 2017. <https://books.google.com/books>

- Dedeoğlu, S. (2000). Toplumsal cinsiyet rolleri açısından Türkiye’de aile ve kadın emeği. *Toplum ve Bilim*, 86; 139-170.
- Demircioğlu, N. (2000). *Boşanmanın, çalışan kadının statüsü ve cinsiyet rolü üzerine etkisi*. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmış Doktora Tezi, İzmir.
- DiStefano, C. (2002). The impact of categorization with confirmatory factor analysis. *Structural Equation Modeling*, 9(3), 327-346.
- Dökmen, Z. Y. (1999). Bem cinsiyet rolü envanteri kadınsılık ve erkeksilik ölçekleri türkçe formunun psikometrik özellikleri. *Kriz Dergisi*. 7 (1), 27-40.
- Dökmen, Z., (1997). Çalışma, cinsiyet ve cinsiyet rolleri ile ev işleri ve depresyon ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 12(29), 39-53.
- Dökmen, Z.Y. (2004). *Toplumsal cinsiyet*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Dökmen, Z.Y. (2014). *Toplumsal cinsiyet-sosyal psikolojik açıklamalar*. Remzi Kitapevi.
- Dölen, Z.A. (2014). *Üniversite öğrencilerinin yakın ilişkilerinde bağlanım: romantik ilişkilerle ilgili akılcı olmayan inançlar ve cinsiyet rolleri*. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Muğla.
- Dönmez, A. (2009). *Yakın ilişkiler psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N.& Alpkan, R. L. (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam*, 18(1), 39-47.
- Erdur-Baker, Ö. (2007). Psikolojik danışma ve kültürel faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(27), 109-122.
- Ersoy, E. (2009). Cinsiyet kültürü içerisinde kadın ve erkek kimliği (Malatya örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 209-230.
- Eryılmaz, A., & Atak, H. (2011). Investigation of starting romantic intimacy in emerging adulthood in terms of self-esteem, gender and gender roles. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 11(2), 595-600.

- Fichten, C. S., & Wright, J. (1983). Problem-solving skills in happy and distressed couples: effects of videotape and verbal feedback. *Journal of Clinical Psychology*, 39(3), 340-352.
- Fincham, F. D. (2003). Marital conflict: correlates, structure, and context. *Current Directions in Psychological Science*, 12(1), 23-27.
- Fincham, F. D., & Beach, S. R. (1999). Conflict in marriage: implications for working with couples. *Annual Review OF Psychology*, 50(1), 47-77.
- Fincham, F. D., & Bradbury, T. N. (1987). The assessment of marital quality: a reevaluation. *Journal of Marriage and the Family*, 797-809.
- Framo, J. L. (1976). Family of origin as a therapeutic resource for adults in marital and family therapy: you can and should go home again. *Family Process*, 15(2), 193-210.
- Freud, S. (1962). Infantile sexuality. *Three Essays on the Theory of Sexuality*, 39-72.
- Freud, S. (1966). *The infantile recurrence of totemism*. The Basic Writings of Sigmund Freud, Ed: Brill, E.
- Freud, S. (1999). *Psikopatoloji üzerine*. (Çev. S. Budak) Öteki Yayınevi.
- Gladding, S.T. (1995). *Aile terapisi: kuram ve uygulamaları*. Çev. Ed.: İ. Keklik & İ. Yıldırım. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Yayınları.
- Gottman, J. M. (1993). The roles of conflict engagement, escalation, and avoidance in marital interaction: a longitudinal view of five types of couples. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 61(1), 6-15.
- Gök, F. (2013). *Evli kadın ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili algılarının aile işlevlerine yansıması*. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Gray, D. E. (2003). Gender and coping: the parents of children with high functioning autism. *Social Science and Medicine*, 56(3), 631-642.

- Güven, N.& Sevim, S. A. (2016). İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ve Algılanan Problem Çözme Becerilerinin Evlilik Doyumunu Yordama Gücü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 49-61.
- Harris, M. B. (1995). Ethnicity, gender, and evaluations of aggression. *Aggressive Behavior*, 21(5), 343-357.
- Hazan, C. & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511-524.
- Hoffman, R. M.& Borders, L. D. (2001). Twenty-five years after the bem sex-role inventory: a reassessment and new issues regarding classification variability. *Measurement and Evaluation in Counseling And Development*, 34(1), 39-58
- Holmes, M. G. (1982) *sex roles and marital satisfaction*. Doctoral Disertation, Brigham Young University Family Studies Program, USA.
- Hortaçsu, N. (2007). Family-versus couple-initiated marriages in turkey: similarities and differences over the family life cycle. *Asian Journal of Social Psychology*, 10(2), 103-116.
- Hoşgör, E. T. (2013). *Evli çiftlerin öfke ifade tarzları ile evlilik uyumunun incelenmesi*. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Hu, L. T.& Bentler, P. M. (1999). Cut off criteria for fit indexes in covariance structure analysis: conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55.
- Huffman, A.,J. Olson, K., C. O’Gara Jr, T. & B. King, E. (2014). Gender role beliefs and fathers’ work-family conflict. *Journal Of Managerial Psychology*, 29(7), 774-793.
- Hünler, O. S.& Gençöz, T. (2003). Boyun eğici davranışlar ve evlilik doyumu ilişkisi: algılanan evlilik problemleri çözümünün rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18(51), 99-108.

- Igbo, H. I., Grace, A. R.& Christiana, E. O. (2015). Relationship between duration of marriage, personality trait, gender and conflict resolution strategies of spouses. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 190; 490-496.
- İmamoğlu, S., (2008). *Genç yetişkinlikte kişilerarası ilişkilerin cinsiyet, cinsiyet rolleri ve yalnızlık algısı açısından incelenmesi*. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yayımlanmış Doktora Tezi, İstanbul.
- Kalkan, M.,& Odacı, H. (2005). Cinsiyet ve cinsiyet rolünün psikolojik yardım almaya ilişkin tutumlarla ilişkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(23), 57-64.
- Katsurada, E. & Sugihara, Y. (2002). Gender-role identity, attitudes toward marriage, and gender-segregated school backgrounds. *Sex Roles*, 47(5), 249-258.
- Kavuncu, A. N. (1987). *Bem cinsiyet rolü envanterini Türk toplumuna uyarlama çalışmaları*. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- Keener, E. & Strough, J. (2016). Having and doing gender: young adult expression of gender when resolving conflict with friends and romantic partners. *Sex Roles*, Doi: 10.1007/S11199-016-0644-8
- Kohlberg, L. (1968). Early education: a cognitive-developmental view. *Child Development*, 39(4), 1013-1062.
- Kurdek, L. A. (1999). The nature and predictors of the trajectory of change in marital quality for husbands and wives over the first 10 years of marriage. *Developmental Psychology*, 35(5), 1283-1296.
- Lengua, L. J. & Stormshak, E. A. (2000). Gender, gender roles, and personality: gender differences in the prediction of coping and psychological symptoms. *Sex Roles*, 43(11), 787-820.
- Li, C. E., DiGiuseppe, R. & Froh, J. (2006). The roles of sex, gender, and coping in adolescent depression. *Adolescence*, 41(163), 409-415.

- Marchand, J. & Hock, E. (2003). Mothers' and fathers' depressive symptoms and conflict-resolution strategies in the marriage and children's externalizing and internalizing behaviors. *The Journal of Genetic Psychology*, 164(2), 227-239.
- Marchand, J. F. (2004). Husbands' and wives' marital quality: The role of adult attachment orientations, depressive symptoms, and conflict resolution behaviors. *Attachment and Human Development*, 6(1), 99-112.
- Matud, M. P. (2004). Gender differences in stress and coping styles. *Personality and Individual Differences*, 37(7), 1401-1415.
- Mcdonald, R. P., & Ho, M-H. R. (2002). Principles and practice in reporting structural equation analyses. *Psychological Methods*, 7, 64-82.
- Mickelson, K. D., Claffey, S. T.& Williams, S. L. (2006). The moderating role of gender and gender role attitudes on the link between spousal support and marital quality. *Sex Roles*, 55(1-2), 73-82.
- Munoz, S. (2011). *The relationship among gratitude, forgiveness, conflict resolution, duration of marriage and marital satisfaction*. Hofstra University, College of Psychology, England.
- Nelson, R. (1990). Parental hostility, conflict and communication in joint and sole custody families. *Journal of Divorce*, 13(2), 145-157.
- Newsom, J. (2005), *practical approaches to dealing with non-normal and categorical variables*, Portland State University. Erişim Tarihi: 30 Haziran 2017 http://www.upa.pdx.edu/IOA/newsom/semclass/ho_estimate2.doc,
- Newsom, J. (2012). Practical approaches to dealing with nonnormal and categorical variables. *Psy 510/610 Structural Equation Modeling*. 1-4.
- Nezu, A. M. & Nezu, C. M. (1987). Psychological distress, problem solving, and coping reactions: Sex role differences. *Sex Roles*, 16(3), 205-214.
- Nicolo, A.M., Benghozi, P.&Lucarelli, D. (2014). *Families in transformation: A psychoanalytic approach*. Karnac, Erişim Tarihi:3 Mart 2017. <https://books.google.com/books>

- Olson, D. H. & Fowers, B. J. (1993). Five types of marriage: An empirical typology based on ENRICH. *The Family Journal*, 1(3), 196-207.
- Osborne, T. L. (2004). Male gender role conflict and perceived social support: Predicting help seeking in college men. Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering, 65(6-B), 3175.
- Öner, D. Ş. (2013). *Evli bireylerin evlilik çatışması, çatışma çözüm stilleri ve evlilik uyumlarının incelenmesi*. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Aile Eğitimi Ve Danışmanlığı Anabilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Öngen, B. & Aytaç, S. (2013). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisi. *Sosyoloji Konferansları*, (48), 1-18.
- Özcan, A. (2012). *Toplumsal cinsiyet eğitiminin üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rol tutumlarına etkisi*, Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, Kayseri.
- Özcan, A. (2012). *Toplumsal cinsiyet eğitiminin üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rol tutumlarına etkisi*. Yayınlanmış Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Özen, A. (2006). *Value similarities of wives and husbands and conflict resolution styles of spouses as predictors of marital adjustment*. Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Özen, D. Ş. (1992). *Annenin çalışma durumu ve ebeveynin benimsediği cinsiyet rolü değişkenlerinin çocuğun cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıp yargılarının gelişimi üzerindeki rolleri*. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Özgüven, İ. E. (2000). *Evlilik ve aile terapisi*. Ankara: PDREM.
- Öztürk, R. (2016). *Üniversite mezunu çalışan evli bireylerde evlilik çatışmasının nedensellik – sorumluluk yükleme tarzları ve algılanan güç açısından*

incelenmesi. Melikşah Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.

Özügürlü, K. (1996). Evlilik raporu (4. Baskı). İstanbul: Altın Kitaplar

Pape, A. (2001). *Conflict resolution satisfaction: a study of satisfied marriages across 16 domains of marital conflict*. Texas Woman's University, College of Professional Education, USA.

Polat, D. (2012). *Boşanma aşamasındaki bireylerin evlilik çatışmaları çatışma iletişim tarzları ve sosyal destek sistemlerinin incelenmesi*. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Aile Eğitimi ve Danışmanlık Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Pradhan, M. R. & Ram, U. (2010). Perceived gender role that shape youth sexual behaviour: Evidence from rural orissa, India. *Journal of Adolescence*, 33(4), 543-551.

Richter, H.E. (2000). *Hasta aile: evlilikte ve ailede çatışmaların doğuşu, yapısı ve tedavisi*. (Çev. Prof. Dr. G. Koptagel İlal). İstanbul: Yaprak Yayınları.

Rusbult, C. E., Johnson, D. J., & Morrow, G. D. (1986). Predicting satisfaction and commitment in adult romantic involvements: an assessment of the generalizability of the investment model. *Social Psychology Quarterly*, 81-89.

Rusbult, C. E., Zembrodt, I. M. & Gunn, L. K. (1982). Exit, voice, loyalty, and neglect: responses to dissatisfaction in romantic involvements. *Journal of Personality and Social Psychology*, 43(6), 1230-1242.

Sanford, K. (2010). Assessing conflict communication in couples: comparing the validity of self-report, partner-report, and observer ratings. *Journal of Family Psychology*, 24(2), 165–174.

Sankır, H. (2010). Toplumsal cinsiyet rollerinin anlamlandırılış biçiminin 'kadın sanatçı kimliği'nin oluşum sürecine etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar e-dergisi*.1-26.

Sarıbay, S. A. (2001). Erken yaşlarda cinsiyet rolü kazanımı üzerine ebeveynlerin etkisi. *Psikoloji Denemeleri*, 2-3.

- Schwarzwald, J., Koslowsky, M. & Izhak-Nir, E. B. (2008). Gender role ideology as a moderator of the relationship between social power tactics and marital satisfaction. *Sex Roles*, 59(9-10), 657-669.
- Sevim, S. A. (2005). Üniversite öğrencilerinin çatışmalara yaklaşım biçimleri. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*, (21), 223-233.
- Sezen, A. (2008). *Kadına yönelik aile içi şiddetin boşanma davalarına yansımaları*. BİLKA Kadın Araştırma Merkezi: Erişim Tarihi: 7 Mart 2017. <http://www2.bilka.org.tr/page.asp?id=57>
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: temel kavramlar ve örnek uygulamalar, *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6): 49-74.
- Şendil, G. (2014). Evlilikte çift çatışması. M. Cummings, & P. Davies içinde, *Çocuklar ve evlilik çatışması, aile tartışması ve çözümünün etkisi* (s. 13-36). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Şimşek, D. (2006). *Kümeleme analizi, çok boyutlu ölçekleme, doğrulayıcı ve açıklayıcı faktör analizi ile elde edilen yapı geçerliği kanıtlarının karşılaştırılması*. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Tarhan, N. (2006). *Evlilik psikolojisi*. İstanbul: Timaş Yayınları
- Taş, Y. (2016). *Evli bireylerde yaşanan çatışmalar, bağlanma stilleri ve problem çözme becerilerinin evlilik doyumu açısından incelenmesi*. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Tezer, E. (2016). Evlilik ve iş doyumu ilişkisi: ikili çatışmalar ve bazı demografik değişkenlerin rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(1) 1-12.
- Treinen, J. R. (1992). *Gender roles and relationship satisfaction in heterosexual and homosexual couples*. Master Disertation, The University of Arizona, USA
- Troupe F. (2008). *Marital conflict: A longitudinal study*. Doctor of Philosophy, Florida State University, College of Human Sciences, USA

- Tuncay-Senlet, E. (2012). *Domestic violence against women in relations to marital adjustment and psychological well-being, with the effects of attachment, marital coping, and social support*. Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe Anabilim Dalı, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara.
- TÜİK. (2017, Mart 2). *Evlenme ve boşanma istatistikleri, 2016*. Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni. Erişim Tarihi:20 Şubat 2017 <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24642>
- Twenge, M.J., Campbell, K.W. & Foster, A.C. (2003). Parenthood and marital satisfaction: a meta analytic review. *Journal of Marriage and Family*, 65 (3), 574-583.
- Ülker, G., (2011). *Evlilik çatışmasının sıklık ve yaygınlığının bazı değişkenlere göre yordanması*. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Ünal, F., Tarhan, S. & Köksal, E. Ç. (2017). Toplumsal cinsiyet algısını yordamada cinsiyet, sınıf, bölüm ve toplumsal cinsiyet oluşumunun rolü. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 227-236.
- Ünlü, S. (1993). *Aile yapısı ve ilişkileri*. Erişim Tarihi: 17 Mart 2017, <http://books.google.com>.
- Yaka, A.İ. (2011). *Bağlanma, erken döneme yönelik şemalar, öz-yönetim, ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiler*. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Yavuzer, H. (2010). *Evlilik okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Yücel, F.G. (2013). *Examining the relationship between projective identification, gender roles, conflict resolution styles and marital satisfaction*. İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

EKLER

EK 1

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sayın katılımcı;

Bu araştırma Erciyes Üniversitesi Aile ve Evlilik Psikolojisi Yüksek Lisans öğrencisi Selma ER KEPENEK tarafından yüksek lisans tez çalışması kapsamında hazırlanmıştır.

Çalışmada evli bireylerin cinsiyet rolleri ve evlilikte sorunla başa çıkma yöntemleri incelenmektedir. Bu çalışma kapsamında aşağıdaki bilgileri ve ölçekleri eksiksiz doldurmanız istenmektedir.

Araştırma sırasında bilgiler grup halinde değerlendirileceğinden isminizi vermenize gerek yoktur. Sizden alınan bu bilgiler gizli tutulacak, sadece bu araştırmada kullanılacaktır.

Araştırma ile ilgili herhangi bir sorunuz olduğunda bana aşağıdaki irtibat adresinden ulaşabilirsiniz. Teşekkürler Ederim...

Selma ER KEPENEK

slmkpnk@gmail.com

Cinsiyetiniz: K () E ()

Yaşınız:.....

Kaç yıldır evlisiniz:.....

Kaç çocuğunuz var?

Çocuğum yok () 1 () 2 () 3 () 4 () 5 ve daha fazla ()

Aylık ortalama kişisel geliriniz?

Gelirim yok () 1000TL veya daha az () 1000 TL -2000TL arası ()
2000TL-3000TL arası () 3000TL – 4000TL arası () 4000TL veya daha fazla ()

Eğitim Durumunuz: Okur yazar () İlkokul () Orta okul ()
Lise () Lisans () Lisans üstü ()

Eşinizin Eğitim Durumu: Okur yazar () İlkokul () Orta okul ()
Lise () Lisans () Lisans üstü ()

Evinizde ev işlerini genelde kim yapar?

Ben ()

Eşim ()

Ben ve Eşim ()

Ben ve yardımcı olan biri (bakıcı, akraba, yardımcı kadın-erkek) ()

Eşim ve yardımcı olan biri (bakıcı, akraba, yardımcı kadın-erkek) ()

EK 2

BEM CİNSİYET ROLLERİ ÖLÇEĞİ

Aşağıdaki özelliklerin her birinin sizi tanımlama bakımından ne kadar uygun olduğunu düşününüz. Her özelliğin karşısına, size uygunluğunu

1- Hiç uygun değil

2- Genellikle uygun değil

3- Bazen uygun değil

4- Kararsızım

5- Bazen uygun

6- Genellikle uygun

7- Her zaman uygun

anlamına gelmek üzere numaralandırınız.

1. Ağır Başlı, Ciddi		21. İdealist	
2. Ailesine Karşı Sorumlu		22. İncinmiş Duyguları Onarmaya İstekli	
3. Anlayışlı		23. Kaba Dil Kullanmayan	
4. Baskın, Tesirli		24. Kadınsı	
5. Başkalarının İhtiyaçlarına Duyarlı		25. Kendi İhtiyaçlarını Savunan	
6. Boyun Eğen		26. Kendine Güvenen	
7. Cana Yakın		27. Kuralcı, Katı	
8. Cömert		28. Lider Gibi Davranan	
9. Çocukları Seven		29. Mantıklı	
10. Duygularını Açığa Vurmayan		30. Merhametli	
11. Duygusal		31. Namuslu	
12. Erkeksi		32. Otoriter	
13. Etkileyici, Güçlü		33. Riski Göze Almaktan Çekinmeyen	
14. Fedakar		34. Sadık	
15. Girişken		35. Saldırgan	
16. Gönül Alan		36. Sevecen	
17. Gözü Pek		37. Sıkılgan	
18. Haksızlığa Karşı Tavır Alan		38. Sözünde Duran	
19. Hassas		39. Tatlı Dilli	
20. Hırslı		40. Yumuşak, Nazik	

EK 3

EVLİLİKTE BAŞAÇIKMA ÖLÇEĞİ

Birçok insan, yakın ilişkilerinde belirli sorunlarla sık sık karşılaştıklarından söz etmektedir. Örneğin; siz ve eşiniz, ev işleri, kayınvalide-kayınpeder ilişkileri, eşinizin kıskançlığı, alkol kullanımı, çocuklar, iletişim konusunda ya da cinsel konularda farklı görüşlere sahip olabilirsiniz. Bu tür sorunlar yolunda giden evliliklerde bile olabilir. **Eşinizle aranızda sürekli tekrarlanan en önemli sorunu düşününüz ve bir cümle ile tanımlayınız.**

1.....

2. Bu sorun sizin için ne ölçüde önem taşıyor? Lütfen işaretleyiniz.

- () Önemli değil () Biraz önemli () Orta derecede önemli () Oldukça önemli
 () Çok önemli

Aşağıda insanların, evlilik sorunlarıyla ilgili çeşitli başa çıkma yolları verilmiştir. Her bir ifade için uygun olan seçenekleri işaretleyerek, az önce tanımladığınız sorunu çözmeye çalışırken her ifadede belirtilen başa çıkma yolunu ne sıklıkla kullandığınızı belirtiniz. Ölçekte yanıt sözcüklerinin (Hiçbir zaman 1, nadiren 2, bazen 3, sıklıkla 4, genellikle 5) olarak sıralandığına dikkat ederek, maddeleri ve yanıtlarını dikkatlice okuyunuz. Lütfen tüm soruları yanıtlamaya çalışınız.

Bu sorunla baş etmeye çalışırken ben;

		Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Genellikle
3	Eşimle oturur konuşurum					
5	Eşıme bir hediye alırım ya da onun için özel şeyler yaparım					
8	Kendim için üzülürüm.					
25	Kendimi her zamankinden daha yorgun hissederim.					
34	Bir şeye vururum ya da bir şeyleri fırlatırım.					
36	Yeni ve zaman alıcı hobiler ya da ilgi alanları geliştiririm (örn: Bir akşam kursuna katılma).					
50	Sorunun nedenini bulmaya çalışırım.					

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı, Soyadı: Selma KEPENEK

Uyruğu: Türkiye (TC)

Doğum Tarihi ve Yeri: 8 Ağustos 1990, KAYSERİ

Medeni Durumu: Evli

Telefon: +90 554 587 02 55

E-posta: selmaaer@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	Erciyes Üniversitesi SBE	(Halen)
Lisans	Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi PDR Bölümü	2013
Lise	Behice Yazgan Kız Lisesi, Kayseri	2008

İŞ DENEYİMİ

Görev	Kurum	Çalışma Yılları
Okul Psikolojik Danışmanlığı	Özel Tekden İlkokulu	2013-Halen

YABANCI DİL

İngilizce